

**INNSTILLING
OM
VERNEPLAN FOR VASSDRAG**

**Avgitt til Industridepartementet av Hovedstyret
for Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen**

**NVE
1977**

INNSTILLING
OM
VERNEPLAN FOR VASSDRAG

Avgitt til Industridepartementet av Hovedstyret
for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen

NVE
1977

INNSTILLING
OM
VERNEPLAN FOR VASSDRAG

Avgitt til Industridepartementet av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, den 20.12.1977.

I	GENERELL DEL	<u>Side</u>
	1. Innledning	
	1.1 Hovedstyrets innstilling - konklusjon	1
	1.2 Innstillingens formelle grunnlag	5
	2. Instituering av verneplanen	6
	3. Kontaktutvalgets arbeid	8
	4. Forholdet til verneinteressene	9
	5. Forholdet til kraftforsyningen	13
	5.1 Energipolitikken	13
	5.2 Definisjon av vernet kraftpotensial	14
	5.3 Konsekvenser av verneplanen	15
	5.4 Alternativ til vasskraften	20
	5.5 Energiøkonomisering	23
II	SPESIELL DEL	
	1. Oversikt over de enkelte objekter.	26
	2. Omtale av de enkelte objekter med Hovedstyrets innstilling	29
	Obj.nr.8 Mistra	29
	Obj.nr.9 Kynna	30
	Obj.nr.II 1 Imsa-Trya	31
	Obj.nr.II 2 Grimsa	31
	Obj.nr.II 3 Vesle-Sølva	32
	Obj.nr.14 Jora/øvre Lågen	32
	Obj.nr.17 Frya	33
	Obj.nr.19 Gausa	34
	Obj.nr.21 Vassdrag i Vang	35
	Obj.nr.II 4 Vierødfoss, Brufoss, Holmsfoss	35
	Obj.nr.II 5 Daleelva	36
	Obj.nr.II 6 Taumeelva	38
	Obj.nr.66 Imsvassdraget	38
	Obj.nr.67 Dirdalselva	39

	<u>Side</u>	
Obj.nr.69	Tøtlandsåna/Melandsåna	40
Obj.nr.72	Etneelvi	41
Obj.nr.73	Langfoss	42
Obj.nr.81	Øvstedalsvassdraget	43
Obj.nr.82	Eikefetelvi	44
Obj.nr.91	Flåmsvassdraget	45
Obj.nr.109	Stordalsvassdraget	46
Obj.nr.II 7	Øvre Glåma	47
Obj.nr.II 8	Grytelva i Hitra	51
Obj.nr.122	Skjenaldelva	51
Obj.nr.II 9	Øvre Svorka	52
Obj.nr.II 10	Garbergelva	52
Obj.nr.127	Sagelva	54
Obj.nr.II 11	Oldenvassdraget	54
Obj.nr.II 12	Hofstadelva	55
Obj.nr.II 13	Steinselva	55
Obj.nr.131	Stjørdalselv/Verdalselv/Forra	56
Obj.nr.133	Ogna	59
Obj.nr.134	Ormsetfossen	59
Obj.nr.135	Meltingen	60
Obj.nr.136	Høylandsvassdraget	61
Obj.nr.138	Sanddøla/Luru/Grana	61
Obj.nr.II 14	Holdern/Jævsjø/Grønningen	62
Obj.nr.II 15	Nesåa	63
Obj.nr.II 16	Lindseta	63
Obj.nr.146	Lomsdalsvassdraget	64
Obj.nr.150	Herring/Fusta	65
Obj.nr.156	Skuortavatna/Villumvatn	65
Obj.nr.161	Rombakelvi	66
Obj.nr.165	Storjordvassdraget	66
Obj.nr.166	Storvatn/Svartevatn	67
Obj.nr.167	Kvitforsvassdraget	68
Obj.nr.171	Skoddebergvassdraget	68
Obj.nr.II 17	Håkavikvassdraget	69
Obj.nr.II 18	Sommersøtvasdraget	70
Obj.nr.II 19	Sagelvasdraget	70
Obj.nr.177	Søndre Lakselvasdraget med Kapterelva	71
Obj.nr.178	Nordre Lakselvasdraget	71
Obj.nr.179	Lysbotnvasdraget	72
Obj.nr.183	Fiskelausvatna	73
Obj.nr.II 20	Skogneselva	74

	<u>Side</u>
Obj.nr.II 21 Fauldalen	74
Obj.nr.II 22 Bognelv og Vassbotnelv	74
Obj.nr.II 23 Mattiselva	75
Obj.nr.II 24 Lakselva til Leirbotn	81
Obj.nr.II 25 Skillefjordelva	76
Obj.nr.II 26 Kvalsundelva	77
Obj.nr.II 27 Russelva	81
Obj.nr.II 28 Hammelva	78
Obj.nr.II 29 Smørfjordelva	81
Obj.nr.II 30 Ytre Billefjordelva	78
Obj.nr.II 31 Brennelva	79
Obj.nr.II 32 Lille Porsangerelva	81
Obj.nr.II 33 Veidneselva	81
Obj.nr.II 34 Langfjordelva	81
Obj.nr.II 35 Gednevassdraget	79
Obj.nr.II 36 Skalleelva	80
Obj.nr.II 37 Reppenelva og Nyelva	80
Obj.nr.II 38 Haukelv og Grense-Jakobselv	81
Obj.nr. 203 Tana m/Iesjokka og Iesjav'ri	82
Obj.nr.II 39 Tessungå m.v. i Tinn	86
Vedlegg A, Oversikt over innkomne uttalelser vedrørende NOU 1976 NR. 15	

I GENERELL DEL

1. INNLEDNING

1.1 HOVEDSTYRETS INNSTILLING - KONKLUSJON

Hovedstyret har stort sett fulgt Kontaktutvalgets (Sperstadutvalget) tilråding vedrørende de enkelte vassdragsobjekter - ialt 73 - som er behandlet i NOU 1976:15 Verneplan for vassdrag.

Hovedstyret har i innstillingens generelle del villet vise at det er nødvendig å se Verneplanen i sammenheng med energiforsyningssituasjonen på lengre sikt. På grunn av denne og spesielt de lokale behov som bl.a. er registret i de innkomne uttalelser, har Hovedstyret for noen objekters vedkommende funnet det nødvendig å fravike utvalgets tilråding. (I oversikten over de enkelte objekter nedenfor er disse merket med x'). Hovedstyret går bl.a. inn for konsesjonsbehandling av Øvre Glåma, Forra og Lomsdalsvassdraget og 10 års vern av Skjækra og Verdalselva ovenfor Inna, samt Oгна og Sanddøla/Luru/Grana.

I tillegg til de 73 objekter som er behandlet av Sperstadutvalget, har Hovedstyret tatt med et nytt objekt - kalt obj. nr. II 39 Tessungå m.v. i Tinn kommune og obj. nr. 203 Tana M/Iesjokka og Iesjav'ri. Begge disse er foreslått vernet varig.

Verneplanen vil hvis Hovedstyrets innstilling blir fulgt, omfatte det antall vassdragsobjekter og kraftpotensial angitt i TWh midlere årsproduksjon, som følgende oppstilling viser:

Kategori	Stortingets vedtak 1973		Hovedstyrets innstilling 1977	
	Antall	TWh	Antall	TWh
Varig vern	95	6,9	36 (44)*	1,5 (1,9)*
10-års vern	50	9,3	10 (9)*	2,5 (3,2)*
		16,2		4,0 (5,1)*

* Tallene i parantes viser Sperstadutvalgets tilråding i NOU 1976:15.

Endelig vedtak om varig vern eller konsesjonsbehandling, av objektene som er vernet midlertidig i 10 år fra 1973 er det forutsetningen skal gjøres ved 10 årsperiodens utløp. Hittil er lite gjort for å klarlegge verneinteressene i disse vassdragene og Hovedstyret vil derfor sterkt anbefale at verneperioden blir forlenget til 1985, slik Sperstadutvalget har foreslått. Samtidig må midler bevilges til de nødvendige undersøkelser.

For de enkelte objekter er Hovedstyrets innstilling:

HEDMARK		GWh	
Obj. nr. 8	Mistra	-	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 9	Kynna	730	10 års vern
Obj. nr. II 1	Imsa-Trya	100	x 10 års vern
Obj. nr. II 2	Grimsa	200	10 års vern
Obj. nr. II 3	Vesle-Sølva	0	Varig vern
OPPLAND			
Obj. nr. 14	Jora/øvre Lågen	-	x Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 17	Frya	150	x Varig vern
Obj. nr. 19	Gausa	100	Varig vern
Obj. nr. 21	Vassdrag i Vang	240	Varig vern
VESTFOLD			
Obj. nr. II 4	Vierødfoss, Brufoss, Holmsfoss	-	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 5	Daleelva	43	Varig vern
VEST-AGDER			
Obj. nr. II 6	Taumeelva		Varig vern
ROGALAND			
Obj. nr. 66	Imsvassdraget	0	Varig vern
Obj. nr. 67	Dirdalselva		Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 69	Vormo (Tøtlandsåna/ Melandsåna)	145	Varig vern
HORDALAND			
Obj. nr. 72	Etneelvi i Etne kommune		Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 73	Langfoss " " "	140	Varig vern *
Obj. nr. 81	Øvstedalsvassdraget i Voss komm.	80	x 10 års vern
Obj. nr. 82	Eikefetelvi i Lindås komm.	180	x 10 års vern
SOGN OG FJORDANE			
Obj. nr. 91	Flåmsvassdraget	740	10 års vern
MØRE OG ROMSDAL			
Obj. nr. 109	Stordalsvassdraget		Konsesjonsbehandling

SØR-TRØNDELAG

Obj. nr. II 7	Øvre Glåma		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 8	Grytelva i Hitra	-		Varig vern
Obj. nr. 122	Skjenaldelva			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 9	Øvre Svorka			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 10	Garbergelva		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 127	Sagelva	-		Varig vern
Obj. nr. II 11	Oldenvassdraget	-		Varig vern
Obj. nr. II 12	Hofstadelva	30		Varig vern
Obj. nr. II 13	Steinselva	-		Varig vern

NORD-TRØNDELAG

Obj. nr. 131	Stjørdalselv/Verdalselv/Forra			
Obj. nr. 131 a	Forra		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 131 b	Skjækra og Verdalselv ovenfor Inna	180		10 års vern
Obj. nr. 133	Ogna	280		10 års vern
Obj. nr. 134	Ormsetfossen			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 135	Meltingen			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 136	Høylandsvassdraget			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 138	Sanddøla/Luru/Grana	670	x	10 års vern
Obj. nr. II 14	Holdern/Jævsjø/Grønningen	-		Varig vern
Obj. nr. II 15	Nesåa	80		10 års vern
Obj. nr. II 16	Lindseta	40		Varig vern

NORDLAND

Obj. nr. 146	Lomsdalsvassdraget		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 150	Herring/Fusta-vassdragene	60		Varig vern
Obj. nr. 156	Skuortavatna/Villumvatn	50		Varig vern
Obj. nr. 161	Rombakelv			Konsesjonsbehandling

TROMS

Obj. nr. 165	Storjordvassdraget	-		Varig vern
Obj. nr. 166	Storvatn/Svartevatn	-		Varig vern
Obj. nr. 167	Kvitforsvassdraget		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 171	Skoddebergvassdraget		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 17	Håkavikvassdraget		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 18	Sommersøtvasdraget		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 19	Sagelvvassdraget		x	Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 177	Søndre Lakselvvassdraget m/Kaperelva			Varig vern
Obj. nr. 178	Nordre Lakselvvassdraget	-		Varig vern
Obj. nr. 179	Lysbotnvassdraget			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. 183	Fiskelausvatna			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 20	Skogneselva			Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 21	Fauldalen		x	Konsesjonsbehandling

FINNMARK	GWh	
Obj. nr. II 22 Bognelv og Vassbotnelv	0	Varig vern
Obj. nr. II 23 Mattiselva		Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 24 Lakselva til Leirbotn	18	Varig vern
Obj. nr. II 25 Skillefjordelva		Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 26 Kvalsundelva		Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 27 Russelva	18	Varig vern
Obj. nr. II 28 Hammelva	-	Varig vern
Obj. nr. II 29 Smørfjordelva	-	Varig vern
Obj. nr. II 30 Ytre Billefjordelva		Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 31 Brennelva	-	Varig vern
Obj. nr. II 32 Lille Porsangerelva	-	Varig vern
Obj. nr. II 33 Veidneselva	-	Varig vern
Obj. nr. II 34 Langfjordelva	-	Varig vern
Obj. nr. II 35 Gednevassdraget		Konsesjonsbehandling
Obj. nr. II 36 Skalleelva	-	Varig vern
Obj. nr. II 37 Reppenelva og Nyelva	4	Varig vern
Obj. nr. II 38 Haukelv og Grense Jakøpselv	-	Varig vern
Obj. nr. 203 Tana m/Iesjokka og Iesjav'ri	250	Varig vern
Obj. nr. II 39 Tessungå m.v. i Tinn	225	Varig vern

* med unntak av vintervassføring

1.2 INNSTILLINGENS FORMELLE GRUNNLAG

I brev av 18.oktober 1974 ba departementet i samsvar med Stortingets behandling av verneplanen våren 1973 og under henvisning til St.meld. nr.100 (1973-74/ s.41, Vassdragsdirektøren om på nytt å etablere et kontaktutvalg for registrering av verneinteresser i vassdrag som ikke ble behandlet i forbindelse med den vedtatte verneplan. Departementet antok at kontaktutvalgets arbeid ville munne ut i en rapport og sa om denne:

"Rapporten som skal redegjøre for verneinteressene, skal danne grunnlag for den helhetsvurdering som Vassdragsdirektoratet og Hovedstyret skal foreta, og hvor det også tas hensyn til samfunnets elektrisitetsforsyningsbehov. Rapporten skal følge som vedlegg til direktoratets innstilling til Hovedstyret og videre til departementet og Stortinget."

Vassdragsdirektøren fant det hensiktsmessig å reetablere det samme kontaktutvalg som utarbeidet rapporten av 1970. Ved møte 21.januar 1975 konstituerte dette seg under navnet Kontaktutvalget for verneplan for vassdrag. Utvalget har hatt denne sammensetning:

1. Direktør Hans P. Sperstad, Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE), formann.
2. Finansråd Eivind Erichsen, Finansdepartementet, formann i Statens friluftsråd.
3. Ekspedisjonssjef Gunnar Germeten, Miljøverndepartementet, med varamann byråsjef Kjell Hauge, Miljøverndepartementet.
4. Professor dr. Just Gjessing, Universitetet i Oslo, formann i Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer ved Universitetet i Oslo.
5. Professor dr. Olav Gjærevoll, Universitetet i Trondheim, formann i Statens Naturvernråd.
6. Landskapsarkitekt Knut Ove Hillestad, NVE.
7. Fagsjef Ernst H. Wessel, NVE.

Utvalget har bestått av de samme personer som i 1970, med unntak av professor dr. Just Gjessing som har avløst dosent dr. Kåre Elgmork som representant fra Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer ved Universitetet i Oslo.

Kontaktutvalget har i april 1976 lagt fram en fyldig rapport nr. 2 om verneplan for vassdrag, trykt som NOU 1976:15.

Det framgår av utredningen at opplysninger om de verdier som er knyttet til vassdrag man utsatte behandlingen av forrige gang, samt eventuelle andre vassdrag som ønskes vernet, ble innhentet fra fylkesmennene. Følgende institusjoner og organisasjoner ble også bedt om å gi opplysninger:

Direktoratet for vilt og fersvannsfisk
 Den arkeologiske interimskommisjon
 Statens forurensingstilsyn
 Norges Naturvernforbund
 Den Norske Turistforening
 Norges Jeger- og Fiskerforbund
 Norske Samers Riksforbund
 Norges Reindriftssamers Landsforening
 Norsk sameråd

Utvalget antar ut fra dette at det nå er kommet inn opplysninger om alle vassdrag som kan være aktuelle å vurdere i sammenheng med verneplanen.

Da kontaktutvalgets utredning (NOU 1976:15) forelå trykt sendte Vassdragsdirektoratet denne til fylkene og berørte kommuner til uttalelse. Det ble også bedt om uttalelser fra kraftselskaper, organisasjoner og institusjoner med tilknytning til kraftutbygging/naturvern. I vedlegg A er gitt en oversikt med utdrag over de uttalelser som er kommet inn og som Hovedstyret bl.a. bygger sin innstilling på.

2. INSTITUERING AV VERNEPLANEN

I og med Stortingets vedtak av 6. april 1973 om
 varig vern av 95 vassdragsobjekter
 10 års vern av 50 "

er verneplanen for vassdrag instituert. Den behandling verneplanen har fått, bl.a. i Stortinget, viser til nå at verneplanen før den kan bli endelig, må bearbeides i minst 3 hovedfaser.

Fase 1: Behandlingen fram til Stortingets vedtak av 6.april 1973. (Tilbakelagt.)

Fase 2: Behandlingen av de utsatte vassdrag m.m. Dvs. vassdrag omtalt i NOU 1976:15.

Fase 3: Behandlingen av de vassdrag som er vernet i 10 år.

Som det framgår er fase 1 tilbakelagt. Hovedstyret vil i denne innstilling kun ta for seg fase 2, NOU 1976:15, og nøye seg med å henstille til departementet om at arbeidet med fase 3 blir prioritert slik at en endelig avklaring av verneplanen kan bli foretatt snarest mulig etter utløp av verneperioden. Det vises til hva kontaktutvalget (Sperstad-utvalget) har sagt i utredningens kap.4. Videreføring av verneplanen. Siste avsnitt, side 26:

"Utvalget vil understreke at dersom en skal komme fram til en forsvarlig behandling når det skal treffes endelig avgjørelse om 10 års-vassdragene, må betydelige midler stilles til disposisjon. Utvalget har også drøftet den tid som står til rådighet, det vil si verneperioden på 10 år som utløper i 1983, og kommet til at denne må forlenges dersom ikke bevilgninger til det arbeid som er forutsatt blir gitt snarest. Med tanke på at 3 år av verneperioden nå er gått, finner ikke utvalget det urimelig om denne blir forlenget til 1985 uten hensyn til bevilgningsspørsmålet."

Hovedstyret finner det nødvendig å støtte opp om denne forlengelse av vernetiden frem til 1985, og vil for øvrig tilrå at midler stilles til disposisjon for undersøkelser slik at det ved vernetidens slutt kan bli mulig å ta endelig stilling til hvilke vassdrag som skal gis varig vern. Vassdrag man eventuelt ikke kan få tatt stilling til ved 3. fase i verneplanbehandlingen, bør bli gjenstand for konsesjonsbehandling. Etter eventuelt avslått konsesjonssøknad bør et vassdrag kunne vedtas tatt med på verneplanen.

Om behovet for en verneplan vil Hovedstyret slutte seg til det kontaktutvalget sier i kap. 3.3 side 22:

"En samlet vurdering som munner ut i en konkret verneplan vil vise hvordan verneinteressene er ivaretatt i ulike områder og lette oversikten over ressursdisponeringen for de politiske myndigheter. Ved behandling av konsesjons-

saker vil det bli lettere å vurdere hvilken vekt som bør legges på verneinteresser som kommer fram i den enkelte sak fordi disse kan ses i en større sammenheng. Dette bør både kunne føre til en bedre tilpasning av utbyggingen til ulike verneinteresser, og en raskere saksbehandling fordi det er klarlagt hvilke verneinteresser det allerede er tatt hensyn til i den aktuelle landsdel."

3. KONTAKTUTVALGETS ARBEID

I utredningens alminnelige del har kontaktutvalget gitt en fyldig oversikt over arbeidet med verneplanen og bakgrunnen for dette. Bl.a. pekes det på at interesseavveiningen er vanskelig, at avveiningen av naturvern- og friluftsinnteressene mot kraftutbyggingsinteressene må bygge på skjønn og at det er ønskelig å få vedtatt en mest mulig endelig verneplan snarest, bl.a. på grunn av det press på vassdragene etterspørselen etter energi vil medføre.

Det er blitt kritisert at enkelte objekter utvalget har behandlet har fått en for summarisk behandling og at forslag om vern er satt fram uten at dette synes begrunnet med bakgrunn i en tilfredsstillende dokumentasjon.

Behandlingen av slike objekter ble i forrige rapport utsatt, noe man nå har unngått. Utvalget sier om dette i kap. 3.4 side 23:

"I forrige rapport valgte man å utsette behandlingen av de vassdrag hvor det forelå for få opplysninger om verneinteressene. For å gjøre verneplanen mest mulig fullstendig har utvalget funnet det fornuftig å føre en del vassdrag opp i 10 års gruppen når det antas at verneinteressene bør nærmere undersøkes. Dette medfører derfor at man ikke i samme grad som sist forutsetter at de nye 10 års-vassdragene skal vernes permanent, men utvalget går ut fra at disse vassdragenes verneverdi blir grundig klarlagt. Objektene bør dog ikke tas ut av verneplanen uten at verneinteressene er nærmere undersøkt."

Hovedstyret kan til dels være enig i at utredningen når det gjelder enkelte objekter har svakheter som nevnt over, men valg av arbeidsmåte har gitt den fordel at verneplanarbeidet er satt i rasjonelt system til fordel både for verne- og utbyggingsinteresser.

Arbeidet med den endelige verneplan er ikke fullført før en på ny har behandlet de vassdrag som er vernet til 1983. Hensikten med det midlertidige vern har etter Hovedstyrets oppfatning vært å unngå at en tar beslutninger om disse vassdrag på mangelfullt grunnlag. En trenger tid til mer omfattende undersøkelser for å avgjøre om vassdragene bør vernes varig eller frigis for konsesjonsbehandling.

4. FORHOLDET TIL VERNEINTERESSENE.

Flere av de uttalelser som er kommet inn bl.a. fra Reguleringsforeningens Landssammenslutning fremhever konsesjonsbehandling som den beste måte å avklare både verne- og utbyggingsinteressene på.

Hovedstyret vil peke på at man her har med to vidt forskjellige saksbehandlingsmåter å gjøre. Ved konsesjonsbehandling behandles vanligvis problemer som geografisk er avgrenset til et mindre område. Problemer som har landsomfattende karakter - slik verneplanen har - kan ikke løses bit for bit slik det er vanlig ved konsesjonsbehandling. Det er grunnen til at det for verneplanen er valgt en annen arbeidsmåte.

Hovedstyret er enig i at i mange tilfelle, og særlig der verneinteressene er av næringsøkonomisk karakter, er konsesjonsbehandling en hensiktsmessig vurderingsmåte. Næringsøkonomiske interesser bør bl.a. også spesielt vurderes ut fra en lokal synsvinkel. Det samme kan være tilfelle hva angår mere lokale fritidsinteresser. Naturverninteresser og vitenskapelige interesser må vurderes mer i landsdels- eller landssammenheng. Av disse grunner vil det være svært viktig å ha en verneplan som viser i hvilken grad verneinteresser er ivarettatt slik at møysommelige diskusjoner og undersøkelser kan unngås i de tilfeller spesielle verneinteresser allerede er sikret. En verneplan vil etter Hovedstyrets oppfatning på denne måte kunne frigjøre både forskningskapasitet vedrørende verneinteresser og lette arbeidet med å stille kraftressurser til disposisjon for samfunnet.

Hovedstyret vil ellers beklage at det ikke har vært mulig med like grundig behandling av hvert enkelt objekt som ved en konsesjonsbehandling. Antall objekter og tidsrammen har gjort det umulig.

Fra naturvernhold blir utvalget kritisert for å føre folk bak lyset ved å foreslå vernet vassdrag med ubetydelig kraftpotensial. I denne forbindelse viser Hovedstyret til hva utvalget sier om dette side 23 i NOU 1976:15:

"I en del vassdrag er det ingen eller små utbyggingsinteresser på grunn av lite kraftpotensial eller store utbyggingskostnader, og det kan være lite sannsynlig at konsesjonssøknad vil bli fremmet. Utvalget har vært noe i tvil om slike vassdrag bør tas med på verneplanen, men har funnet å ville tilrå vern i de tilfeller der det åpenbart er store allmenne natur- og friluftinteresser til stede.

Dette for å vise et klart standpunkt til verneinteressene, gi forslagsstillerne visshet om at utbygging ikke er aktuelt og unngå diskusjon om mulig utnyttelse der et ubetydelig kraftpotensial står mot interesser som er foreslått vernet. Denne vurderingsmåte er også lagt til grunn for vassdrag som allerede er delvis utbygget og hvor verneinteresser står mot ytterligere utbyggingsinteresser."

Hovedstyret støtter en slik vurderingsmåte og er enig i at slike vassdrag tas med. Ved vurdering av hvilke verneinteresser som bør ivaretas bør selve verneverdien være utgangspunktet og ikke hvilke kraftressurser som bindes ved at et vassdrag vernes. Samfunnet bør ved sin ressursdisponering i størst mulig grad få oversikt over den totale tilgang på ressurser, det være naturverdier eller energi, og så foreta en mest mulig fornuftig disponering ut fra den status en til enhver tid kan sette opp.

Norges Naturvernforbund mener at utvalget i sterk grad har gått inn for å verne vassdrag ut fra luksusbehov og at det har lagt for liten vekt på de "jordnære" hensyn. Begrepet verneverdier må etter forbundets mening utvides til også å omfatte næringsinteresser, sosiale og kulturelle konsekvenser, resipientforhold og samenes livsgrunnlag.

Om dette vises til det som er sagt foran og til utvalgets utsagn om at det er mest hensiktsmessig at verneinteressene blir ivaretatt ved konsesjonsbehandling der disse i hovedsak er av næringsøkonomisk karakter. Utvalgets mandat omfatter heller ikke næringsøkonomiske interesser.

De fleste av de uttalelser som er kommet inn til Hovedstyret fra de som representerer distriktsinteressene må også forstås slik at vassdragenes betydning for næringsinteressene i distriktet best kan vurderes ved konsesjonsbehandling. Hovedstyret synes derfor det er noe underlig at Norges Naturvernforbund som nettopp representerer en del av det de velger å kalle "luksusbehov" har en annen mening.

De verneinteresser som i første rekke kan tilgodeses ved den behandlingsform som er valgt for verneplanen er etter Hovedstyrets mening knyttet til naturvitenskap, kulturvitenskap, undervisning, naturvern, rekreasjon og friluftsliv - nevnt i tilfeldig rekkefølge. Andre interesser som står i klart motsetningsforhold til kraftutbygging bør i størst mulig grad være med for å gi det totale bilde. Selv om en nok kunne ønske at dokumentasjonen i noen tilfeller hadde vært bedre, mener Hovedstyret at utvalgets utredning danner et tilfredsstillende vurderingsgrunnlag når det gjelder de vassdrag som er foreslått varig vernet.

Hovedstyret vil her presisere at varig vern i denne forbindelse bare er rettet mot kraftutbygging.

Landbruksdepartementet som har sendt NOU 1976:15 til en del underordnede myndigheter til uttalelse, bl.a. fylkeslandbrukssjefene, fylkesskogsjefene og lappfogdene, hevder i brev av 12. juli 1977 til NVE:

"NOU 15/1976 er ikke klar nok i spørsmålet om et forslag om vern av vassdrag i og for seg setter grenser for landbruksaktiviteten langs elven eller i nedbørfeltet. Etter Landbruksdepartementets oppfatning trengs det her en klargjøring slik at det tydelig framgår at landbruksvirksomhet som kan gjennomføres innen den ramme som landbrukslovgivningen setter og som heller ikke er i strid med andre lover som f.eks. Vannforurensningsloven, den må

fritt kunne drives. En hver annen tolkning vil være i åpenbar strid med St.meld.nr.32 1975-76 med tilhørende innstilling S-nr.38 for 1976-77 og med St.meld. nr.14 1976-77 og Innstilling S-nr.293 og de etterfølgende debatter i Stortinget.

En del av uklarheten har antakelig sammenheng med at landbruksinteressene ikke har vært representert i Sperstadutvalget, noe som kan ha ført til at landbruk bare er nevnt sporadisk, vagt og tilfeldig selv i et så stort og potensielt viktig landbruksområde som Forraområdet. Dette er en holdning til de interesser Landbruksdepartementet har et spesielt ansvar for som en ikke kan akseptere."

Som eksempel på uklarheten peker Landbruksdepartementet på objekt nr.19 Gausas nedbørfelt med meget betydelig landbrukspotensial og beskjedent kraftpotensial og hvor Sperstadutvalget konkluderer slik:

"Vassdragets betydning for friluftsjinteressene, turistnæringen og som rekreasjonsområde, samt for lokalmiljøet generelt, bør tillegges stor vekt, og utvalget tilrår varig vern mot ytterligere utbygging."

Landbruksdepartementet ønsker avklart hva som menes med "vern mot ytterligere utbygging".

Hovedstyret er av den oppfatning at det ikke kan herske tvil om at Stortingets vedtak av 6.april 1973 om vern av vassdrag og utvalgets tilråding NOU 1976:15 kun gjelder vern mot kraftutbygging. Til støtte for dette viser Hovedstyret til hva utvalget sier under avsnitt 4.1 Varig vernede vassdrag, side 25, sp.1:

"Utvalget vil til slutt understreke at Industrikomiteén ved sin behandling av verneplanen så det som viktig at spørsmålet om å gi de vernede vassdrag og landskapet sikring mot andre utnyttingsformer som kan være uheldige, blir tatt opp av de ansvarlige myndigheter.

I et rundskriv fra Miljøverndepartementet til fylkene og kommunene av 2.januar 1975 blir disse minnet om det ansvar som påhviler de lokale myndigheter i denne forbindelse. Rundskrivet er en henstilling om at det blir overveiet å kontrollere utnyt-

telsen av nærarealer til vassdrag ved bestemmelser med hjemmel i bygningsloven, strand- og fjellplanloven. Departementet ber også om å få seg forelagt planer om inngrep o.l. som i vesentlig grad vil true vassdragene i verneplanen og deres nedbørfelter."

Verneplanen gir etter Hovedstyrets oppfatning ingen hjemmel for å stoppe andre inngrep i vassdragenes nedbørfelt enn de som har med vassdragsreguleringer for kraftutbygging å gjøre. I denne forbindelse vil Hovedstyret nevne at det har vært hevdet at Verneplanen også gjelder vern mot f.eks. tiltak Vassdragsdirektoratet ved Forbygningsavdelingen utfører for å forebygge flomskader eller tørrlegge nye jordbruksarealer. Det er helt klart at Verneplanen ikke skal hindre slike tiltak eller gi vern mot inngrep i forbindelse med andre næringsinteresser som fiske, vassforsyning eller av hensyn til vassdragets bruk som resipient.

Hovedstyret vil imidlertid oppfordre de ansvarlige myndigheter til at det ved planlegging og utbygging av ulike aktiviteter i områder hvor vassdraget er vernet, blir utvist varsomhet slik at ikke nettopp spesielle forhold som har vært lagt til grunn for vern av vassdraget blir ødelagt. Skulle dette skje, bør spørsmålet om utnyttelse av kraftressursene kunne bli tatt opp igjen, da en antar at i de fleste tilfeller vil de samfunnsmessige fordeler ved kraftutbygging være mest tungtveiende.

Hovedstyret ønsker i sin vurdering å ta med alle ressurser som gir grunnlag for næringsutøvelse og spesielt landbruksressurser. Disse verdier må telle med for å gi det totale bilde av interesser som står mot kraftutbyggingsinteressene. I en del tilfeller vil imidlertid landbruksinteressene kunne stå i et like stort motsetningsforhold til verneinteressene som kraftutbyggingsinteressene. Slike motsetninger må imidlertid etter Hovedstyrets mening løses ut fra de lover som er ment å beskytte de verneverdier det gjelder.

5. FORHOLDET TIL KRAFTFORSYNINGEN

5.1 Energipolitikken

Hovedstyret vil sommeren 1978 legge fram underlagsmateriale

for ny stortingsmelding om energiforsyningen i Norge. I noen grad er det imidlertid nødvendig her å se verneplanen i sammenheng med energipolitikken generelt. En vil derfor ta for seg en del generelle synspunkter på dette.

Utvalgets utredning inneholder s. 14 - 15 synspunkter på prisfastsettingen, og det vises bl.a. til NOU 1975:49: "Om tiltak for energiøkonomisering." Hovedstyret vil vise til sitt brev til Industridepartementet av 1.12.1975 om denne sak, der det bl.a. heter:

"Prisen på elektrisk kraft bør svare til hva den koster samfunnet, produsert ved hjelp av ressurser som er tilgjengelige på lang sikt og med tillegg av hva det koster å føre kraften fram til forbruker."

I kostnadene må også inkluderes de miljømessige ulemper ved å ta i bruk en ressurs til kraftproduksjon, selv om disse kan være vanskelig å verdsette. Dette prinsipp må forøvrig også da legges til grunn ved energipolitiske vurderinger av andre energiformer enn elektrisitet, f.eks. olje.

Et slikt prinsipp ville, om det kunne gjennomføres for alle de energibærere som er aktuelle for Norge, føre til fornuftig ressursbruk og innebære at forbrukerne får incitament til å velge mellom de energibærere som i dag dominerer i Norge, olje og elektrisk kraft.

Veksten i elforbruket antas å føre til behov for varmekraft i tillegg til vasskraften. I sammenheng med verneplanen er det av mindre betydning hvor hurtig veksten blir.

5.2 Definisjon av vernet vasskraftpotensial.

En vil stille opp følgende definisjon av vernet vasskraftpotensial:

"Den vasskraft som ikke bygges ut selv om det økonomisk er lønnsomt."

Under dette begrep kommer da følgende kategorier:

1. Potensial som blir varig vernet
2. Potensial som blir vernet i 10 år

I tillegg til disse kategorier som er tatt med i verneplanen blir det unntatt fra utbygging og i praksis vernet kraftpotensialer som blir beskåret ved konsesjonsbehandlingen eller ved at de ikke blir tatt med av søker. Hensynet til miljøfaktorene gjør at et stadig økende potensial på denne måten blir holdt utenfor utbygging.

Størrelsen av disse potensialer er vanskelig å kvantifisere særlig de som blir beskåret ved konsesjonsbehandling, fordi beskjæringen ofte medfører størst reduksjon i kraftens kvalitet (reduksjon av vinterkraft p.g.a. lite utbygd magasin-kapasitet), men uvesentlig reduksjon av kvantitet d.v.s. antall kWh.

5.3 Konsekvenser av verneplanen.

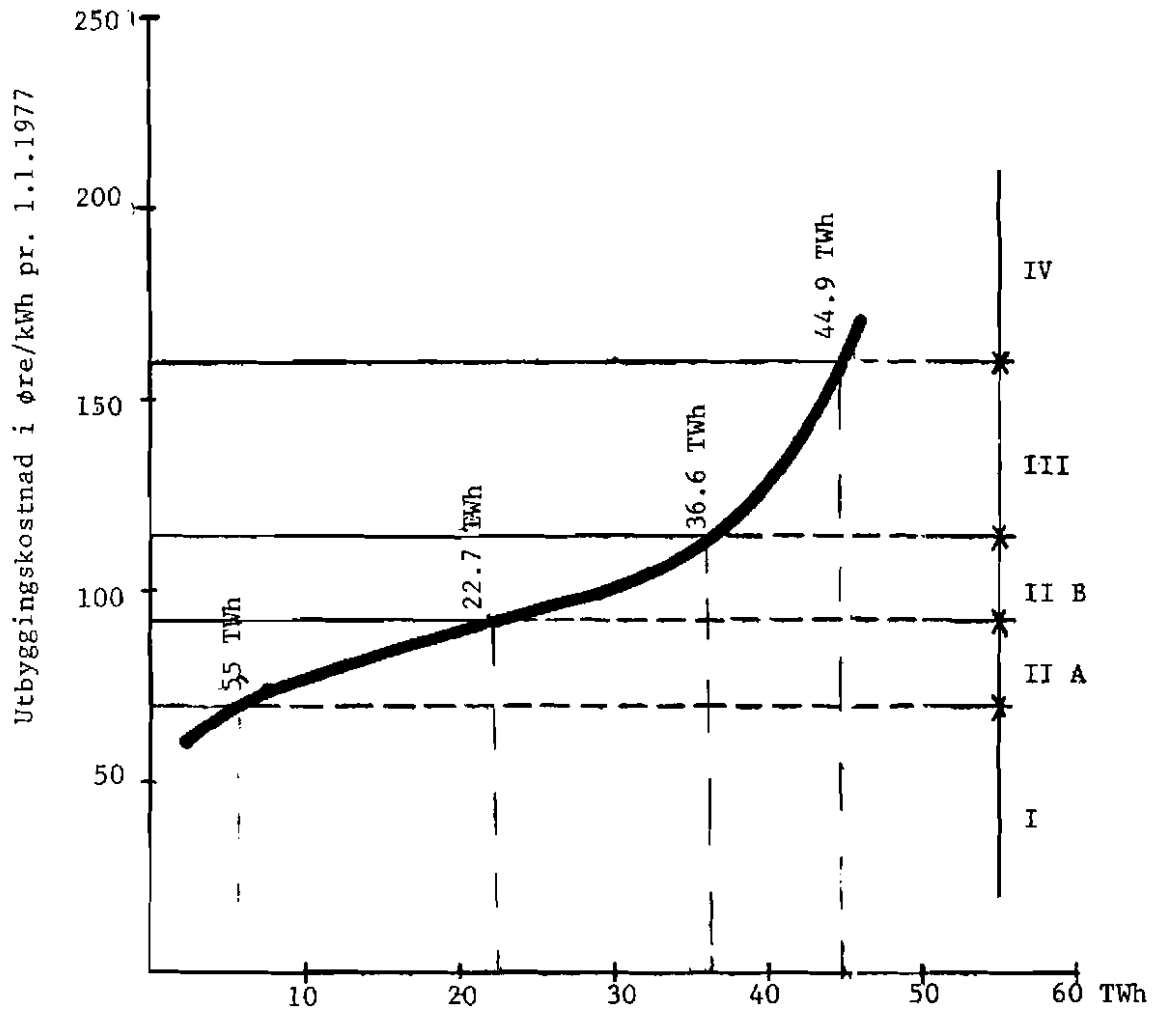
Mengden av nyttbar vasskraft har i de senere år vært gitt av Vassdragsdirektoratet som summen av kostnadsklassene I, II A, II B og III. (se NOU 1976:15, II, 1.3. s. 27) Man har ikke beregnet hvilken kostandsgrense som skal brukes, men har i flere tilfelle gitt reservene som funksjon av kostandsgrense bestemt av alternativ måte å produsere elektrisk kraft på, f.eks. kostnad ved oljefyrt kraftverk.

Figur 1 nedenfor viser hvordan igjenværende nyttbart vasskraftpotensial varierer med den kostnadsgrense en vil sette for utbygging (Framstillingen er åjour pr. 5.4.77 og det er ikke medtatt vassdrag som er varig vernet ved stortingsvedtak i 1973). Reservene av nyttbar vasskraft er den del av vasskraftressursene som er økonomisk utbyggbar. Av diagrammet kan en lese ut reservene når kostnadsgrensen, dvs. utbyggingskostnad pr. kWh, for alternativ kraftproduksjon, f.eks. varmekraftverk, er kjent.

FIGUR 1

NYTTBAR VASSKRAFT

(Utbygging ikke påbegynt)

Kostnadsklasse	I	-	70	øre/kWh
"	II A	70	-	92.5 "
"	II B	92.5	-	115 "
"	III	115	-	160 "
"	IV	160	-	"

Kostnaden burde egentlig inkludere alle oppofrelser, også de som ikke kan verdsettes i kroner. Imidlertid må vi nøye oss med å ta med de som kan verdsettes, og så må en i tillegg redegjøre for de andre virkninger så fullstendig at en kan foreta et endelig valg ut fra kostnadsgrensene i vid betydning. Hovedstyret finner det ikke usannsynlig at fremtidig syn på de skadevirkninger som følger de ulike måter å skaffe energi på sammen med ressurs hensyn, vil føre til at vår vasskraft blir utnyttet i sterkere grad enn antydnet nedenfor.

I NOU 1976:15 er diagrammet fremstilt i tabellform. Diagrammet viser imidlertid tydeligere enn tabellen at vasskraftreservene øker svært lite selv om en tillater en stor økning av utbyggingskostnad eller med andre ord - man nærmer seg den økonomiske grense for vasskraftutbygging.

Hovedstyret har vurdert kostnadene for kjernekraft og oljekraft mot det potensial som Vassdragsdirektoratet har oppgitt i NOU 1976:15. Beregningen er usikker, og det ligger også i grunnlagsmaterialet et visst skjønn over hvor mye som er realistisk utbyggbart.

Prosjekter som hittil er vernet, er holdt utenfor. En kommer til at det stort sett bare kan tas med prisklassene I, II A og II B når en vurderer mot kjernekraft, mens en også kan inkludere klasse III når en vurderer mot oljekraft. Dersom en sammenligner med oljefyrt varmekraft, er det pr. 1.1.77 følgende reserver angitt i TWh pr. år midlere årsproduksjon (som ikke må forveksles med fastkraftpotensial):

Økonomisk utbyggbart pr. 1.1.77			157,9 TWh/år*
- Utbygd og i drift			81.8 " "
- Konesjon gitt, men ikke utbygd			15.7 " "
Rest økonomisk utbyggbart			60.4 TWh/år
- Vedtatt vernet i 1973			
	Varig	6.9	
	For 10 år	9.3	16.2 " "
- Nå foreslått vernet av Hovedstyret**			
	Varig	1.5 (1.9)	
	For 10 år	2.5 (3.2)	4.0
- Reserver pr. 1.1.77			40.2 TWh/år

Vassdragene som er vernet for 10 år skal vurderes på nytt etter 1983. Hvis vi holder utenfor alle vassdrag som er med i verneforslagene, vil vi, sammenlignet med varmekraft basert på olje, ha et vasskraftpotensial på ca. 138 TWh.

* 1 TWh = 1 milliard kWh

** Sperstadutvalgets forslag i parentes

Varmekraft kan produseres til en lavere kostnad i kjerne- kraftverk og vasskraftpotensialet vil i dette tilfelle være ca. 130 TWh, dvs. at det økonomisk ikke vil være forsvarlig å bygge ut så mye vasskraft. De oppgitte tall viser at vasskraftpotensialet ikke er et enkelt tall, men et spektrum, avhengig av de alternative varmekraftkostnader vi sammenlikner vannkraften med.

Det presiseres at vasskraftpotensialet her er gitt som sum av midlere årsproduksjon av såvel de kilder som allerede er bygget ut som de som gjenstår.

Uavhengig av konsesjonsbehandling og uten at kostnads- og nyttebetraktninger tillegges avgjørende vekt, tar verneplanen sikte på å bevare naturen i et variert utvalg av vassdrags- typer. Verneplanen er et uttrykk for at en utbygging av disse vassdrag i dag er uakseptabel og at man ganske enkelt er villig til å betale hva det koster å bevare dem uten inngrep.

De kostnadmessige konsekvenser av verneplanen er at samfunnet må fremskaffe den båndlagte energimengde på annen måte enn ved vasskraftutbygging. En forutsetter altså at forbruket av elektrisk energi stiger slik i framtida at det blir behov for kraft fra varmekraftverk tilsvarende det produksjons- potensial som blir vernet.

Den utbygde vasskraften fortsetter å produsere energi til meget lav kostnad, og i samdrift med annen kraftproduksjon blir den stadig mer verdifull. Dette erfares også i andre land hvor vasskraften til dels spiller en beskjeden rolle i forhold til i Norge.

Den kraft det blir nødvendig å framskaffe i tillegg til vasskraften, er det etter Hovedstyrets oppfatning i alle fall i den nære framtid, realistisk å basere enten på olje (gass), kull eller kjernebrennstoff. Sett i relasjon til dette vil hele det kraftpotensial på 20.2 TWh pr. år som verneplanen vil kunne omfatte, medføre bl.a. følgende virkninger:

Kjernekraft

Samfunnet vil påføres en økonomisk merkostnad på ca. 250** millioner kr pr. år. Vi blir avhengig av importert brensel. En varmemengde svarende til ca. 40 TWh pr. år må ledes bort med kjølevannet. Dette svarer til solinnstrålingen på 16 km² havflate over 2500 timer pr. år. En vil få radioaktivt avfall som må tas vare på.

Oljekraft

Det vil gå med ca. 4 millioner tonn olje pr. år. Det norske totalforbruk av olje er i dag ca. 8 millioner tonn pr. år. Samfunnet vil påføres en merkostnad på minst 750 millioner kr pr. år (Beregnet etter prisnivået for januar 1978 som gjør at tallet derfor ikke er sammenlignbart med merkostnadene ved kjernekraft ovenfor). En varmemengde tilsvarende ca. 27 TWh pr. år må ledes bort med kjølevannet samtidig som vi hvert år får følgende avfallsmengder: 750 tonn aske, 4000 tonn sot, 80 000 tonn svoveloksyder (forutsatt 1 % S i oljen, ingen avgassrensing) og 35 000 tonn nitrogenoksyder. Olje er en begrenset ressurs som om et 10-år eller to bør reserveres for transportformål og kjemisk industri.

Kullkraft

Det vil gå med ca. 6,7 millioner tonn kull pr. år. Dette overstiger mange ganger antatt produksjonskapasiteten på Svalbard slik at det meste må importeres. Samfunnet påføres en årlig merkostnad på ca. 200 millioner kr pr. år. Utslippene av spillvarme og svoveloksyder kan bli omtrent som for oljekraft. Aske og slagg kan bli ca. 800 000 tonn pr. år, dvs. at store arealer må avsettes for deponering.

* Tallet 250 er basert på utbyggingskostnader og energipriser pr. jan. 1976. Nye tall basert på kostnads- og prisnivå pr. jan. 1978 er under utarbeidelse.

Varmekraft basert på naturgass ville tilsvarende kreve ca. 4 milliarder m³ naturgass pr. år.

Kostnadsoverslagene ovenfor er for oljekraft og kullkraft basert på priser og kostnader pr. januar 1978. Det poengteres at en har brukt dagens priser på olje og kull. I fremtiden kan disse priser bli høyere. Tallene gir likevel uttrykk for merkostnadenes størrelsesorden.

I sammenligningen er ikke tatt med de potensielle farer som ligger i mulighetene for dambrudd, unormale utslipp av radioaktive stoffer, kjelebrudd osv., da disse risiki anses svært små sammenlignet med naturgitte risiki og farer som er akseptert i forbindelse med andre menneskelige aktiviteter. Heller ikke utslipp av karbondioksyd og tungmetaller er kvantifisert.

Som påpekt foran har alle kraftproduksjonsformer tilleggs-kostnader som ikke lett kan verdsettes i kroner.

Alt i alt kan det f.eks. vise seg ved en totalvurdering at vasskraften har mindre tilleggs-kostnader enn varmekraftalternativene, slik at reservene av vasskraft, som nevnt foran, kan bli større. Det kan også tenkes at en i fremtiden legger større vekt enn i dag på at vasskraften er selvfornyende. Det blir en samfunnsoppgave eventuelt å avklare dette.

5.4 ALTERNATIVER TIL VASSKRAFTEN

Kull, er den største fossile energireserve i verden i dag, og må forventes å bli en viktig erstatning for olje. De totale kullreserver i verden er anslått til 10 000 milliarder tonn hvorav ca. 640 milliarder tonn er tilgjengelig med dagens teknologi. Omregnet til oljeekvivalenter antas kullreservene å være fem til ti ganger større enn oljereservene.

I vårt land vil det være naturlig å utnytte den del av Svalbardkullene som ikke er reservert for andre formål. Dette er særlig aktuelt dersom det blir bygd et varmekraftverk i Finnmark basert på kull.

Produksjonen på Svalbard er i dag ca. 450 000 tonn pr. år. Når Svea kommer i drift er den totale produksjon på Svalbard antatt å stige til ca. 1,2 millioner tonn.

Ett kullfyrt aggregat på 600 MW vil med en årlig brukstid på 7000 timer kreve ca. 1,5 millioner tonn kull pr. år.

Hvis kullbasert varmekraftverk blir bygget i Østlandsområdet vil det trolig få to slike aggregater, men som i de første årene vil bli kjørt med en brukstid på ca. 3500 timer.

Slik kraftgenerering vil medføre utslipp av spillvarme og avfallsstoffer bl.a. tungmetaller som vil skape miljøproblemer som vi enda har liten oversikt over. Store arealer vil måtte tas i bruk til lager for kull og til deponering av slagg og aske.

Olje er i dag verdens viktigste energibærer. De maksimale reserver som kan utvinnes med kjent teknologi, er beregnet til ca. 260 milliarder tonn. Disse reserver vil kunne rekke i ca. 50 år dersom forbruksveksten pr. år kan reduseres til ca. 2%. I tillegg til disse reserver antas at det finnes såkalte ukonvensjonelle oljereserver på ca. 300 milliarder tonn i oljeskifer, tjæresand og på store havdyp. Den ukonvensjonelle olje blir så dyr å utvinne at den trolig bare vil bli anvendt til transportformål og petrokjemisk industri.

Et oljekraftverk for produksjon av 2 x 600 MW vil kreve i underkant av 1 million tonn olje pr. år forutsatt 3 500 drifttimer. Også her vil en få problemer med lignende utslipp som ved kullfyrte kraftverk. Man har i dag ikke full oversikt over konsekvensene av alle disse, men en forutsetter at dersom gjeldende luftkvalitetsnormer oppfylles vil en kunne tåle den luftforurensning som følger. Ut fra det vi vet i dag, må en forvente forsyningsproblemer p.g.a. utslipp av svovel i områder med liten bufferevne, f.eks. på Sørlandet, eller der belastningen med hensyn til svovelnedfall allerede er høy.

Naturgass medfører mindre miljømessige problemer brukt i elkraftverk enn olje, men har ikke vist seg økonomisk forsvarlig til nå. Under bestemte forhold kan imidlertid gass, hvis den blir funnet i bestemte områder og kan føres i land i Norge, bli en verdifull ressurs for begrenset tid.

Kjernekraft er økonomisk sett det gunstigste alternativ til vasskraft. Problemer knyttet til utnyttelsen av kjernekraft er under utredning av Kjernekraftutvalget (Granliutvalget) og før innstilling fra dette utvalg foreligger, er denne kraftform ikke aktuell å vurdere i Norge.

Ovenfor er nevnt de konvensjonelle former for produksjon av elektrisk energi. Det er lite trolig at andre energikilder vil spille noen rolle av betydning i dette århundre selv om situasjonen i dag gjør at interessen rettes mot de ukonvensjonelle energikilder som vindkraft, solenergi, utnyttelse av flo og fjære, bølgeenergi, jordvarme og avfallsforbrenning.

Vindenergien er fra gammelt utnyttet i vindmøller, men energitettheten er relativt liten og ustabil. Et vindkraftverk må produsere "tilfeldig" kraft eller energien må akumuleres. En moderne "vindmølle" vil ha en diameter på 50-60 m, plassert i et 40-50 m høyt tårn og kan i gunstige tilfeller kanskje gi 1000-2000 kW. For å erstatte et konvensjonelt aggregat på 1000 megavatt, vil en trenge ca. 1500 slike vindaggregater.

Solen som ustanselig tilfører jorden enorm effekt kan brukes til produksjon av elektrisitet. Utnyttelsen av solenergien vil imidlertid p.g.a. lav energitetthet kreve store arealer for solfangere og slike anlegg er i dag hverken økonomisk eller miljømessig forsvarlige. Det forskes imidlertid intenst på området, og det må antas at solenergi i fremtiden vil kunne få betydning i verdenssammenheng til produksjon av elektrisitet. I vårt land vil den av klimatiske grunner neppe gi tilskudd til annet enn boligoppvarming.

Tidevannet er en energikilde som er forsøkt utnyttet. I Frankrike ble et kraftverk satt i drift i la Ranche i 1966. Kraftverket fungerer tilfredsstillende, men kraften er økonomisk ugunstig grunnet svært store anleggskostnader. I Norge er nivåforskjellen mellom flo og fjære for liten til at tidevannsenergi vil få betydning.

Bølgene i havet fører store energimengder med relativt høy tetthet og er for oss kanskje den mest interessante av de ukonvensjonelle alternativer for produksjon av elektrisitet. Vi har i dag ikke teknologi for å utnytte denne energien. Forskning på dette område blir intensivert i en del industriland, også hos oss. Det er ennå for tidlig å si om bølgeenergi kan bli utnyttet til kraftproduksjon.

5.5 ENERGIØKONOMISERING

Utvalget har i et avsnitt side 15 i NOU 1976 sagt:

"Norsk kraft har gode avsetningsmuligheter. Den selges til andre land både direkte ved krafteksport og indirekte gjennom kraftkrevende eksportindustri som tiltrekkes av lave kraftpriser. For det innenlandske kraftforbruk leder de lave kraftpriser til at annen energi søkes erstattet med elektrisitet. Kraftprisene på hjemmemarkedet har lokket fram et forbruk som både bærer preg av sløsing med, og vridning av etterspørselen i retning av produkter som har sitt utspring i elektrisk kraft. Lavprispolitikken har bidratt til å øke veksten i kraftetterspørselen, både til eksport og til innenlandsk forbruk."

Disse utsagn kan lede til å tro at vi i Norge har et spesielt stort energiforbruk og at svært meget kan vinnes ved omdisponering, sparing og overgang til andre energiformer. Uttalelse fra kraftforsyningshold imøtegår sterkt det utvalget her har sagt.

Hovedstyret finner det nødvendig å peke på at selv om elektrisitetsforbruket pr. innbygger i Norge ligger på topp, ligger vi når det gjelder totalt energiforbruk pr. innbygger i følge FN's energistatistikk lavere enn land som USA, Vest-Tyskland, Sverige, Tsjekkoslovakia og USSR. Vår direkte krafteksport er for det vesentligste eksport av overskuddskraft vi får i gode vannår, kraft som ellers ville ha rent som overløpsvatn fordi vi selv ikke har mulighet til å nyttiggjøre toppene i tilsiget. Verdien av indirekte krafteksport i form av produkter fra den elektrokjemiske industrien er etter Hovedstyrets oppfatning fortsatt av vesentlig betydning for vårt

lands og våre handelspartneres økonomi og ikke minst for de lokalsamfunn i vårt land som er bygget opp omkring denne industrien. Når det gjelder sløsing med elektrisitet som utvalget nevner, og mulighetene for sparing på forbrukssiden, vil Hovedstyret med henvisning til vårt toale energiforbruk dra i tvil at det er særlig meget å vinne ved sparetiltak rettet mot det alminnelige forbruk. Hovedstyret vil ikke med dette si at man ikke skal gjøre noe for å stimulere til et fornuftig forbruk, men det er viktig å ha for øye hva utvalget har sagt under kap. 2.2 Vasskraftens samfunnsmessige fordeler side 15 i 3. avsn. 2. sp.

"Vasskraften spesielt har først og fremst den fordel at det er en fornybar ressurs eller egentlig en evigvarende omforming av solenergi. Det synes ennå å være lite sannsynlig at andre former for utnyttelse av solenergi vil være mer driftsikre eller til mindre belastning for naturen. Andre former for energi som nyttes i dag kan være en betydelig biokjemisk belastning for økosystemene. Produksjon av elektrisk energi ved hjelp av vasskraft er ikke forurensende, og dette er viktig i miljøvernssammenheng."

Etter Hovedstyrets oppfatning er energisparing en sak, sparing av elektrisitet ved pensing av forbruket over på andre energibærere noe helt annet som ikke bør gjøres i for sterk grad før en har trukket opp bedre retningslinjer for energipolitikken i framtida, bl.a. på grunnlag av forurensingskonsekvenser og alternativ anvendelse av ressursene.

Ser vi på Norges totale energiforbruk ¹⁾ i 1975 fordeler dette seg med 47,8% på olje, 43,8% elektrisitet, 8,4% på fast brensel og gass. 45,4% brukes i industri og bergverk, 18,9% i transport og 35,7% i andre forbrukergrupper. Hovedstyret stiller seg på grunnlag av disse tall tvilende til om en i alt for stor grad bør interessere seg for elektrisitetssiden når en i Norge skal gå inn for å spare energi. Spesielt viktig er det å ha for øyet faren for å presse energiforbruket over på mindre miljøvennlige energibærere. Hovedstyret vil i denne forbindelse igjen henvisne til sine anbefalinger i brev av 1. des. 75 til Industridepartementet med uttalelse om NOU 1975:49 -

1) Energiinnhold i bærere levert til forbruk

Om tiltak for energiøkonomisering. Her tilkjenner Hovedstyret visse synspunkter bl.a. om prissetting av elektrisitet, om utforming av tariffene og om den politikk som bør følges når det gjelder energi til oppvarming.

II SPESIELL DEL

1. OVERSIKT OVER DE ENKELTE OBJEKTER.

Objekt nr. Fylke	Objekt	Kraft- potensial GWh	Utvalgets tilråding	Hovedstyrets innstilling
HEDMARK				
Obj. nr. 8	Mistra	-	Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. 9	Kynna	730	10 års vern	10 års vern
Obj. nr. II 1	Imsa-Trya	100	Varig	x 10 års vern
Obj. nr. II 2	Grimsa	200	10 års vern	10 års vern
Obj. nr. II 3	Vesle-Sølna	0	Varig vern	Varig vern
OPPLAND				
Obj. nr. 14	Jora/øvre Lågen	-	10 års vern	x Varig vern
Obj. nr. 17	Frya	150	10 års vern	x Varig vern
Obj. nr. 19	Gausa	100	Varig vern mot ytt. utbygging	Varig vern
Obj. nr. 21	Vassdrag i Vang	240	Otrøelva, Skakadals- åni og Rødøla: Varig vernet mot ytt.utb.	Varig vern
VESTFOLD				
Obj. nr. II 4	Vierødfoss, Brufoss Holmsfoss	-	Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 5	Daleelva	43	Varig vern	Varig vern
VEST-AGDER				
Obj. nr. II 6	Taumeelva		Varig vern	Varig vern
ROGALAND				
Obj. nr. 66	Imsvassdraget	0	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 67	Dirdalselva		Konsesjonsbeh. under forutsetning av at Obj.nr. 69 gis varig vern	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. 69	Vormo (Tøtlandsåna/ Melandsåna)	145	Varig vern	Varig vern
HORDALAND				
Obj. nr. 72	Etneelvi i Etne komm		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. 73	Langfoss " " "	140	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 81	Øvstedalsvassdraget i Voss kommune	80	Varig vern	x 10 års vern
Obj. nr. 82	Eikefetelvi i Lind- ås kommune	180	Varig vern	x 10 års vern
SOGN OG FJORD- ANE				
Obj. nr. 91	Flåmsvassdraget	740	10 års vern	10 års vern
MØRE OG ROMSDAL				
Obj. nr. 109	Stordalsvassdr.		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.

Objekt nr. Fylke	Objekt	Kraft potensial GWh	Utvalgets tilråding	Hovedstyrets innstilling
SØR-TRØNDELAG				
Obj. nr. II 7	Øvre Glåma		Vassdr. ovf. Aursunden gis varig vern	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. II 8	Grytelva i Hitra	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 122	Skjenaldelva		Konesjonsbeh.	Konesjonsbeh.
Obj. nr. II 9	Øvre Svorca		Konesjonsbeh.	Konesjonsbeh.
Obj. nr. II 10	Garbergelva		10 års vern	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. 127	Sagelva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 11	Oldenvassdraget	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 12	Hofstadelva	30	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 13	Steinselva	-	Varig vern	Varig vern
NORD-TRØNDELAG				
Obj. nr. 131	Stjørdalselv/Verdalselv/Forra		10 års vern	x Konesjonsbeh. *†
Obj. nr. 131 a	Forra			x Konesjonsbeh.
Obj. nr. 131 b	Skjækra og Verdalselv ovf. Inna	180		10 års vern
Obj. nr. 133	Ogna	280	10 års vern	10 års vern
Obj. nr. 134	Ormsetfossen		Konesjonsbeh.	Konesjonsbeh.
Obj. nr. 135	Meltingen		Konesjonsbeh.	Konesjonsbeh.
Obj. nr. 136	Høylandsvassdraget		Konesjonsbeh.	Konesjonsbeh.
Obj. nr. 138	Sanddøla/Luru/Grana	670	Konesjonsbeh.	x 10 års vern
Obj. nr. II 14	Holdern/Jævsjø/Grønningen	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 15	Nesåa	80	10 års vern	10 års vern
Obj. nr. II 16	Lindseta	40	Varig vern	Varig vern
NORDLAND				
Obj. nr. 146	Lomsdalsvassdraget		Varig vern	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. 150	Herring/Fusta-vassdr.	60	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 156	Skuortavt./Villumvt.	50	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 161	Rombakelv		Konesjonsbeh.	Konesjonsbeh.
TROMS				
Obj. nr. 165	Storjordvassdraget	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 166	Storvatn/Svartevatn	-	Varig vern mot ytt. utbygging	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. 167	Kvitforsvassdraget		Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 171	Skoddebergvassdraget		Varig vern mot ytt. utbygging	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. II 17	Håkavikvassdraget		Varig vern	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. II 18	Sommersøtvasdraget		Varig vern	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. II 19	Sagelvvassdraget		Varig vern	x Konesjonsbeh.
Obj. nr. 177	Søndre Lakselvdram/Kaperelva		Varig vern	Varig vern

Objekt nr. Fylke	Objekt	Kraft potensial GWh	Utvalgets tilråding	Hovedstyrets innstilling
Obj. nr. 178	N. Lakselvvassdraget	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 179	Lysbotnvassdraget		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. 183	Fiskelausvatna		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 20	Skogneselva		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 21	Fauldalen		Varig vern	x Konsesjonsbeh.
FINNMARK				
Obj. nr. II 22	Bognelv og Vassbotne	0	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 23	Mattiselva		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 24	Lakselva til Leirbotn	18	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 25	Skillefjordelva		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 26	Kvalsundelva		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 27	Russelva	18	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 28	Hannelva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 29	Smørfjordelva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 30	Ytre Billefjordelva		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 31	Brennelva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 32	Lille Porsangerelva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 33	Veidneselva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 34	Langfjordelva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 35	Gednevassdraget		Konsesjonsbeh.	Konsesjonsbeh.
Obj. nr. II 36	Skalleelva	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 37	Reppenelva og Nyelva	4	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. II 38	Haukelv og Grense Jakobselv	-	Varig vern	Varig vern
Obj. nr. 203	Tanam/Iesjokka og Iesjav'ri	250		Varig vern
Obj.nr. II 39	Tessungå m.v. i Tinn	225		Varig vern

x med unntak av vintervassføring

** Skjækra og Verdalselv ovenfor Inna 10 års vern

Hovedstyret har i tillegg til denne liste tatt med objekt nr. 203 TANA m/IESJOKKA og IESJAV'RI (se spesiell omtale nedenfor).

II 39 Tessungå m.v. i Tinn kommune.

Til de enkelte objekter har Hovedstyret følgende merknader bl.a. på grunnlag av de innkomne uttalelser:

2. OMTALE AV DE ENKELTE OBJEKTER MED HOVEDSTYRETS INNSTILLING

OBJEKT NR. 8
 MISTRA Vassdr. nr. 16
 Fylke: Hedmark
 Kommune Rendalen
 Nedbørfelt: 540 km² 1% sjøareal
 Kraftpotensial: 230 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:
 Mistra ligger i et område hvor store arealer er og videre kan bli vernet mot kraftutbygging. Mistra er nabovassdrag til Femunden/Trysilvassdraget som er varig vernet og i Storelvdal er Atna vernet til 1983. På bakgrunn av dette og at også flere vassdrag i området er gitt 10 års vern hadde det vært naturlig at vassdragene i Storelvdal og Rendalen ble vurdert i sammenheng ved den behandling som er forutsatt etter 1983. På grunn av isproblemene i Mistra anbefaler imidlertid utvalget vassdraget vurdert ved konsesjonsbehandling.

Rendalen kommune behandlet saken i kommunestyret 10.9.76. Kommunen er enig med Hedmark fylkes friluftsnemnd, Rendalen Ren-selskap, Rendalen innlandsfiskenemnd, Rendalen Friluft- og naturvernemnd, Søndre Missjøen Lotteierforening, Rendalen viltneemnd, Øslagrenda jakt- og fiskeforening, Ytre Rendal grunneierlag, Ytre Rendal jakt- og fiskeforening, Øvre Rendal grunneierforening og Rendalen jordstyre og motsetter seg bestemt at Mistra blir utbygd for kraftproduksjon. Mistra med nedbørfelt har så stor betydning for utmarksnæringene at det vil bety ubotelige skader for disse om vassdraget blir bygget ut. Områdene som ligger i eller nær Sjølenmassivet må ikke bli gjenstand for reguleringer av noen art. Mistra bør vernes varig.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler:

Fiskeforskningen har i brev av 27. januar 1977 hertil pekt på behovet for å verne Mistra som referansevassdrag. Det foreligger fangstopp-gaver gjennom lang tid fra Mistra, hvilket gjør vassdraget særlig verdifullt som referanseområde for forskning og forvaltning.

Det må framheves at de eksisterende utbyggingsplaner i vassdraget er omfattende og vil få betydelige konsekvenser for fiskeproduksjonen.

Hedmark naturvern tilrår varig vern av Mistra, mens fylkesmannen

antar at utbyggings- og verneinteressene mest betryggende kan bli vurdert ved konsesjonsbehandling. Fylkesfriluftsnemnda går inn for varig vern.

Hovedstyrets innstilling:

De verneinteresser som det fra lokalt hold spesielt er pekt på, er nettopp av en slik art som det er hensiktsmessig å få en bred vurdering av ved konsesjonsbehandling. Dette objekt bør også sees i lys av at det i området er foretatt omfattende vern av vassdrag - varig vern og midlertidig. På bakgrunn av dette vil Hovedstyret slutte seg til utvalgets tilråding om at vassdraget blir vurdert ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 9
 KYNNA Vassdr. nr. 14
 Fylke: Hedmark
 Kommune: Elverum, Våler og Åsnes
 Nedbørfelt: 117 km² 9% sjøareal
 Kraftpotensial ÷ 640 GWh (sommer) (IIB)
 + 730 GWh (vinter)

Utvalgets vurdering:

Utvalget er klar over at det i dette vassdrag er store verneinteresser, bl.a. i forbindelse med landsplan for myrreservater. Utbyggingsprosjektet er et meget omfattende inngrep i bygdemiljøet med neddemming av store områder god skog, med hytter og arealer for friluftaktiviteter og med noe bosetning. Utvalget tilrår at Kynna vernes midlertidig sammen med 10 års-gruppen fra 1973.

Våler kommunestyre har 5. mars 1977 vedtatt å ta endelig standpunkt til saken når en eventuell konsesjonssøknad foreligger. Av vedtaket framgår at verneverdiene bør veie tungt.

Fylkesmannen antar at interessene som knytter seg til dette objekt best kan vurderes ved konsesjonsbehandling. Fylkesfriluftsnemnda går inn for varig vern. Etter Hovedstyrets vurdering vil pumpekraftverk av den type som her er aktuell få betydning for energiforsyningen i fremtiden. Dette trenger imidlertid en nærmere vurdering som vil ta tid.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Kynna vernes midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

OBJEKT NR. II 1

IMSA/TRYA Vassdr. nr. 17/4

Fylke: Hedmark

Kommune: Stor-Elvdal

Nedbørfelt: 77 km²

Kraftpotensial: 100 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:

Utvalget tilrår at Imsa/Trya gis varig vern.

Objektet kan utbygget gi 4 m³/s vassføring i Glomma om sommeren (4.3 om vinteren) og dermed ha en viss betydning for å rette opp skadevirkningene som følger Rendalsoverføringen. Avløpet fra en eventuell utbygging vil munne ut i Glomma ca. 10 km ovenfor Koppang, og det bør undersøkes om dette kan være et supplement til de tiltak en arbeider med for å redusere virkningen av den minskede vassføring i Glomma.

Fylkesfriluftsnemnda går inn for utvalgets tilråding om varig vern.

Fylkesmannen antar at muligheten for utbygging av vassdraget bør stå åpen og foreslår 10 års vern.

Hovedstyrets innstilling:

For å få undersøkt hvilken virkning en regulering kan ha på Glomma bør en vente med endelig standpunkt til spørsmålet om varig vern og i denne omgang ta objektet med i 10-årsgruppen fra 1973.

OBJEKT NR. II 2

GRIMSA Vassdr. nr. 19

Fylke: Hedmark og Oppland

Kommune: Follidal og Dovre

Nedbørfelt: 492 km²

Kraftpotensial: 200 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:

Vassdraget inneholder verneverdige kvaliteter. I utbyggingssammenheng hører vassdraget sammen med objekt nr. 11 Atna, som allerede er vernet

for 10 år, og er som dette nær knyttet til Rondane nasjonalpark. Det er i verne-sammenheng naturlig å se de to vassdrag sammen og utvalget tilrår Grimsa vernet midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

Fylkesfriluftsnemnda går inn for utvalgets tilråding om midlertidig vern.

Fylkesmannen antar at muligheten for utbygging av vassdraget bør stå åpen og foreslår 10 års vern.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at objektet vernes imidlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

OBJEKT NR. II 3
VESLE-SØLNA Vassdr. nr. 19
 Fylke: Hedmark
 Kommune: Alvdal
 Nedbørfelt: 55 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:
 Vassdraget er et naturlig avgrenset område med en rekke landskapsmessige kvaliteter som grunnlag for et variert friluftsliv. Utbyggingsinteressene er små. Vassdraget tilrås gitt varig vern.

Fylkesfriluftsnemnda går inn for utvalgets tilråding om varig vern.

Fylkesmannen antar at muligheten for utbygging av vassdraget bør stå åpen og foreslår 10 års vern.

Hovedstyrets innstilling:

Hovestyret slutter seg til utvalgets tilråding om at objektet gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. 14
JORA/Øvre del av Lågen Vassdr.nr. 9
 Fylke: Oppland
 Kommune: Dovre og Lesja
 Nedbørfelt: Jora: 498 km² 3% sjøareal, 0,1% breareal.

Kraftpotensial: 330 GWh (IIB) - 500 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:

Utvalget mener vassdraget bør vurderes nærmere og at spørsmålet i alle fall bør utstå til man har sett virkningen av de utbygginger som eventuelt vil bli vedtatt for Jotunheimen. Vassdraget tilrås vernet midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

I avsnittet om Kraftpotensial, s. 34 i NOU 1975:15 vil Hovedstyret tilføye:

156 km² av Jora's nedbørfelt kan overføres til Aursjøen via 6.5 km tunnel og nyttes i statens kraftverker Osbu og Aura. Overførbar vassmengde ekskl. flomtap er ca. 90 mill. m³/år, som gir 172 GWh i Aura og Osbu. Den samme vassmengden ville, om den ble fullt utnyttet, gi 38 GWh i eksisterende verker i Lågen og Glomma. P.g.a. dårlig regulering blir det imidlertid store flomtap på denne siden, og netto gevinst ved overføring må kunne anslås til minst 150 GWh. Tunnelen vil koste ca. 30 mill. kr., kostnadsnivå 1976. Rene overføringskostnader blir altså 30 øre/kWh. I negativ retning må nevnes knapp installasjon i Aura. Brukstid i dag 6100 timer, som øker til 6700 timer ved evt. regulering. Overføring av vatn fra Lågen/Glåma vil berøre betydelige interesser og medføre store kompensasjonskrav og en vidløftig saksbehandling.

Fylkesmannen peker i sin uttalelse på at fylkesutvalget i sin tilråding av 3.11.75 gikk inn for at Jora, øvre del av Lågen, ble utredet ved konsesjonsbehandling. A/S Eidefoss uttaler at en eventuell utbygging av obj. 14 vil ha betydning for den lokale kraftforsyning. Fron kommune slutter seg til utvalgets tilråding inntil man kjenner virkningen av en eventuell utbygging i Jotunheimen.

Hovedstyrets innstilling:

De ulike interesser vedrørende objektet bør vurderes ved konsesjonsbehandling slik fylkesutvalget tilrår.

OBJEKT NR. 17

FRYA Vassdr. nr. 9

Fylke: Oppland

Kommune: Fron, Otta og Ringebu

Nedbørfelt: 377 km², 88 km² innenfor Rondane
nasjonalpark, 6% sjøareal
(Furusjøen 852 m.o.h. 4,5 km²)

Kraftpotensial: 150 GWh (IIA-IIB)

Utvalgets vurdering:

Vassdraget er nær knyttet til Rondane nasjonalpark. I utbyggingssammenheng bør det sees i sammenheng med objekt nr. 11 Atna, og en overføring dit berører ikke verneinteressene ved og ovenfor Furusjøen. Utvalget tilrår derfor vassdraget vernet midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

Fylkesmannen peker på at fylkesutvalget har gått inn for varig vern av objektet p.g.a. at det ligger nær Rondane nasjonalpark og at store turist- og friluftsjnteresser knytter seg til området. A/S Eidsfoss uttaler at objektet er aktuelt for distriktets kraftforsyning, og at utbygging kan skje uten i vesentlig grad å berøre andre verneverdier enn turist- og friluftsjnteresser. Fron kommune går inn for varig vern.

Hovedstyrets innstilling:

Etter Hovedstyrets vurdering bør Frya gis varig vern.

OBJEKT NR. 19

GAUSA Vassdr. nr. 9

Fylke: Oppland

Kommune: Lillehammer, Gausdal, Fron,
Ringeby og Vågå

Nedbørfelt: 943 km² (herav er gitt konsesjon
for Roppa 73 km²), 2,5% sjøareal

Kraftpotensial: 100 GWh

Utvalgets vurdering:

Vassdragets betydning for friluftsjnteressene, turistnæringen og som rekreasjonsområde, samt for lokalmiljøet generelt, bør tillegges stor vekt og utvalget tilrår varig vern mot ytterligere utbygging.

Det er ikke kommet inn uttalelser om utvalgets behandling av objektet.

Hovedstyrets innstilling:

Hovestyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Gausa vernes varig mot ytterligere kraftutbygging.

OBJEKT NR. 21
 VASSDRAG I
 VANG Vassdr.nr. 43
 Fylke: Oppland
 Kommune: Vang
 Nedbørfelt: Skakadalsåni 61 km² Rødøla
 47 km², 4% og 3% sjøareal
 Kraftpotensial: 240 GWh (IIB-II)

Utvalgets vurdering:
 Utvalget foreslår at Otrøelva, Skakadalsåni og Rødøla i Vang gis varig vern mot ytterligere regulering og utbygging.

Det er ikke kommet inn uttalelser med merknader til utvalgets behandling av objektet.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Otrøelva, Skakadalsåni og Rødøla i Vang vernes varig mot ytterligere regulering og utbygging.

OBJEKT NR. II 4
 VIERØDFOSSEN, BRUFOSS OG HOLMS-
 FOSS I NUMEDALSLÅGEN Vassdr. nr. 73
 Fylke: Vestfold
 Kommune: Lardal og Hedrum

Kraftpotensial:
 Vierødfossen..... 130 GWh (IIB)
 Brufoss ..... 40 GWh (III)

Utvalgets vurdering:
 På grunnlag av det materiale som foreligger, finner en ikke å ville ta stilling til eventuelt vern av fossene. Verneinteresser bør kunne avklares ved ordinær konsesjonsbehandling.

Fylkesmannen uttaler at objektet bør gis 10 års vern.

Statens forurensingstilsyn peker på at fossene har betydning for de biologiske forhold i vassdraget og at fossene derfor bør unntas

fra kraftutbygging. Etter Hovedstyrets oppfatning vil det være av interesse å få nærmere utredet hvilken betydning fossene har for de biologiske forhold og også om fossenes rensende funksjon kan erstattes ved tiltak. Ved konsesjonsbehandling, vil kostnaden ved eventuelle tiltak kunne vurderes mot fordelene ved kraftproduksjon.

Direktoratet for vilt- og fersvannsfisk uttaler at Numedalslågen er etter statistikken landets nest viktigste lakselv. I 1975 ble det fisket ca. 20.000 kg laks i Lågen med bielver. Skadevirkningene på fisket som følge av at fiskens frie gang i vassdraget blir hindret av dammer ved Holmsfoss, Vierødfoss og Brufoss vil bli meget betydelige. Et anslag over den årlige utsettingen av utvandningsferdige lakseunger (smolt) på strekningen Brufoss-Hvittingfoss er ca. 60.000, på strekningen Vierødfoss-Hvittingfoss ca. 240.000 og på strekningen Holmsfoss-Hvittingfoss antakelig over 300.000. Prisen på laksesmolt ligger i dag på ca. kr 5,-. Selv om det f.eks. bygges laksetrapper forbi dammene vil reguleringen bety neddemming og ødeleggelse av gytestrekninger ovenfor dammene, og periodevis tørrlegging av gyteplasser og oppvekstområder nedenfor dammene. Tiltak for å bøte på skadevirkningene som følge av en regulering av disse fossene vil således måtte bli omfattende, kostbare og meget vanskelige. Det er i det hele tatt tvilsomt om skaden på fisket vil være mindre enn de fordeler som reguleringen vil medføre. Her må en ta omsyn til at storparten av laksen fra vassdraget vil bli fisket under gytevandring i sjøen på veg tilbake til elva.

Hovedstyrets innstilling:

De innkomne uttalelser gir ikke grunnlag for å fravike utvalgets tilråding om at verneinteressene bør kunne avklares ved ordinær konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 5

DALEELVVASSDRAGET Vassdr. nr. 73

Fylke: Vestfold og Buskerud

Kommune: Lardal, Siljan og Kongsberg

Nedbørfelt: 89 km²

Kraftpotensial: 35-43 GWh (III)

Utvalgets vurdering:

Vassdragets beliggenhet mellom flere større befolkningsentra i Vestfold og Telemark, tilsier at reguleringer og utbygginger bør unngås, slik at området bevares mest mulig urørt med tanke på rekreasjon og friluftsliv. Utvalget tilrår at vassdraget gis varig vern mot kraftutbygging.

Kraftpotensialet er i NOU 1976:15 oppgitt til 30 GWh (teksten s. 37, tabell II s. 76). Vestfold Kraftselskap omtaler i brev av 1.7.1976 et prosjekt til 43 GWh, kostnad ikke angitt. NVE har regnet utbyggingen til kostnadsklasse III, og holder det sannsynlig at det samme vil gjelde Vestfold Kraftselskaps prosjekt.

Studieselskapet for undersøkelser av Norges vannkraft har utarbeidet et annet forprosjekt, Mykle pumpekraftverk, som gir:

sommer	- 685 GWh
vinter	+ 711 "

I 1973 vedtok Stortinget varig vern av Skrimfjellområdet (objekt nr. 40) og Farrisvatn m/tilløp (objekt nr. 42). Etter dette er bare Daleelvas eget felt tilgjengelig for utbygging. Studieselskapets plan er også berøvet 80% av sine magasinmuligheter.

Fylkesmannen har ikke merknader til at objektet gis varig vern. Lardal kommune, friluftsnemnda er enig i at Daleelva vernes. Vestfold Kraftselskap uttaler at forholdene ligger godt til rette for toppkraftverk, eventuelt pumpekraftverk ikke minst hva angår beliggenheten i belastningsområdet.

Hovedstyrets innstilling:

Etter Hovedstyrets vurdering er det rimelig å gi dette vassdrag med relativt lite kraftpotensial, vern. Hovedstyret slutter seg derfor til forslaget om at Daleelva gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. II 6
TAUMEVASSDRAGET Vassdr. nr. 132
 Fylke: Vest-Agder
 Kommune: Sirdal
 Nedbørfelt: 60 km²

Kraftpotensial:

Taumevassdraget var tatt med i Sira-Kvina kraftselskaps planer, men retten til overføring av vassdraget til Svartevatn bortfalt ved tillatelse til planendring av 28. juli 1974 og kraftutbygging i vassdraget er ikke aktuelt.

Utvalgets vurdering:

På bakgrunn av det som er nevnt ovenfor tilrår utvalget at Taumevassdraget gis varig vern.

Fylkesmannen har tatt til etterretning at utvalget har tilrådet at Taumevassdraget blir varig vernet.

Stavanger turistforening mener det er helt nødvendig at dette vassdrag vernes da turistruter er flyttet hit etter Sira/Kvina utbyggingen.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Taumevassdraget gis varig vern.

OBJEKT NR. 66
IMSVASSDRAGET (Lutsivassdraget)
 Vassdr. nr. 148
 Fylke: Rogaland
 Kommune: Sandnes
 Nedbørfelt: 100 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:

Utvalget har ikke tatt stilling til hvorvidt vassdraget bør vernes mot reguleringer for andre formål, f.eks. senkning til fordel for jordbruket, men på bakgrunn av de opplysninger som foreligger tilrår utvalget at vassdraget gis varig vern mot kraftutbygging.

Fylkesutvalget har vedtatt å anbefale Imsvassdraget varig vernet mot kraftutbygging. Sandnes kommune, friluftsg- og naturvernemnda slutter seg til tilrådingen om varig vern mot kraftutbygging.

Formannskapet henviser til at bystyret har gått inn for senkning av Imsvassdraget til fordel for jordbruket, dog ikke under kote 26.40.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Imsvassdraget gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. 67

DIRDALSVASSDRAGET Vassdr.nr. 148

Fylke: Vest-Agder og Rogaland

Kommune: Sirdal og Gjesdal

Nedbørfelt: 163 km², 6% sjøareal

Kraftpotensial: 260 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:

Vassdraget er allerede sterkt påvirket av menneskelige inngrep, men det knytter seg betydelige verneinteresser til vassdraget. Dersom disse sammenlignes med verneinteressene vedr. objekt nr. 69 Vormo (Fundingslandområdet) vil utvalget prioritere vern av sistnevnte. Utvalget mener vassdraget kan konsesjonsbehandles under forutsetning av at objekt nr. 69 Vormo blir varig vernet.

Fylkestinget går med 11 mot 4 stemmer inn for at vassdraget undergis vanlig konsesjonsbehandling. I uttalelsene vedrørende vassdraget kritiseres utvalget for den måten dette objekt og objekt nr. 69 VORMO er koblet sammen på. Fylkesmannen bl.a. finner det lite heldig at Vormo og Dirdalsvassdraget stilles opp mot hverandre da verneinteressene i de to områdene er forskjellige. Sandnes kommune gir uttrykk for at Dirdalsvassdraget ligger slik at det har betydning som friluftsområde for kommunen.

Hovedstyret har ingen merknader til utvalgets prioritering av verneverdiene i dette og objekt nr. 69, særlig tatt i betraktning av at vassdragene i landsdelen forøvrig blir sterkt utbygd. Hovedstyret oppfatter utvalget slik at Dirdalsvassdraget ønskes vernet dersom Vormo ikke blir tatt med på verneplanen. Ellers mener Hovedstyret det ikke er riktig å avskrive et område som uegnet for friluftsliv selv om vasskraften der blir bygget ut.

Hovedstyrets innstilling:

Verneinteressene i Dirdalsvassdraget kan avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 69
 VORMO (tidligere kalt: Tøtlandsåna/
 Melandsåna) Vassdr. nr. 162
 Fylke: Rogaland
 Kommune: Hjelmeland
 Nedbørfelt: 160 km² (hele Vormo)

Kraftpotensial: 145 GWh (I)

Utvalgets vurdering:

Ved forrige behandling av verneplanen i Stortinget ble fattet vedtak om at Fundingslandområdet skulle konsesjonsbehandles for å kunne ses i sammenheng med Ulla-Førreprosjektet. Da Stortinget behandlet Ulla-Førreprosjektet den 13. juni 1974 ble vedtatt at Tøtlandsåna/Melandsåna ikke skulle tas med i utbyggingsplanene på daværende tidspunkt, men at det skulle være anledning til å komme tilbake til spørsmålet senere i utbyggingsperioden. Ved den videre behandling av utvalgets verneforslag ble bestemt at Frafjordvassdraget (450 GWh/år) skulle konsesjonsbehandles. Utvalget foreslår i denne rapport at også Dirdalsvassdraget (260 GWh/år) skal konsesjonsbehandles. Vassdrag oppført i verneplanen som blir tilbake i denne landsdelen er dermed begrenset. Utvalget foreslår Vormo med Tøtlandsåna og Melandsåna (130 GWh/år) varig vernet. Ved dette vil man få bevart et høyfjellsvassdrag i Sør-Vest-Norge.

Utbygget kan vassdraget gi 145 GWh, dvs. noe mer enn hva utvalget regner med (130 GWh) fordi en ved overføring til Ulla-Førre tar med felter i andre vassdrag som gir 15 GWh.

Fylkesutvalget synes med sin uttalelse å være av den oppfatning at de miljømessige verneverdier vedrørende Vormo ikke er tilstrekkelig vurdert og tar på nåværende tidspunkt ikke stilling til vernespørsmålet.

I fylkesmannens kommentarer er nevnt at Industrikomitéens flertalls ønske om en mer grundig vurdering av i hvor stor grad Fundingslandområdet (Vormo) er verneverdig i miljømessig sammenheng, ikke er fulgt opp. Fylkesmannen finner det rimelig at en

slik vurdering blir gjort før en tar endelig standpunkt til vern av Vormo.

Hjelmeland kommune fraråder sterkt at vassdraget blir vernet og mener at en næringsmessig utnyttelse vil ha liten innvirkning i økologisk sammenheng.

Rogaland naturvern er glad over at Vormo er foreslått vernet og Stavanger turistforening mener dette er helt nødvendig fordi foreningens ruter er flyttet hit etter Ulla-Førre og Sira-Kvina reguleringene.

Hovedstyrets innstilling:

Utvalgets vesentligste argument for forslaget om varig vern av Vormo er at vassdraget er eneste uberørte høyfjellsvassdrag i Sørvest-Norge. Hovedstyret vil i denne forbindelse peke på at det nok finnes andre uberørte vassdrag fra fjod til høyfjell i landsdelen. Da imidlertid Kontaktutvalget ved Universitetet i Oslo i sin rapport i 1970 har fremhevet flere verneverdier ved Fundingslandsområdet, og da vassdraget ligger sentralt i et område som fra før er sterkt berørt av kraftutbygging bør Vormo etter Hovedstyrets vurdering gis varig vern.

OBJEKT NR. 72
 ETNEELVI Vassdr. nr. 183
 Fylke: Hordaland
 Kommune: Etne
 Nedbørfelt: 246 km² (Litleelva 95 km² er regulert)
 Kraftpotensial: 380 GWh (TIA)

Utvalgets vurdering:
 Etter utvalgets oppfatning bør det avklares om laksefiskeinteressene kan dra fordel av en utbygging ovenfor Stordalsvatnet og om utbyggingen kan gjøres skånsom for de sentrale deler av det tilhørende fjellområde. En slik avklaring kan gjøres ved konsesjonsbehandling. Kraftutbygging nedenfor Stordalsvatn bør ikke finne sted.

Etne kommunes formannskap er enig i utvalgets vurdering av Etneelvi. Det samme er Haugesund elektrisitetsverk som representerer utbyggingsinteressene.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler:

Etneelva er en av de betydeligste lakseelver på Sørvestlandet, med en årlig avkastning på ca. 4.500 kg laks og ca. 500 kg sjøørret. Det drives et intensivt fiskekultiveringsarbeid i vassdraget, som har stor betydning som rekreasjonsområde på grunn av fisket, og avkastningen er stigende.

I nedbørfeltet forekommer det kambriske sedimenter. Dette bidrar til å opprettholde en tilfredsstillende pH i vassdraget, til tross for at Etneelva på grunn av sin beliggenhet er utsatt for sur nedbør. I denne delen av landet må vassdrag med god bufferkapasitet for sur nedbør sies å være relativt sjeldne. En må derfor anta at Etneelva i framtida vil få økende betydning som reproduksjonsområde for laks på Sørvestlandet.

Ettersom det i en årrekke har blitt ført statistikk over fangstutbytte og utsettinger av yngel og settefisk er Etneelva godt egnet som referansevassdrag for forskning og forvaltning.

Vannføringen i vassdraget er periodevis svært liten. En regulering som medfører ytterligere reduksjon av vannføringen vil kunne ødelegge fiske i Etneelva.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at kraftutbygging nedenfor Stordalsvatn ikke bør finne sted, men at vassdraget forøvrig kan vurderes ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 73

LANGFOSS Vassdr. nr 187

Fylke: Hordaland, Rogaland

Kommune: Etne

Nedbørfelt: 27 km² 22% sjøareal

Kraftpotensial: 140 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:

Langfossen er en av de fosser i Norge som har betydning som turistattraksjon nasjonalt og internasjonalt. Dette sammen med natur- og fiskeinteressene øverst i vassdraget, gjør at utvalget vil tilrå varig vern

Siste avsnitt under overskriften Kraftpotensial, s. 40-41 i NOU 1976:15 bør etter nærmere vurdering i NVE lyde slik:

Forutsatt utbygging ovenfor Stordalsvatn som skissert (med overføring av Vaulaelvi), og forutsatt overføring av Litledalsvatn til Stordalsvatn gir fallet Stordalsvatn-sjøen ca. 80 GWh, kostnadsklasse IIA. Den omtalte overføring fra Vikedalsvassdraget gir bare 5 GWh i tillegg og er ikke nødvendig for å gjøre utbyggingen lønnsom.

Haugesund Elektrisitetsverk har i brev av 31.8.1976 antydnet en løsning med overføring av bare vintervassføringen fra Vaulavatn. Med det vil en oppnå liten eller ingen regulering av Vaulavatn og full vassføring i Langfoss i turistsesongen. Beregningen av vinterenergien, 44 til 64 GWh ved henholdsvis 7 til 9 måneders vinter, er riktig hvis Stordalsvatn VM var representativt for Vaulavatns felt. Men fordelingen sommer/vinter må antas å være en del ugunstigere for Vaulavatn (Vaulavatn kt. 879, Stordalsvatn kt. 51). Anslaget for vinterenergien bør derfor settes noe lavere, men prosjektet skulle likevel være klart lønnsomt. Vaulavatnoverføringen ble i 1973 kostnadsregnet til 5 mill. kr.

Etne kommunes formannskap er enig i utvalgets vurdering mens Haugesundelektrisitetsverk mener at en del av vinterkraften uten skadevirkninger for fossen kan føres over til Etneelvi ved en eventuell utbygging der.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret er enig i at de store fossene i Norge er spesielle attraksjoner og at noen av disse bør vernes mot utbygging. Av denne grunn slutter Hovestyret seg til utvalgets tilråding om varig vern av Langfossen med den begrensning at 7 måneders vintervassføring kan overføres ved en eventuell utbygging av Etneelvi.

OBJEKT NR. 81
 ØVSTEDALSVASSDRAGET Vassdr. nr. 255
 Fylke: Hordaland
 Kommune: Voss
 Nedbørfelt: 75 km² 4% sjøareal

Aurland kommune. I så måte er Flåmsvassdraget kanskje det mest verneverdige i Sogn og Fjordane fylke.

I tillegg til dette er det også viktige naturvern- og naturvitenskaplege interesser med i biletet, og området er serleg godt eigna til forskning og undervisning på mange felt, til dømes geologi, botanikk og dyreliv og ferskvassfauna.

Fylkesutvalet vil difor tilrå at Flåmsvassdraget vert varig verna.^H

Hovedstyrets innstilling:

Flåmsvassdraget inneholder store kraftressurser som også kan utnyttas på en skånsom måte ved overføring til andre vassdrag. Verneinteressene er spesielle og en vesentlig del skyldes den tiltrekning kontrasten mellom storslått natur og teknisk utbygging øver på turistene. Den tekniske utbygging av Bergensbanen og Flåmsbanen i særdeleshet er i dag antakelig den primære turistattraksjon i området og Hovedstyret ser ikke bort fra at en utnyttelse av ressursene her, også vasskraft, kan bli mulig uten at Flåmsdalen som turistobjekt blir forringet. En vil i tilfelle få et eksempel på hvordan kontrasten mellom vår kulturs aktiviteter og storslått natur kan utnyttas. Dette bør vurderes nærmere og Hovestyret anbefaler derfor utvalgets tilråding om at Flåmsvassdraget vernes midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

OBJEKT NR. 109
 STORDALSVASSDRAGET Vassdr. nr. 419
 Fylke: Møre og Romsdal
 Kommune: Ørskog
 Nedbørfelt: 203 km² 1,5% sjøareal
 0,1% breareal

Kraftpotensial: 200 GWh (III)

Utvalgets vurdering:
 Verneinteressene bør kunne avklares ved en eventuell konsesjonsbehandling.

Fylkesmannen har forelagt saken for Møre og Romsdal kraftselskap som anbefaler utvalgets tilråding. Fylkesfriluftsnemnda anbefaler vassdraget vernet i 10 år. Fylkesmannen uttrykker et klart behov for utredning av verneinteressene m.v. vedrørende vassdraget og mener

dette best kan gjøres ved konsesjonsbehandling. I Norges Naturvernforbunds uttalelse av 30. september 1976 heter det at Møre og Romsdal Naturvern krever:

"å få til vurdering en helhetlig og detaljert plan for vassdragsutbygging i fylket for på samlet grunnlag å arbeide mot det prinsipielle siktemål at alle gjenværende vassdrag vernes varig mot kraftutbygging."

Ørskog kommunes friluftsnemnd uttaler at Stordalselva er en av de beste lakseelver i fylket og at mye kultiveringsarbeid er gjort i elva. Sterk reduksjon av vassføringen vil virke skjemmende i bygdemiljøet og eventuell oppdemming ved Dyrkornvatn vil sette mye dyrket og dyrkbar jord under vatn samt sterkt forringe et særmerket og vakkert sætermiljø. Friluftsnemnda fraråder utbygging.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler:

Stordalselva er en betydelig lakseelv. I 1975 var avkastningen 2.300 kg laks og 200 kg sjø-ørret.

Vassdraget er representativt for indre Sunnmøre, og er derfor godt egnet som referansevassdrag.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret finner bl.a. i innkomne uttalelser ikke grunnlag for å fravike utvalgets tilråding om at verneinteressene bør kunne avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 7

ØVRE GLÅMA Vassdr. nr. 4

Fylke: Sør-Trøndelag

Kommune: Os, Røros, Tolga

Nedbørfelt: 2511 km²

Kraftpotensial: 366 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:

Rørosvidda har spesiell betydning på grunn av sin natur og den rolle bergverksdriften har hatt i historisk sammenheng. I områdene ved Rien og Hyllingen gjør sterke naturverninteresser seg gjeldende. Utbygginger som i vesentlig grad skader allmenne naturvern-, turist- og friluftsinnteresser samt lokalmiljøet bør etter utvalgets vurdering ikke finne

sted, og det tilrås at Øvre Glåma ovenfor Aursunden gis varig vern.

Statens forurensingstilsyn er enig i utvalgets tilråding om varig vern av Glåma ovenfor Aursunden av hensyn til forurensingssituasjonen nedenfor Høyegga og i Storsjøen.

Sør-Trøndelag naturvern går inn for at Håelva med Feragen gis varig vern.

Glommen og Laagens Brukseierforening anmoder i brev av 31.8.76 Hovedstyret, Industridepartementet og Stortinget om at foreliggende konsesjonssøknader av 15. desember 1974 om reguleringer og utbygginger i Øvre Glåma blir behandlet før det blir tatt stilling til eventuelt vern mot vassdragsutbygging i disse områder.

Tapet ved sløyfing av Rien-reguleringen og Rien kraftverk er på s. 44 i NOU 1976:15 angitt til 98 GWh. Glommens og Laagens Brukseierforening oppgir at de har beregnet tapet til 163 GWh.

Når forskjellen er blitt så stor i dette tilfellet ser det ut til at den viktigste årsaken er at Brukseierforeningen i alt. 1 (full utbygging etter konsesjonssøknaden) har forutsatt at fløtningen opphører, mens det i alt. 2 (sløyfing av Rien-reguleringen og Rien kraftverk) er regnet med fortsatt avgivelse av fløtningsvatn.

Brukseierforeningen har nå gjennomført simuleringer med et videreutviklet program, bl.a. av nåværende situasjon med avgivelse av fløtningsvatn. Produksjonsøkningen i verkene t.o.m. Rendalen ved full utbygging etter søknaden blir da 381 GWh. I søknaden er oppgitt 322 GWh, men det ble den gang regnet uten fløtning også for nåværende situasjon. Økningen er altså 59 GWh, og selv om den også må tilskrives bedre tilpassing av programmet, synes det rimelig å anta at den vesentlig skyldes fløtningsvatnet.

Selv om det er en forutsetning for Rien-utbyggingen at fløtningen opphører, kan ikke den kraftøkning som skyldes fløtningsvatnet sies å være en del av Riens kraftpotensial. Man må sammenligne kraftproduksjonen med og uten Rien under ellers like forhold,

dvs. enten med eller uten fløtning i begge tilfelle.

Røros Elektrisitetsverk i brev av 30.8.76 henstiller sterkt til Hovedstyret å gå i mot utvalgets forslag vedrørende Øvre Glåma. Vern vil få meget alvorlige virkninger for distriktet og for Røros Elverk både hva krafttilgang og økonomi angår, videre hevdes at Sperstad-utvalgets uttalelse kun bør inngå som dokument i konsesjonssaken og distriktets positive holdning til prosjektet bør tillegges avgjørende vekt.

Røros kommune uttaler i kommunestyrevedtak 1.12.76 om Verneplanen (NOU 1976:15):

"Ut fra en helhetsbetraktning vil kommunen tilrå at det skjer en vassdragsutbygging, dog med visse forbehold når det gjelder detaljene i betingelsene.

Kommunen har vurdert nærings- og naturverninteressene i området, men kan ikke se at disse interesser kan stå i veien for de reguleringer og utbygginger det er søkt om. Ved Hyllingen kan det ikke sees å bli registrerbare virkninger.

Men hva angår Rien stiller det seg anderledes, i og med at denne skal nedtappes 11.7 meter. Dette vil få store innvirkninger for fisket, som nu er bra i denne sjø.

I nedbørsfattige år med sen fylling, vil lange sandstrender med sandflukt virke skjemmende og ubehagelig på tilgrensende områder, spesielt for de som har hytter i nærheten.

I verneplanen påberopes naturvitenskapelige interesser. Kommunen stiller seg uforstående til de momenter som i den anledning påberopes, da den utbygging det nå gjelder, må være uten enhver innvirkning forsåvidt.

Når kommunen går i mot vern av de nevnte områder er det ut fra de store fordeler distriktet blir tilført ved en regulering og utnyttelse av det oppmagasinerte vann både ved utbygging av Rien og nedover Glomma. Videre vil det gi økt tilførsel og god utnyttelse av bestående kapasitet i hele Glommavassdraget.

Skulle søknaden ikke føre frem vil kommunen måtte revurdere sitt

standpunkt med hensyn til regulering av Feragen hvor utbyggingen sett fra kommunens side bare vil by på ulemper. En verning av Øvre Glomma som foreslått av utvalget tar ikke hensyn til de betydelige interesser som knytter seg til utbyggingen både lokalt og i Glommavassdraget forøvrig.

Kommunen vil under henvisning til det foranstående bestemt motsette seg at den foreslåtte verning gjennomføres."

Samarbeidsrådet for landbruk i Røros' brev av 8.10.76 peker på at landskapsvernområdet som utvalget omtaler kan komme i konflikt med den utvikling landbruket i området bør få. I områdene vest og nord-vest for Rien er det anslagsvis 2000 da. dyrkningsjord, langs Glåma 500 da. og ved Hyllingen 1500 da. Områdene eies av bønder i Aursundområdet der det er relativt små bruk. En fredning av områdene som hindrer dyrking vil sette stopper for en helt nødvendig utvikling av jordbruket. Vegbygging og dyrkingsprosjekter i den aktuelle størrelsesorden kan ikke ses å være forenlig med opprettelsen av landskapsvernområder. Samarbeidsrådet henstiller om at spørsmålet om kraftutbygging blir vurdert på grunnlag av den foreliggende konsesjonssøknad.

Norges Reindriftssamers landsforening slutter seg til utvalgets forslag, men hevder at regulering av Feragen-Hådalsvassdraget vil være en større ulempe enn regulering av Rien.

Fylkestinget i Sør-Trøndelag går inn for at Øvre Glåma blir konsesjonbehandlet.

Fylkesfriluftsnemnda i Hedmark er tilfreds med utvalgets forslag om varig vern av Øvre Glåma.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret er enig med utvalget i at Rørosvidda har spesiell betydning både med hensyn til natur og i historisk sammenheng. På grunn av den entydige henstilling fra distriktet og fordi det allerede foreligger en konsesjonssak hvor de ulike interesser er dokumentert, vil Hovedstyret anbefale at spørsmålet om utbygging

av Øvre Glåma klarlegges ved at konsesjonssaken føres fram til endelig avgjørelse.

OBJEKT NR. II 8

GRYTELVA Vassdr. nr. 471

Fylke: Sør-Trøndelag

Kommune: Hitra

Nedbørfelt: 44 km².

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:

Grytelva er et vassdrag av liten betydning i kraftutbyggingssammenheng. Verneinteressene er imidlertid meget store og selv om kraftutbygging ikke synes aktuelt, tilrår utvalget objektet tatt med på verneplanen og gitt varig vern.

Bortsett fra at Sør-Trøndelag naturvern kritiserer at dette objekt er foreslått tatt med på verneplanen er det ikke kommet uttalelser mot forslaget.

Fylkesmannen og fylkesutvalget slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Grytelva tas med på verneplanen og gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. 122

SKJENALDELVA Vassdr. nr. 492

Fylke: Sør-Trøndelag

Kommune: Orkdal

Nedbørfelt: 163 km², 7,5 km²
overført i vest.

Kraftpotensial: 30 GWh (III)

Utvalgets vurdering:

På grunn av de allerede eksisterende reguleringer finner utvalget det naturlig at verneinteressene avklares ved en eventuell konsesjonsbehandling.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler:

Utbyggingsplanene innebærer en regulering på ca. 9 m av Songsjøen.

En vil gjøre oppmerksom på at Songsjøen er et forsøksvatn, der

DVF ved Fiskeforskningen har drevet undersøkelser i en årrekke.

Direktoratet er også eier av fiskerettigheter i Skjenaldelva, som derfor er et aktuelt forskningsobjekt. I dette vassdraget går det atskillig smålaks, og elva har vært holdt i reserve for å kunne brukes i fremtidige undersøkelser. Direktoratets fiskeforskning er f.t. stasjonert på Ås, men vil om få år bli flyttet til Trondheim. Det vil i så fall ha stor betydning at DVF kan disponere egne elvestrekninger i en lakseelv.

Utover dette er det ikke kommet uttalelser til utvalgets tilråding vedrørende dette objekt.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret har ikke merknader til at verneinteresser i Skjenaldelva avklares ved en eventuell konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II9
 DEL AV SVORKA MED TRIVJA Vassdr. nr. 493
 Fylke: Sør-Trøndelag
 Kommune Meldal, Orkdal og Melhus
 Nedbørfelt: 252 km² (ovenf. kote 140)
 Kraftpotensial: 130 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:
 I området rundt Holsjøen og opp mot Ilfjellet er det friluftsinnteresser av betydning, disse kan avklares ved en eventuell konsesjonsbehandling.

Meldal kommune har ikke innvendigner mot at objektet undergis konsesjonsbehandling.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at verneinteressene i Svorka og Trivja kan avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 10
 CARBERGELVA Vassdr. nr. 499
 Fylke: Sør-Trøndelag
 Kommune: Selbu
 Nedbørfelt: 155 km²

Kraftpotensial: 190 GWh (III)
 I NOU 1976:15 er kraftpotensialet angitt til 100 GWh (III). Nye produksjonsberegninger på grunnlag av nye hydrologiske data viser imidlertid at man kan oppnå et kraftpotensial på 190 GWh. Overføring av elven Torsbjørka til det prosjekt som er lagt til grunn vil øke kraftpotensialet ytterligere med 30-35 GWh totalt.

Utvalgets vurdering:
Verneverdiene i tilknytning til vassdraget bør undersøkes nærmere og Garbergelva tilrås vernet midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

Selbu kommune har gitt følgende uttalelse:

"Selbu kommunestyre er uenig i innstillingen "verneplan for vassdrag" når det gjelder forslaget om å frede Garbergelva fram til 1983. De verneverdier som er knyttet til dette vassdraget er av en slik karakter at utbyggingsbehov og naturvern kan koordineres og kombineres på en tilfredsstillende måte.

Ved utforming av reguleringsanleggene kan man spare de spesielle verneverdige områdene. Dette vil man best kunne ivareta under konsesjonsbehandling etter vassdragsreguleringsloven, og kommunestyret ser ikke noen spesiell grunn for en tidsbegrenset fredning. Kommunestyret er enig i at verneverdiene i særlig grad er knyttet til områdene ved Stråsjøen og Prestøyene. Stråsjøområdet bør ikke demmes ned, men ved bygging av terskel i elveløpet vil man kunne beholde vannstanden i Stråsjøen uendret selv om elva tas inn i tunnel."

Sør-Trøndelag Kraftselskap slutter seg til kommunens uttalelse om at objektet bør konsesjonsbehandles.

Sør-Trøndelag Naturvern foreslår at Rotla gis varig vern sammen med Garbergelva.

Fylkesmannen slutter seg til fylkesutvalget som i sin uttalelse vedrørende verneplanen gjør følgende reservasjon vedrørende Garbergelva:

"En forutsetning for at fylkesutvalget kan gå inn for midlertidig vern av Garbergelva er at fylkets behov for elektrisk kraft blir dekket ved utbygging av Orkla-vassdraget noenlunde i samsvar med foreliggende konsesjonssøknad."

Norges Reindriftssamers landsforening slutter seg til utvalgets forslag om 10 års vern, hvorunder reindrifftsinteressene også må

bli undersøkt.

Hovedstyrets innstilling:

De innkomne uttalelser viser at det lokalt er stor interesse for å bygge ut vassdraget. Hovedstyret tilrår derfor at Garbergelva blir vurdert ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 127
SAGELVA Vassdr. nr.
Fylke: Sør-Trøndelag
Kommune Trondheim
Nedbørfelt: 82 km²

Kraftpotensial: Restpotensialet er ubetydelig.

Utvalgets vurdering:

På grunn av betydelige vitenskapelige og pedagogiske interesser og området's åpenbare verdi som rekreasjons- og friluftsområde for Trondheim tilrår utvalget at vassdraget gis varig vern mot kraftutbygging.

Bortsett fra at Sør-Trøndelag naturvern kritiserer at dette objekt er foreslått tatt med på verneplanen er det ikke kommet uttalelser mot forslaget.

Fylkesmannen og fylkesutvalget slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Sagelva gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. II 11
OLDENVASSDRAGET Vassdr. nr. 546
Fylke: Sør-Trøndelag
Kommune: Bjugn, Åfjord
Nedbørfelt: 56 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:

Det er ikke utbyggingsinteresser i vassdraget, og dette kan gis varig vern.

Bortsett fra at Sør-Trøndelag naturvern kritiserer at dette objekt er foreslått tatt med på verneplanen er det ikke kommet uttalelser mot forslaget.

Fylkesmannen og fylkesutvalget slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Oldenvassdraget gis varig vern.

OBJEKT NR. II 12
 HOFSTADELVA Vassdr.nr. 559
 Fylke: Sør-Trøndelag
 Kommune: Roan
 Nedbørfelt: 155 km²
 Kraftpotensial: 30 GWh (III)

Utvalgets vurdering:
 Da krafutbyggingsinteressene synes små i forhold til verneinteressene foreslår utvalget at vassdraget gis varig vern.

Roan kommune er i sin uttalelse enig i at Hofstadelva gis varig vern.

Fylkesmannen og fylkesutvalget slutter seg til utvalgets tilråding.

Norges Reindriftssamers landsforening slutter seg til utvalgets tilråding om varig vern.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Hofstadelva gis varig vern.

OBJEKT NR. II 13
 STEINSELVA Vassdr.nr. 562
 Fylke: Sør-Trøndelag
 Kommune: Osen
 Nedbørfelt: 266 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:
 Steinselva ligger sentralt i et meget benyttet friluftsområde på gensen mellom Sør- og Nord-Trøndelag og vassdraget kan gis varig vern.

Osen kommune er i sin uttalelse enig i at Steinselva gis varig vern mot kraftutbygging, men reserverer seg mot andre inngrep som drenering, nydyrking, skogreising, veibygging etc.

Fylkesmannen og fylkesutvalget slutter seg til utvalgets tilråding.

Norges Reindriftssamers landsforening slutter seg til forslaget om varig vern.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Steinselva gis varig vern.

OBJEKT NR. 131
 STJØRDALSELV/VERDALSELV/FORRA
 Vassdr. nr 504/514
 Fylke: Nord-Trøndelag
 Kommune: Stjørdal, Meråker, Levanger
 Verdal og Snåsa
 Nedbørfelt: Stjørdalselv 2130 km²
 (inkl. Forra 612 km²).
 Verdalselv 1464 km²

Kraftpotensial: 1180 GWh
 Herav:
 Sona 300 GWh (III)
 Forra 600 GWh (IIA)
 Inna 100 GWh (III)
 Helgåa 180 GWh (III)

Utvalgets vurdering:

Det er dokumentert betydelige verneinteresser i Forramyrene som bør vernes. Stjørdalselv med Forra er aktuell som referansevassdrag for Trøndelag, noe som må vurderes ved utløpet av verneperioden for Gaula som er vernet for 10 år. Utvalget vil derfor tilrå at objekt nr. 131 Stjørdalselv/Verdalselv/Forra vernes midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973. (Se forøvrig utvalgets tilrådning vedrørende Trøndelag og Nordland side 28)

Fylkesfriluftsnemnda går for dette objektet inn for utvalgets tilråding.

Fylkeslandbruksstyret går inn for moderat utbygging uten neddemming av Forramyrene. Levanger og Verdal kommuner går inn for konsesjonsbehandling, mens Stjørdal kommune har vedtatt ikke å uttale seg om

saken. Meråker kommune går inn for 10 års vern.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag har behandlet saken og uttaler:

"Nord-Trøndelag fylke har på kraftutbyggingens område hatt som målsetting å bidra til egen og samlet dekning av behovet for elektrisk energi ved utbygging av egnede vassdrag i fylket.

I de senere år er det gjennom den vanlige konsesjonsbehandling av de enkelte utbyggingsprosjekter og ved gjennomføringen av utbyggingstiltakene lagt vekt på i minst mulig grad å gripe inn i de naturgitte forhold. Det er likeledes i større grad enn tidligere søkt å gjenopprette skader i naturen som har vært foranlediget av utbyggingsarbeidene.

Dersom de målsettinger som er trukket opp i fylkesplanen for Nord-Trøndelag skal kunne realiseres - moderat befolkningstilvekst med sikring og økning av antallet arbeidsplasser for de som ellers måtte flytte fra fylket - er det sterkt påkrevet å legge forholdene til rette for økt produksjon av energi ved utbygging av de dertil egnede vassdrag.

Denne økning i behovet for elektrisk energi gjør at det øves et stadig sterkere press på alle vassdrag. Fylkestinget er derfor enig i at det utarbeides og vedtas en plan som, etter en avveining av de kryssende interesser, gjør det mulig å se de forskjellige vassdrag i sammenheng, og som tilgodeser de samfunnsmessig sterkeste interesser som knytter seg til vassdrag som bør vernes mot kraftutbygging eller andre inngrep - til fordel for friluftsliv, naturvern, vitenskapelige undersøkelser og studier m.v.

En verneplan må imidlertid ikke legge beslag på vannkraftressursene i så stor utstrekning at det medfører stagnasjon i utbyggingen av fylkets næringsliv som følge av mangel på elektrisk energi, som ellers kunne ha vært skaffet ved vassdragsutbygging.

Fylkestinget er under henvisning til det som foran er anført og de innkomne uttalelser, stort sett enig i de vurderinger som er lagt til grunn i de foreliggende utkast til verneplanen for vassdrag."

Når det gjelder objekt 131 Stjørdalselv/Verdalselv/Forra, anbefaler fylkestinget imidlertid at objektet frigis for konsesjonsbehandling med tanke på en moderat kraftverksutbygging.

Nord-Trøndelag naturvern har rettet en innstendig henstilling til Hovedstyret om å gå inn for varig vern av Stjørdalsvassdraget med Forra.

Norges Reindriftssamers landsforening foreslår varig vern av hele objektet og uttaler at Forra, Skjækervassdraget og Helgåa har særlig betydning for reindriften. Regulering av Skjækervassdraget vil medføre svært store skadevirkninger.

Hovedstyrets innstilling:

Etter Hovedstyrets vurdering av behandlingen av vernesaken i Trøndelag viser denne at alle verneobjekter inneholder betydelige verneverdier. Det mangler imidlertid mye før et tilstrekkelig vurderingsgrunnlag foreligger for de større verneobjekter - bortsett fra selve Forravassdraget (sideelva til Stjørdalselva) hvor alle verneinteresser synes grundig utredet. Etter Hovedstyrets oppfatning er det her lagt spesielt stor vekt på de vitenskaplige verneverdier i selve myrene.

Som utbyggingsprosjekt har også Forra med sin sentrale beliggenhet i forbruksområdet stor betydning for kraftforsynings situasjonen. En redusert utbygging av Forra til Dillfoss uten oppdemming av magasin i selve Forramyrene vil etter Hovedstyrets vurdering medføre få naturinngrep samtidig som prosjektets økonomi vil være god. Etter befaring av verneobjektene II 10 Garbergelva, 131 Stjørdalselv/Verdalselv/Forra, 133 Ognå og 138 Sandøla/Luru/Grana finner Hovedstyret at dersom utbyggingsprosjektet Forra skal erstattes med utbygging andre steder i Trøndelag synes naturinngrepene å måtte bli langt større i områder av lignende kvaliteter som de en finner i Forravassdraget, men som er lite undersøkt.

Hovedstyret vil derfor foreslå at Sandøla, Luru, Grana, Ognå og Skjækra vernes midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973. En har da tatt med så mange objekter at det bør være mulig å

dekke verneinteressenes behov bl.a. for referansevassdrag i rimelig grad. For Forras vedkommende synes alle interesser å være så grundig avklart at en bør kunne avgjøre vassdragets fremtid snarest mulig ved konsesjonsbehandling der en vurderer hvorvidt det er mulig å ta i vare de viktigste verneinteresser samtidig som en tillater en begrenset utbygging slik fylkestinget foreslår.

Skjækra og Verdalselv ovenfor Inna vernes midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

OBJEKT NR. 133

OGNA Vassdr. nr. 516

Fylke: Nord-Trøndelag

Kommune: Steinkjer og Snåsa

Nedbørfelt: 578 km², 3% sjøareal

Kraftpotensial: 280 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:

Verneverdiene i tilknytning til Ognavassdraget er lite undersøkt og vassdraget bør sees i sammenheng med de andre vassdrag i Trøndelag. Utvalget tilrår derfor Oгна vernet midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

(Se forøvrig utvalgets tilråding vedrørende Trøndelag og Nordland side 28)

Fylkestinget tiltrer utvalgets tilråding. Norges Reindriftingsamers landsforening uttaler at en eventuell utbygging av vassdraget vil få store konsekvenser for reindriften og foreslår varig vern.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret viser til sitt forslag under objekt 131, om hvordan hensynet til verneinteressene kan ivaretas for Trøndelagsvassdragenes vedkommende, og slutter seg til utvalgets tilråding om midlertidig vern av Oгна sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

OBJEKT NR. 134

ORMSETFOSSEN Vassdr. nr. 524

Fylke: Nord-Trøndelag

Kommune: Verran

Nedbørfelt: 28 km², 13% sjøareal

Kraftpotensial: 40 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:

Verneinteressene i vassdraget er av en slik karakter at de kan avklares ved eventuell konsesjonsbehandling.

Fylkestinget tiltrer utvalgets tilråding. Norges Reindriftssamers landsforening uttaler at en eventuell vassdragsutbygging vil få store konsekvenser for reindriften og foreslår varig vern, subsidiært 10 års vern inntil reindriftens situasjon i distriktet og verneinteressene i vassdraget er avklart.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at verneinteressene i vassdraget kan avklares ved eventuell konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 135

MELTINGEN Vassdr. nr. 525/526

Fylke: Nord-Trøndelag

Kommune: Mosvik og Leksvik

Nedbørfelt: 126 km², 11% sjøareal

Kraftpotensial: 70 GWh

Utvalgets vurdering:

Sett fra lokalt hold synes det å knytte seg store verneverdier til vassdraget, men etter utvalgets vurdering bør konsekvensene av en eventuell utbygging kunne avklares ved eventuell konsesjonsbehandling.

Fylkestinget slutter seg til utvalgets tilråding.

Norges Reindriftssamers landsforening uttaler at det knytter seg visse reindriftsinteresser til vassdraget som kan avklares ved konsesjonsbehandling.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at konsekvensene av en eventuell utbygging kan avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 136
 HØYLANDSVASSDRAGET Vassdr. nr. 593
 Fylke: Nord-Trøndelag
 Kommune: Høylandet og Overhalla
 Nedbørfelt: 551 km², 6,5% sjøareal
 Kraftpotensial: 70 GWh

Utvalgets vurdering:
 Hovedvassdraget bør ikke bygges ut av hensyn til laksefisket og bygdemiljøet generelt, men etter utvalgets oppfatning er dette også lite aktuelt. Skulle spørsmålet om utbygging bli brakt opp, kan saken avklares ved konsesjonsbehandling.

Fylkestinget slutter seg til utvalgets tilråding.

Norges Reindriftssamers landsforening slutter seg til utvalgets prinsipielle syn, at hovedvassdraget ikke bør bygges ut.

Hovedstyrets innstilling:

En utbygging av hovedvassdraget er lite sannsynlig, men dersom spørsmålet blir brakt opp er Hovedstyret enig med utvalget i at saken kan avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 138
 SANDDØLA/LURU/GRANA Vassdr. nr. 579
 Fylke: Nord-Trøndelag
 Kommune: Snåsa, Grong og Lierne
 Nedbørfelt: Sanddøla m/Luru 1577 km²
 Grana 487 km²

Kraftpotensial: 670 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:
 Ved en eventuell utbygging av Sanddøla må en av hensyn til bygdemiljøet søke å unngå store reguleringer av sjøene i Lierne. Grana har stor betydning for bygdemiljøet i Snåsa som også vil bli hardt belastet ved et eventuelt magasin ved Storåsen. Virkningene av eventuelle reguleringer her er av en slik art at de best kan avklares ved konsesjonsbehandling. Det kan da også tas hensyn til de naturvitenskapelige interessante lokaliteter.

Fylkestinget slutter seg til utvalgets tilråding om at Luru og

Sanddøla konsesjonsbehandles, men foreslår at Grana gis 10 års vern for å vurderes sammen med Snåsavatnet.

Snåsa kommune anbefaler varig vern av Grana og at Luru blir vurdert ved konsesjonsbehandling.

Lierne kommune tilrår 10 års vern av Sanddølavassdraget.

Norges Reindriftssamers landsforening hevder at en eventuell overføring av Luru og Grana til Sanddøla vil medføre meget omfattende skadevirkninger for reindriften, bruksgruppen Luru/Brandfjell. Etter NRL's syn må i det minste Luru og Grana gis varig vern av hensyn til reindriftsinteressene.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk peker i sin uttalelse på at utbyggingen av fisketrapper har gjort at Sanddøla og Luru har fått stor betydning som gyte- og oppvekstområde for laks og at det er skapt et laksefiske som må antas å være det betydeligste i hele Namsen.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret viser til sitt forslag under obj. 131 om hvordan hensynet til verneinteressene kan ivaretas for Trøndelagvassdragenes vedkommende. Sanddøla, Luru og Grana foreslås vernet midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973. I tillegg vil Hovedstyret foreslå at Grana blir vurdert sammen med Snåsavatnet og overført til dette objekt som benevnes; objekt nr. 132 Snåsavatnet og Grana. (Objekt nr. 138 benevnes Sanddøla/Luru).

OBJEKT NR. II 14
 HOLDERN/JÆVSJØ/GRØNNINGEN
 Fylke: Nord-Trøndelag
 Kommune: Snåsa
 Nedbørfelt: 250 km² på norsk side
 Kraftpotensial: Ubetydelig
 Utvalgets vurdering:
 Dersom det blir aktuelt å bygge små aggregater for å forsyne fjellgårdene med elektrisitet, bør dette kunne vurderes. Forøvrig tilrås objektet gitt varig vern.

Fylkestinget slutter seg til utvalgets tilråding.

Snåsa kommune går inn for varig vern. Norges Reindriftssamers landsforening uttaler at en begrenset utbygging trolig vil medføre svært små skadevirkninger for reindriften.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om varig vern av Holdern/Jævsjø/Grønningen med adgang til bygging av mindre aggregater for elektrisitetsforsyning til fjellgårdene.

OBJEKT NR. II 15
NESÅA Vassdr. nr. 579
Fylke: Nord-Trøndelag
Kommune: Grong, Namsskogan og
Røyrvik
Nedbørsfelt: 230 km²
Kraftpotensial: 80 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:
For å kunne avvente den videre behandling av ovennevnte vernesak* foreslår utvalget vassdraget vernet midlertidig sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

* (Den nevnte vernesak gjelder et forslag fra Grong formannskap om et landskapsvernområde, vernet med hjemmel i lov om naturvern, §5.)

Fylkestinget slutter seg til utvalgets tilråding.

Norges Reindriftssamers landsforening mener Nesåa må gis varig vern av hensyn til reindriftsinteressene og uttaler at Nesåa er det eneste større vassdrag i Østre-Namdal hvor utbygging vil medføre svært alvorlige konsekvenser for reindriften.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Nesåa gis midlertidig vern sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

OBJEKT NR. II 16
LINDSETA Vassdr. nr. 579
Fylke: Nord-Trøndelag
Kommune: Namsskogan
Nedbørsfelt: 200 km²
Kraftpotensial: 40 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:
 På bakgrunn av friluftssinteressene
 tilrås vassdraget gitt varig vern.

Fylkestinget slutter seg til utvalgets tilråding.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter forslaget om varig vern.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om varig vern av Lindseta.

OBJEKT NR. 146
 LOMSDALSVASSDRAGET Vassdr. nr. 621
 Fylke: Nordland
 Kommune: Brønnøy, Grane og Vefsn
 Nedbørfelt: 237 km² hvorav Tettingelva
                   35 km² allerede er overført
                   vestover. 6.5% sjøareal

Kraftpotensial: 430 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:
 På den allerede vedtatte verneplan er det tatt med sparsomt med vassdrag fra Nordland. Etter utvalgets vurdering, og særlig med tanke på verneplanens intensjoner, bør Nordland fylke få et større urørt vassdrag fra fjell til fjord, og Lomsdalsvassdraget tilrås gitt varig vern, på bakgrunn av de verneinteresser som er nevnt over. (Se forøvrig utvalgets vurdering vedrørende Trøndelag og Nordland).

Helgeland kraftlag reiser i sin uttalelse tvil om alle sider av vernesaken er lagt til grunn når utvalget foreslår Lomsdalsvassdraget varig vernet. Valg av energipolitikk vil bl.a. være avgjørende og dette mangler. Utvalgets framstilling kan lede til den feiltolkning at alle naturvitenskapelige og naturvernmessige verdier kan gå tapt om utbygging gjennomføres.

Fylkesmannen uttaler at Lomsdalsvassdraget bør bygges ut p.g.a. de betydelige kraftmengder vassdraget kan gi i Sør-Helgelandregionen.

Brønnøy kommune mener at verneinteressene ikke er tilstrekkelig vurdert og går inn for at disse blir vurdert ved konsesjonsbehandling.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter utvalgets forslag om varig vern av vassdraget fordi en eventuell utbygging vil redusere reindriftens muligheter i sterk grad.

Hovedstyrets innstilling:

Etter Hovedstyrets vurdering bør objektet på grunn av de betydelige kraftmengder det kan gi vurderes ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 150
HERRING-FUSTA-VASSDRAGENE
 Vassdr. nr. 698
 Fylke: Nordland
 Kommune: Vefsn
 Nedbørfelt: 560 km², 5,51% sjøareal
 0,3% breareal
 Kraftpotensial: 60 GWh
 Utvalgets vurdering:
 Objektet tilrås gitt varig vern mot kraftutbygging.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter utvalgets tilråding fordi store beiteinteresser knytter seg til området som også krysses av viktige flytte- og trekkleier.

Verneforslaget er i overensstemmelse med den behandling vassdraget har fått i fylkets organer.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Herring-Fusta-vassdragene gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. 156
SKUORTAVATNA/VILLUMSVATN
 Vassdr. nr. 698
 Fylke: Nordland
 Kommune: Fauske og Saltdal
 Nedbørfelt: 57 km² (34+23), 7% og
 4% sjøareal
 Kraftpotensial: 50 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:
Objektet tilrås gitt varig vern.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter utvalgets tilråding fordi reinbeitedistriktet vassdraget berører allerede, er sterkt innskrenket ved vassdragsreguleringer og gruvedrift.

Fylkesmannen slutter seg til uttalelse fra fylkesfriluftsnemnda og fylkets elektrisitetskontor som begge mener at vern bør komme på tale.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om å gi vassdraget varig vern.

OBJEKT NR. 161
ROMBAKSELV Vassdr.nr. 743
Fylke: Nordland
Kommune: Narvik
Nedbørfelt: 149 km² 1% sjøareal
3,7% breareal
Kraftpotensial: 160 GWh (IIB)
Utvalgets vurdering:
Rombaksvassdraget kan eventuelt
konesjonsbehandles.

Narvik kommunestyre finner ut fra en helhetsvurdering av interessene at vassdraget kan konsesjonsbehandles. Det er ikke kommet inn uttalelser som går mot utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Rombaks-
vassdraget eventuelt kan konsesjonsbehandles.

OBJEKT NR. 165
STORJORDSVASSDRAGET Vassdr. nr. 751
Fylke: Troms
Kommune: Kvæfjord
Nedbørfelt: 47 km² 6% sjøareal
Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:
 Vassdraget kan gis varig vern mot
 kraftutbygging.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter utvalgets tilråding.
 Det går flere viktige flytte- og trekkleier i området.

Sør-Troms elforsyning foreslår at objektet tillates konsesjonsbehandlet.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn
 for varig vern av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Storjord-
 vassdraget kan gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. 166
 STORVATN/SVARTEVATN Vassdr. nr. 751
 Fylke: Troms
 Kommune: Harstad
 Nedbørfelt: 89 km² (27+62)
 (11% og 0,2%) sjøareal

Kraftpotensial:
 I Gausvikvassdraget ligger allerede 3
 kraftstasjoner og Storvatn er regulert
 7,5 m. Ytterligere utbyggingsplaner
 foreligger ikke.

Utvalgets vurdering:
 Ytterligere utbygging bør etter utvalgets
 oppfatning ikke finne sted.

Sør-Troms elforsyning A/S synes det er spesielt urimelig å forby
 ytterligere utbygging av anleggene, eventuelt med alternativ
 bruk av bestående regulering og foreslår at objektet ikke tas
 med i verneplanen.

Troms kraftforsyning foreslår at vassdraget tillates konsesjons-
 behandlet.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn
 for varig vern av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at ytterligere

utbygging av Storvatn/Svartevatn ikke bør finne sted.

OBJEKT NR. 167

KVITFORSVASSDRAGET Vassdr. nr. 750

Fylke: Nordland og Troms

Kommune: Evenes og Skånland

Nedbørfelt: 73 km²

Kraftpotensial: 3 GWh

Utvalgets vurdering:

På bakgrunn av at utbyggingsinteressene synes små i forhold til verneinteressene, finner utvalget at vassdraget kan gis varig vern. En eventuell utbygging for vassforsyning forutsettes å medføre små inngrep i naturen.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter utvalgets tilråding og uttaler at spesielt de øvre deler av vassdraget ligger i et område av stor betydning for reindriften.

Sør-Troms elforsyning A/S uttaler at objektet bør kunne gis varig vern under forutsetning av at verneverdiene som dermed sikres er unike. I motsatt fall må vassdraget vurderes sammen med andre vassdrag som representerer de samme verneverdier. Troms kraftforsyning foreslår at objektet tillates konsesjonsbehandlet.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn for vern av vassdraget sammen med 10-årsgruppen fra 1973.

Hovedstyrets innstilling:

På grunn av at kraftutbyggingsinteressene i Kvitforsvassdraget er så små finner ikke Hovedstyret grunn til å legge beslag på forskningskapasitet for å utrede eventuelle verneinteresser slik det er forutsetningen for de vassdrag som er vernet midlertidig for 10 år. Skulle kraftutbygging bli aktuelt i dette vassdraget kan verneinteressene avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 171

SKODDEBERGVASSDRAGET Vassdr. nr. 780

Fylke: Troms og Nordland

Kommune: Skånland og Ankenes

Nedbørfelt: 133 km² 10% sjøareal

Kraftpotensial: 17 GWh (IIB)

Utvalgets vurdering:

Vassdraget foreslås vernet mot ytterligere regulering.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter utvalgets tilråding. Deler av vassdraget ligger innenfor vedkommende reinbeitedistriktets kjerneområde.

Sør-Troms elforsyning A/S synes det er urimelig å forby ytterligere regulering av vassdraget og foreslår at objektet ikke blir tatt med i verneplanen.

Troms kraftforsyning foreslår at objektet tillates konsesjonsbehandlet.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn for at vassdraget konsesjonsbehandles.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret finner å ville følge de enstemmige vedtak i fylkets organer om at Skoddebergvassdraget bør kunne konsesjonsbehandles.

OBJEKT NR. II 17
 HÅKAVIKVASSDRAGET Vassdr. nr. 780
 Fylke: Troms
 Kommune: Salangen
 Nedbørfelt: 15 km²
 Kraftpotensial: 15 GWh
 Utvalgets vurdering:
 Vassdraget synes å inneholde verneverdige kvaliteter, og utvalget tilrår at det gis varig vern.

Troms kraftforsyning foreslår at objektet tillates konsesjonsbehandlet.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn for konsesjonsbehandling av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret finner å ville følge de enstemmige vedtak i fylkets organer om at Håkavikvassdraget bør konsesjonsbehandles.

OBJEKT NR. II 18
 SOMMERSÆTVASSDRAGET Vassdr. nr. 780
 Fylke: Troms
 Kommune: Salangen
 Nedbørfelt: 12 km²
 Kraftpotensial: 16 GWh
 Utvalgets vurdering:
 Vassdraget foreslås gitt varig vern.

Troms kraftforsyning foreslår at objektet tillates konsesjons-
 behandlet. Forøvrig er det ikke kommet inn uttalelser med
 merknader til verneforslaget.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn
 for at vassdraget bør konsesjonsbehandles.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret finner å ville følge de enstemmige vedtak i fylkets
 organer om at Sommersætvassdraget bør konsesjonsbehandles.

OBJEKT NR. II 19
 SAGELVVASSDRAGET Vassdr. nr. 779
 Fylke: Troms
 Kommune: Salangen
 Nedbørfelt: 69 km²
 Kraftpotensial: 20 GWh
 Utvalgets vurdering:
 Utvalget foreslår på bakgrunn av de
 opplysninger som foreligger, at vass-
 draget gis varig vern.

Norges Reindriftssamers landsforening støtter utvalgets tilråding.

Troms kraftforsyning foreslår at objektet tillates konsesjons-
 behandlet.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn
 for at vassdraget bør konsesjonsbehandles.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret finner å ville slutte seg til de enstemmige vedtak
 i fylkets organer om at Sagelvvassdraget bør konsesjonsbehandles.

OBJEKT NR. 177
 SØNDRE LAKSELVVASSDRAGET MED KAPERELVA
 (tidl. oppført som obj. nr. 175)
 Vassdr. nr. 768
 Fylke: Troms
 Kommune: Berg, Lenvik og Tranøy
 Nedbørfelt: 204 km² 4% sjøareal
 Kraftpotensial: 25 GWh (IIB-III)

Utvalgets vurdering:
 Verneverdiene synes i dette vassdraget å
 være såvidt store i forhold til utbyggings-
 interessene, at utvalget tilrår varig vern.

Troms kraftforsyning foreslår at objektet tillates konsesjons-
 behandlet. Norges Reindriftssamers landsforening støtter ut-
 valgets tilråding. Det er gode reinbeiteområder ved begge
 vassdragene.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn
 for varig vern av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Søndre
 Lakselvvassdraget med Kaperelva gis varig vern.

OBJEKT NR. 178
 NORDRE LAKSELVVASSDRAGET Vassdr. nr. 768
 Fylke: Troms
 Kommune: Lenvik
 Nedbørfelt: 72 km² 0,2% sjøareal
 Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:
 Vassdraget tilhører samme område som
 objekt nr. 177 og kan gis varig vern.

Lenvik kommunestyre har vedtatt at objektet kan klassifiseres
 under vassdrag som er midlertidig vernet i 10 år.

Troms kraftforsyning foreslår at objektet tillates konsesjons-
 behandlet. Forøvrig er det ikke kommet inn uttalelser om verne-
 forslaget.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn for varig vern av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Nordre Lakselvvassdraget gis varig vern.

OBJEKT NR. 179
LYSBOTNVASSDRAGET Vassdr. nr. 768
Fylke: Troms
Kommune: Lenvik
Nedbørfelt: 147 km² 10% sjøareal

Kraftpotensial: 30 GWh (I-IIA)

Utvalgets vurdering:
Verneverdiene i området synes ikke å være større enn at en eventuell ytterligere regulering kan være gjenstand for konsesjonsbehandling.

Lenvik kommunestyre har vedtatt at objektet kan klassifiseres som vassdrag som bør konsesjonsbehandles.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler at såvel de øvre som nedre deler av vassdraget har stor betydning som oppvekstområde for laks, sjøørret og sjørøye. Vassdraget representerer en særegenhet med sitt system av mindre vassdrag som gir spesielt gode muligheter for sportsfiske. Området blir i store utstrekning benyttet til fiske og rekreasjon av folk fra Finnsnes, Harstad og Tromsø. Det er grunn til å anta at en ytterligere regulering av vassdraget som medfører forsinket vårflom og endrede temperaturforhold kan påvirke oppgangen av fiskeslag som går opp for å gyte på en uheldig måte.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn for konsesjonsbehandling av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at virkningene av en ytterligere regulering eventuelt kan vurderes ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. 183
 FISKELAUSVATNA Vassdr. nr. 793
 Fylke: Troms
 Kommune: Balsfjord
 Nedbørfelt: 87 km² 14% sjøareal. Indre
 Fiskelausvatn 159 m.o.h. -
 areal 2,7 km². Ytre Fiske-
 lausvatn 157 m.o.h. - areal
 8,1 km²

Kraftpotensial: 20 GWh (III)

Utvalgets vurdering:
 Verneverdiene kan avklares ved en eventuell
 konsesjonsbehandling

Norges Reindriftssamers landsforening uttaler at regulering av Fiskelausvatna vil gi store skadevirkninger for reindriften. Vassdraget krysses av flere viktige flytte- og trekkleier som benyttes regelmessig høst og vår.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk opplyser at det er bygd laksetrapp ved vassdragets utløp i sjøen slik at laksen kan gå 5 km oppover. Elva må anses som en meget god smålakselv av stor betydning for rekreasjon og sportsfiske. Vassføringen er fra før liten og en eventuell regulering som innebærer redusert vassføring vil ha meget store skadevirkninger for oppgang og produksjon av laks.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn for konsesjonsbehandling av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at verneverdiene vedrørende Fiskelausvatna avklares ved en eventuell konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 20
 SKOGNESELVA Vassdr. nr. 820
 Fylke: Troms
 Kommune: Tromsø
 Nedbørfelt: 44 km²

Kraftpotensial: 27 GWh

Utvalgets vurdering:
 Det foreligger sparsomt med opplysninger
 om verneinteressene som etter utvalgets
 oppfatning kan avklares ved en eventuell
 konsesjonsbehandling.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn
 for konsesjonsbehandling av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at verne-
 interessene kan avklares ved en eventuell konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 21
 FAULDALEN Vassdr. nr. 820
 Fylke: Troms
 Kommune: Tromsø
 Nedbørfelt: 33 km²

Kraftpotensial: 18 GWh

Utvalgets vurdering:
 Som studieobjekt synes vassdraget å være
 såvidt interessant og utbyggingsinter-
 essene så små at varig vern tilrås.

Troms kraftforsyning foreslår at vassdraget tillates konsesjons-
 behandlet. Forøvrig er det ikke kommet uttalelser om utvalgets
 tilråding.

Både næringsutvalg og fylkesutvalg i Troms går enstemmig inn
 for konsesjonsbehandling av vassdraget.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret finner å ville følge de enstemmige vedtak i fylkets
 organer om konsesjonsbehandling av vassdraget i Fauldalen.

OBJEKT NR. II 22
 BOGNELV OG VASSBOTNELV Vassdr. nr. 847/851
 Fylke: Finnmark
 Kommune: Alta

Nedbørfelt: 80+150 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:

Utenom lakseinteressene er det ikke pekt på andre spesielle verneinteresser vedrørende dette objekt. Utvalget antar at reindriften har interesser her, og det er ikke kraftutbyggingsinteresser. Objektet kan gis varig vern.

I tillegg til det som er nevnt vedrørende kraftpotensial i NOU 1976:15 skal Hovedstyret opplyse at Storelva til Talvik, som ligger mellom Bognelva og Vassbotnelva, kan bygges ut fra kt. 370 til Storvatn (kt. 20) nederst i Vassbotnelva. Kraftpotensial 36 GWh. Øvre ende av Storvatn ligger 3-4 km ovenfor Vassbotnelvas utløp i Altafjorden. Prosjektet vil kunne gjennomføres hvis verneforslaget begrenses til å gjelde Vassbotnelva ovenfor Storvatn.

Fylkestinget foreslår Vassbotnelva vernet i 10 år p.g.a. utbyggingsinteressene som er nevnt over. Fylkesmannen slutter seg til fylkestingets vedtak.

Hovedstyrets innstilling:

Bognelva og Vassbotnelv ovenfor Storvatn gis varig vern.

OBJEKT NR. II 23

MATTISELVA Vassdr. nr. 852

Fylke: Finnmark

Kommune: Alta

Nedbørfelt: 337 km²

Kraftpotensial: 170 GWh

Utvalgets vurdering:

En eventuell utbygging virkning på lakseproduksjonen og eventuelle andre verneinteresser kan avklares ved konsesjonsbehandling. Vassdraget antas også å bli vurdert av Ressursutvalget for Finnmarksvidda.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk opplyser at vassdraget bygges ut med laksetrapper og får dermed betydning for reproduksjonen av laksestammer i havet.

Norges Reindriftssamers landsforening mener objektet bør gis varig vern. Vassdraget renner gjennom et beitedistrikt der 15 familier har rein. Her finnes et ypperlig vårbeite for reinen etter en lang og strabasiøs vårflytting. En del rein trekker også til dalen for å kalve.

Ressursutvalget for Finnmarksvidda uttaler at det er viktig at det ikke blir tatt beslutning i eventuelle konsesjonssaker før en samlet vurdering for hele mandatområdet foreligger. Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at verneinteressene kan avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 25
SKILLEFJORDELVA Vassdr. nr. 858
Fylke: Finnmark
Kommune: Alta
Nedbørfelt: 97 km²
Kraftpotensial: 60 GWh (III)

Utvalgets vurdering:
En eventuell utbyggingens virkning på lakseproduksjonen og eventuelle andre verneinteresser kan avklares ved konsesjonsbehandling.

Norges Reindriftssamers' landsforening er ikke enig i utvalgets tilråding. En regulering av dette vassdraget som ligger sentralt i beiteområdet vil gi store og alvorlige skadevirkninger for rein - driften i distriktet. Driftsgrunnlaget for flere familier vil gå tapt og flyttleiene for enda flere vil bli ødelagt. Det vil bli uforsvarlig å opprettholde store deler av driften i distriktet. I en overgangsperiode vil ulempene spre seg til omkringliggende distrikter som også er truet av alvorlige skadevirkninger fra en planlagt regulering av Skaidivassdragene. På denne bakgrunn går NRL mot enhver form for regulering av Skillefjordvassdraget, og foreslår varig vern.

Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at verneinteressene kan avklares ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 26
 KVALSUNDELVA Vassdr. nr. 866
 Fylke: Finnmark
 Kommune: Kvalsund
 Nedbørfelt: 124 km²
 Kraftpotensial: 50 GWh (III)

Utvalgets vurdering:
 Vassdraget ligger i kraftforsynings- sammenheng sentralt til for Hammerfest og det foreligger ikke opplysninger om verneinteresser som tilsier at vassdraget ikke bør være gjenstand for en eventuell konsesjonsbehandling.

Norges Reindriftssamers landsforening uttaler at det foregår omfattende reindrift i områdene ved vassdraget. En regulering av Kvalsundelva vil føre til at kalvingen vanskeliggjøres og forstyrres. Den vil bli flyttet til andre egnede områder og kalvingen i store områder vil komme ut av balanse. En del høstbeiter for okserein vil også gå tapt. Flyttemulighetene for et reinbeitedistrikt (20 Kvaløy) vil bli ødelagt og det er fare for at dette ikke lenger kan utnyttes hensiktsmessig til reinbeite. Distriktet er samtidig truet av utbygging av Skaidivassdraget. NRL vil derfor bestemt hevde at det fra reindriftens side foreligger sterke interesser som taler for vern av vassdraget. NRL foreslår varig vern.

Fylkestinget og fylkesmannen gir sin tilslutning til utvalgets tilråding.

Ressursutvalget for Finnmarksvidda hevder at det er viktig at det ikke blir tatt noen avgjørelse om kraftutbygging i Skaidi eller tilstøtende vassdrag før det foreligger en samlet vurdering for hele mandatområdet.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at objektet

kan vurderes ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 28
HAMNELVA Vassdr. nr. 880
Fylke: Finnmark
Kommune: Måsøy
Nedbørfelt: 56 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:
På grunnlag av de opplysninger som foreligger om verneinteressene, og de ubetydelige kraftressurser foreslår utvalget at vassdraget kan gis varig vern.

Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.
Det er forøvrig ikke kommet inn uttalelser vedr. objektet.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Hammelva kan gis varig vern.

OBJEKT NR. II 30
YTRE BILLEFJORDELVA Vassdr. nr. 890
Fylke: Finnmark
Kommune: Porsanger
Nedbørfelt: 119 km²

Kraftpotensial: 20 GWh (IIA)

Utvalgets vurdering:
Etter de opplysninger som er kommet inn kan ikke utvalget peke på verneverdier utenom hensynet til reindriften og laksefisket. Forholdet til disse interesser kan avklares ved eventuell konsesjonsbehandling.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk peker på at vassdraget bygges ut med laksetrapper.

Ressursutvalget for Finnmarksvidda viser vedrørende dette objekt til uttalelse i forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknaden for Altavassdraget der det heter at det ikke må behandles flere konsesjonssøknader om vassdragsreguleringer som berører utvalgets mandatområde før dette har avsluttet sitt arbeid.

Porsanger kommune ønsker objektet varig vernet av hensyn til reproduksjon av laks. Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at forholdet til verneinteressene kan avklares ved en eventuell konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 31
BRENNELVA Vassdr. nr. 887
 Fylke: Finnmark
 Kommune: Porsanger
 Nedbørfelt: 134 km²
 Kraftpotensial: Ubetydelig.
 Utvalgets vurdering:
 Brennelva kan gis varig vern.

Porsanger kommune ønsker objektet varig vernet.

Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Brennelva kan gis varig vern.

OBJEKT NR. II 35
GEDNEVASSDRAGET Vassdr. nr. 913
 Fylke: Finnmark
 Kommune: Berlevåg
 Nedbørfel: 280 km²
 Kraftpotensial: 95 GWh (III)
 Utvalgets vurdering:
 Vassdraget kan vurderes ved eventuell konsesjonsbehandling.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk uttaler at det i vassdragets nedre deler drives et populært sportsfiske etter laks. Det er bygd laksetrapp i Kongsfjordfossene som har ført til betydelig øking av smoltproduksjonen i vassdraget.

Berlevåg kommune ønsker objektet varig vernet.

Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at vassdraget kan vurderes ved konsesjonsbehandling.

OBJEKT NR. II 36
SKALLEELVA Vassdr. nr. 924
 Fylke: Finnmark
 Kommune: Vadsø
 Nedbørfelt: 257 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:
 Det foreligger ikke opplysning om verneinteresser utover hensynet til laksefisket. Utvalget antar at vassdraget også har betydning for reindriften og mener vassdraget kan gis varig vern.

Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Skalleelva kan gis varig vern.

OBJEKT NR. II 37
REPPENELVA OG NYELVA Vassdr. nr. 950
 Fylke: Finnmark
 Kommune: Nesseby
 Nedbørfelt: 164+148 km²

Kraftpotensial: 4 GWh

Utvalgets vurdering:
 På bakgrunn av de opplysninger som foreligger mener utvalget at objektet kan gis varig vern.

Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Reppenelva og Nyelva kan gis varig vern.

OBJEKT NR. II 38
 HAUKELV OG GRENSE-JAKOBSELV
 Vassdr. nr. 949
 Fylke: Fi Finnmark
 Kommune: Sør-Varanger
 Nedbørfelt: Haukelv 85 km² (herav
 48 km² utb.) Grense-
 Jakobselv 303 km²

Kraftpotensial: Ubetydelig

Utvalgets vurdering:
 Det foreligger ikke opplysninger om andre
 verneinteresser enn hensynet til laksen og
 laksefisket. Utvalget antar reindriften
 har interesser i området og mener vass-
 dragene kan gis varig vern mot ytterligere
 utbygging.

Fylkestinget og fylkesmannen slutter seg til utvalgets tilråding.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at Haukelv og
 Grense-Jakobselv kan gis varig vern.

OBJEKT NR. II 24
 LAKSELVA TIL LEIRBOTN Vassdr. nr. 857
 Se tekst under Obj. nr II 34

OBJEKT NR. II 27
 RUSSELVA Vassdr. nr. 869
 Se tekst under obj. nr II 34

OBJEKT NR. II 29
 SMØRFJORDELVA Vassdr. nr. 884
 Se tekst under Obj. nr II 34

OBJEKT NR. II 32
 LILLE PORSANGERELVA (TIL LAKSE-
 FJORDEN). Vassdr. nr. 889
 Se tekst under Obj. nr. II 34

OBJEKT NR. II 33
 VEIDNESELVA Vassdr. nr. 890
 Se tekst under Obj. nr II 34

OBJEKT NR. II 34
 LANGFJORDELVA (TIL LANGFJORD I TANA)
 Vassdr. nr. 902

Kraftpotensial:

Objekt nr. II 24 Lakselva til Leirbotn:
 18 GWh (III)

115 m fall fra Leirbotnvatn kan utbygges. Sarvesjokjavrre reguleres 21 m og Leirbotnvatn 15 m, hvorav 12 m ved oppdemming.

Objekt nr. II 27 Russelva: 18 GWh (III)
Russelva kan overføres til Karelvasselv og nyttes i fallet Nedre Karelvatn-sjøen, (Smørfjorden). Det blir regulering av Langvatn (4 m), Faccajavrre (6 m), Russvatn (5 m), Stuevatna (6 m), Øvre Karelvatn (10 m) og Nedre Karelvatn (5 m).

I følgende objekter er det ingen kraftutbyggingsinteresser:

Objekt nr. II 29 Smørfjordelva
Objekt nr. II 32 Lille Porsangerelva
til Laksefjorden
Objekt nr. II 33 Veidneselva.
Objekt nr. II 34 Langfjordelva til
Langfjord i Tana

Utvalgets vurdering:

Utenom lakseinteressene er det ikke pekt på spesielle verneinteresser vedrørende disse vassdrag, men da det heller ikke synes å være nevneverdige kraftutbyggingsinteresser mener utvalget at objektene kan gis varig vern.

Det er ikke kommet inn uttalelser med merknader til utvalgets tilråding vedrørende disse vassdrag.

Hovedstyrets innstilling:

Hovedstyret slutter seg til utvalgets tilråding om at disse objekter tas med på verneplanen og gis varig vern.

Objekt nr. 203 TANA M/IESJOKKA OG IESJAV'RI - Vassdr. nr. 905

Tanavassdraget ble ved forrige behandling av verneplanen i 1973 tilrådd varig vernet både av kontaktutvalget og Hovedstyret med det forbehold at Iesjav'ri og Addjiljav'ri kunne overføres i forbindelse med en utbygging av Altavassdraget. Ved behandlingen i departementet og Stortinget ble objektet vedtatt vernet i 10 år.

Hovedstyret fant ved vurdering av konsesjonssaken for Altavassdraget at ulemper og kostnader overveiet fordelene ved den kraftmengde som ble innvunnet ved en regulering av Iesjav'ri. Addjiljav'ri var

ikke tatt med i konsesjonssøknaden. En utbygging av disse vassdrag som er sidevassdrag til Tanaelva, er dermed ikke aktuell. Hovedstyret foreslår derfor at hele Tanavassdraget vernes varig.

Tanavassdraget fikk en bred behandling før verneplanen ble vedtatt i 1973 og Hovedstyret har funnet det hensiktsmessig som begrunnelse for sitt forslag å ta med det kontaktutvalget i 1. rapport av 30. desember 1970 skrev om vassdraget:

“OBJEKT NR. 203

Tanavassdraget — Vassdrag nr. 905.

Fylke: Finnmark.
Kommuner: Karasjok, Nesseby og Tana.
Nedbørfelt: 15 690 km².

Tana danner grense mellom Finland og Norge på en strekning av 310 km. Vassdraget som øverst består av to forgreninger, Anarjåkka og Karasjåkka, har sine øverste kilder i Finland og sydligste del av Finnmark fylke. På vegen til utløpet i Tanafjorden tar vassdraget opp en rekke sideelver både på norsk og finsk side.

Det går veg så godt som langs hele hovedvassdraget og langs nedre deler av Karasjåkka og Anarjåkka. Tanavassdraget passerer en rekke tettsteder: Karasjok (samisk: Karasjåkka), Sirma (Sir'bma), Båteng (Vanasgied'di), Polmak (Buol'bmat), Skipagurra (Skiipagurra), Tana bru, Seida (Sieida) tettsted og Rustefjelbma (Ruostefiel'bma) på norsk side og bl.a. Karigasniemi (Garigasnjar'ga) og Utsjoki (Accejåkka) på finsk side.

Vassdraget renner i et markert dalføre selv om det bare har 125 m fall fra sammenløpet Karasjåkka/Anarjåkka og sjøen. Største fall er i Storfossen (Gævnjis) (25 m). Det er frodig vegetasjon langs vassdraget, fra øvre Karasjåkka og nordover forbi Valjåkka hvor furuskogen setter sitt preg på landskapet.

Gabrielsen-komitéen — (G 93).

Komitéen behandlet en del av vassdraget, nemlig:

Øvre Anarjåkka med Skieč'čanjåkka og deler av Gåsjåkka og Bajtajakka. Vassdrag nr. 907.

Fra innstillingen siteres:

«Komitéen er kjent med at det ikke er sannsynlig at det i forannevnte vassdrag vil bli aktuelt med noen kraftutbygging og har ikke noe å bemerke til at området blir bevart uberørt av vassdragsutbygging.»

Industrikomitéen i Stortinget har ført Øvre Anarjåkka i gruppen «Fredningsforslag som tidligere er vedtatt eller bør kunne fremmes nå».

Komitéen mottok verneforslaget fra formannen i fylkesfriluftsnemnda.

Teknisk utnyttelse.

- a. Resipientforhold.
Vassdraget tilføres en del kloakk fra Karasjok og ellers mindre mengder både fra norsk og finsk side.
- b. Vassforsyning.
Forholdene er ukjent.
- c. Vasskraft.

Utbygd vasskraft.

Ingen.

Nyttbar, ikke utbygd vasskraft.

Det har vært utbyggingsplaner for en del av Mas'kejåkka (Rappelv) og for Storfossen i Tana til i alt ca. 100 GWh. Prosjektene ligger imidlertid høyt opp i kostnadsklasse III og er neppe aktuelle.

Derimot kan øvre Iešjåkka nyttes ved overføring fra Iešjav'ri og Addjiljav'ri (i alt 473 km² nedbørfelt) til Joat'kajav'ri i forbindelse med en eventuell utbygging av Joat'ka kraftverk (se Alta—Kautokeinovassdraget). Slik utnyttet gir Iešjav'ri og Addjiljav'ri vel 150 GWh billig kraft.

Nærmere undersøkelser kan komme til å vise at det er lønnsomt å gjennomføre ytterligere overføringer fra Iešjåkka (Mållešjåkka, Cárutjav'ri, Sal'teluobba, Juzejav'ri).

Tana eies av Staten.

Verneinteresser.

a. Naturvern- og friluftsjnteresser.

Det går laks opp i en rekke av vassdragets bielver, og en regner med at ca. 850 km av vassdraget er lakseførende. Det fiskes hvert år ca. 20 000 kg laks på norsk side. I turistplanen for Finnmark er det for Tana og Karasjok pekt på mulighetene for friluftsjnteriteter som fiske, elvebåtreiser og jakt og på særpreget miljø og natur. Det foregår en viss utparsellering av hyttetomter.

b. Naturvitenskapelige interesser.

Tana er den rikeste lakselv i Finnmark, og kanskje i hele landet. Dessuten er elva en viktig ferdselsåre, på hele strekningen opp til Karasjok er elva farbar. — Tanavassdraget tilhører et av de nedbørfattigste områder i landet. — Karasjåkka er det største av sidevassdragene, med en lengde av ca. 156 km fra samløpet med Anarjåkka.

Fra nord-vest får Karasjåkka tillop fra Iešjav'ri, den største innsjøen i Finnmark. Et reguleringsinngrep her vil få store konsekvenser, da området har meget små høydevariasjoner. Områdets viddekarakter fører også til at man her har en stor konsentrasjon av sumpmark, myrer og grunne småsjøer. Dette fører til at insekter som utvikler seg i vatn får gode levevilkår, noe som igjen har betydning for fisken i vassdragene. En annen følge av topografien er at Finnmarksvidda har et rikt innslag av sump- og vassplanter. Vegetasjonen på rismyrer, starrmyrer, ved bekkeløp og tjern, er særlig ettertraktet av rein på sommerbeite.

Anarjåkka, den andre store sideelva, er 134 km lang til møtet med Karasjåkka. På finsk side hører nedslagsfeltet til Lemninkjoki nasjonalpark, og det er foreslått at også det tilgrensende område på norsk side utlegges til nasjonalpark. Dette vil omfatte den øvre del av Anarjåkka, i alt ca. 1050 km². Det kontinentale klima setter sitt preg på f.eks. vegetasjonen her.

Anarjakkavassdraget danner en verdifull parallell til Pasvikelva som nå er regulert. Mange av de vegetasjonsartene som har sin hovedutbredelse i Sovjet, Finland og Sverige kommer inn ved Tanavassdraget. Lavheiene dominerer store deler av Anarjåkkaområdet, mens den rikere vegetasjon finnes i tilknytning til småsjøer og myrer.

Geomorfologien, både når det gjelder det rennende vatn og isavsmeltingen, studeres stadig i dette vassdraget av forskere fra flere av de nordiske universiteter. Den internasjonale hydrologiske dekadé har en av sine stasjoner ved Tana.

De mangeartede og interessante trekk i feltet er på ingen måte klarlagt.

Landhevingen har forårsaket at elveløpet flere steder har skåret seg ned i de ulike typene av akkumulasjoner. Løsmaterialet er lett eroderbart, og materialtransporten er betydelig. Av særlig stor geomorfologisk interesse er rikdommen på bunnformer i det sandige elveleiet. Bunnformene i vassdraget er under stadig utvikling, og Tana egnert seg derfor godt til studiet av dynamikken i de virkende prosessene.

Her er bare nevnt små momenter hva de geomorfologiske forhold i Tana angår. Dette vassdrag er høyst aktuelt for videre studier, og representerer antakelig vår beste mulighet for studie av materialtransport i store sandførende elver med relativt rolig løp.

Før denne elv som for de fleste andre i Finnmark må fremheves at grusøyrene er av spesiell interesse.

Ved de stabile fluviale avleiringer i og langs Tana, finnes meget spesielle soneringer i vegetasjonen. Et hierarki på 5 vegetasjonssoner finnes i Tana. En rekke steder er denne soneringen fullstendig, og sonene 2--5 finnes de fleste steder. Det kan tilføyes at sone 1--3 er de vanlige i de skandinaviske fjellområder. Sone 4-5 når antakelig sin nordgrense ved Tana.

Det foreligger for øvrig store mengder botanisk materiale fra Tana, og vassdraget vil utvilsomt kunne tjene som forskningsfelt og

mål for ekskursjoner innen botanikk, zoologi, limnologi og geomorfologi fra den planlagte feltstasjon i Karlebotn. Det er også aktuelt med samarbeid for eksempel med forskere ved den finske feltstasjon i Kevio ved Utsjoki. — Det er videre planer om en feltstasjon i Karasjok, som er tenkt brukt for dekking av områdene inne på selve vidda. På mange måter danner Tanavassdraget en skillesone mellom østlige og vestlige vegetasjonsarter. Det sterke preg av øst-vegetasjon kommer til uttrykk øst for Tana, mens man vestenfor elven finner sterkere dominans av vest-artene.

Det foreligger forslag om fredning av flere områder i vassdraget, f.eks. for myrområdene vest for Bajtjåkka i Kautokeino. Det er her ornitologiske interesser foruten interesser i forbindelse med selve myrområdet. Av fredningsforslag som foreligger ved Tana kan også nevnes de meget rike fuglelokaliteter ved Tananes nær elventløpet i Tanafjorden. For øvrig er de zoologiske interesser som knytter seg til Tanavassdraget også betydelige. De øvre deler av Tana må betraktes som ett av de få områder hvor større rovdyr kan holde til relativt uforstyrret.

Foruten at Tana er enestående som lakselv, finner man i dette vassdraget også øst-fisk.

Det er foretatt en del undersøkelser av fiskebestanden i de øvre deler av Tana, spesielt av røyen. Det viser seg at innslaget av østfisk skaper ganske uvanlige konkurranseforhold, og spesielt interessant er de østlige fiskearters møte med den alpine fisk røye.

Fysisk/kjemiske og ferskvassbiologiske interesser knytter det seg også til nedre del av Tana, der man har en gradvis overgang fra ferskvatn til brakkevatt i et utstrakt overgangsområde. Det bør også nevnes at Tana, med løp fra innlandsområdene til fjorden, og som et vassdrag som antakelig er relativt lite påvirket av forsuret nedbør, er et velegnet type- og referansevassdrag for det østlige Finnmark. De forskjellige soner dette vassdrag gjennomløper fra Finnmarksvidda som er ganske enestående i europeisk målestokk, og til Tanafjorden, gir muligheter for studier i en rekke særpregede biologiske miljø.

Tanavassdraget er utvilsomt blant landets mest verneverdige vassdrag naturvitenskapelig sett, hvilket uttrykkes ved prioritering.

Øvre deler av Anarjakkaforgreningen ligger innenfor det området som er foreslått utlagt til nasjonalpark. Området utgjør ca. 1050 km². Nasjonalparken skal representere et stykke typisk Finnmarksvidde og er ment å være et villmarksområde hvor dyr- og fuglearter som skyr sivilisasjonen kan finne tilholdssted. Anarjakkatraktene anses som interessante fra et arkeologisk synspunkt.

Utvalgets vurdering.

Utvalget mener at verneinteressene, særlig de naturvitenskapelige interesser, i vassdraget er så store at det foreslår vassdraget varig unntatt fra kraftutbygging. Dog kan Iešjav'ri og Addjiljav'ri overføres i forbindelse med Alta-utbyggingen."

De kulturhistoriske verneinteresser ble omtalt i Hovedstyrets innstilling på grunnlag av 3 sitater fra fylkeskonservatorens uttalelse:

- "1. Tanaelven med bielver. Dette er også et vassdrag og et dalføre som rommer en rekke kulturhistoriske minner. Spesielt stor interesse har området mellom bunnen av Varangerfjorden og Tanaelven fra Sida i nord til Polmak i sør. Innen dette området, i særlig grad knyttet til bielvene Luoftjokka (Bukteiv) og Julelva (Korselva), finnes det utstrakte fangstanlegg for villrein og en rekke boplasser og offerplasser av stor interesse. Forøvrig må det poengteres at hele Tanavassdraget er av meget stor kulturhistorisk interesse."
- "2. Karasjokka med bielver, særlig Jesjokka, er selve kjerneområdet midt inne på Finnmarksvidda. Her ligger den gamle tingplassen Avvjoavarre samt tallrike boplasser, offerplasser og fangstanlegg av meget stor betydning. Den nåværende bosetning i dette strøk har også stor kulturell verdi. Fra Tromsø Museums side er det tatt opp arbeide med å sikre et sentralt parti her som fornminneområde. Dette gjelder partiet sør for Jerggul/Holmestrand, med den gamle tingplass og sentrale bosetningsområdet Avvjoavarre. Fra et kulturhistorisk synspunkt vil en fredning av dette området og disse vassdrag, særlig Iesjokka, være av den aller største betydning."
- "3. Øvre Anarjokka. Dette dalføre, som ligger innenfor en av de foreslåtte nasjonalparker, har en stor kulturhistorisk betydning, men ligger som helhet litt avsides i forhold til det sentrale samiske bosettingsområdet i Norge. Her finnes en rekke kulturminner, og flere vil sikkert bli funnet ved registreringer. Fra et kulturhistorisk synspunkt kan en derfor støtte fredningen av dette vassdraget."

Hovedstyrets innstilling:

Med unntak av Iesjav'ri og Addjiljav'ri gikk Hovedstyret i 1973 inn for varig vern av Tana. Etter Hovedstyrets vurdering er interessene i Tana nå klarlagt så langt at hele vassdraget allerede kan gis varig vern mot kraftutbygging.

OBJEKT NR. II 39
TESSUNGSJÅ M.V. I TINN

Fylke: Telemark

Kommune: Tinn

Nedbørfelt: 329 km²

Kraftpotensial: 225 GWh (IIA)

Austbygdåi.

Vassdraget ligger sør for Uvdal, vest for Numedal og øst for Mår med utspring fra fjellparti i 1200 m høyde. Øverst i vassdraget, nær vasskillet mot Uvdal, finnes en rekke vatn, hvorav Lufsjå, Simlartjern, Fiskeløysvatn og Flottetjern er de største.

Hovedelva renner først østover, bøyer så sydover for å renne ut nordøst i Tinnsjø ved Sandvika. Fylkesvegen Tinn-Uvdal løper langs Austbygdåi og Borgåi. De ca. 600 innbyggerne ernærer seg hovedsakelig av jord og skogbruk, mens turistnæringen er en tiltagende inntektskilde.

Kraftpotensial:

65 km², eller 20% av nedbørfeltet kan overføres til Mår kraftverk ved en tunnel fra Simlartjern til Kalhovdfjorden eller Mårvatn. Den tar også inn Gravdøla, Tessungsjå og Vierbekken. Overføringen vil gi 90 GWh.

28 km², eller 8.5% av nedbørfeltet kan overføres til Uvdal ved at Borgsjå's og Luftsja's avløp blir avsperrret med lave dammer mot sør. Begge disse sjøer har i dag naturlig avløp til begge kanter. Overføringen vil gi 37 GWh.

79 km², eller 24% av nedbørfeltet kan nyttes i en utbygging av Ljota/Lure/Ordøla sammen med nabovassdraget Skirva (også uberørt). Hovedmagasinet blir i Skirva på kt. 790, og stasjonen vil få sitt utløp i Tinnsjø. Denne utbyggingen vil gi 63 GWh fra Austbygdåis nedbørfelt.

Ved full utbygging vil således vel 50% av vatnet bli fraført vassdraget.

Mårvassdraget

En overføring av 25 km² av Mårs restfelt via tunnelen fra Simlartjern til Kalhovdfjorden vil gi ytterligere 35 GWh i årlig produk-

sjon.

Tinn kommune har ved behandling av sak om overføring av vatn fra Lufjå m.m. til Sønstevatn og/eller fra Tessungsjå til Kalhovd-fjorden vedtatt:

"Tinn kommunestyre vil på det mest bestemte protestere mot at det overføres vatn fra Austbygdåis og Mårs nedslagsfelter til andre vassdrag, og henstiller til såvel Asker og Bærum Kraftselskap som NVE at videre planleggingsarbeid blir stoppet.

Tinn kommunestyre forutsetter at kommunen til et hvert tidspunkt holdes underrettet om sakens videre utvikling."

Et utvalg har forberedt saken før kommunestyrevedtaket og fra dokumentet siteres:

"Generelt.

Utvalget vil rent generelt først bemerke at dette gjelder de siste uregulerte vassdrag av noen størrelse i Tinn kommune. Med den sterke utbygging man har hatt i kommunen og den meget betydelige kraftproduksjon som foregår her, synes det rimelig at det beholdes ett vassdrag i sin opprinnelige form. Særlig synes dette forsvarlig fordi det dreier seg om ubetydelige kraftmengder.

Om behovet for vannet.

Tinn kommune søker - i samarbeid med primærnæringsens folk - å legge grunnlaget for en stabil bosetting i utkantstrøkene i kommunen. For å styrke næringsgrunnlaget er det - så vel fra de enkelte som kommunen - satset betydelig på utbygging av turistnæringen. Det kan her nevnes bygging av vegen Tinn-Uvdal og Tinn-Veggli, samt veg til Sandsetdalen, for å holde oss til det aktuelle område. Videre er det ført fram strøm til Sandsetdalen og Småroiområdet, og det arbeides med å få ført fram strøm til Nystaul-Skjervedalen. Det tas sikte på å skaffe inntekt ved turistnæringen gjennom bortfeste av hyttetomter (dette er allerede godt i gang), ved bygging av utleiehytter og ved tyngre turistutbygging. For alle disse områder er det økende krav m.h.t. vannforsyning og renovasjon, og med de krav helsemyndighetene stiller til sterkere utbygging av hytteområder, m.v. kan man ikke unnvære en dråpe av det vann som renner i bekker og elver i området.

De to siste sommere har også vist at det er et meget sterkt behov for utbygging av vanningsanlegg i Tinn Austbygd og Tessungdalen, og vann til dette må tas fra Austbygdåi og de bekker som renner ned i den."

Fylkesmannen i Telemark finner Tinn kommunes standpunkt vel be-

grunnet og ber om at det blir vurdert å innpasse de vassdrag det gjelder i verneplanen.

Statskraftverkene uttaler til dette verneforslaget at det her ikke bare er tale om vern, men om en konflikt mellom flere brukerinteresser, så som vassforsyning, resipient, jordbruksvatning, brannslukking, fiske og vasskraft. Etter Statskraftverkenes mening har vassdraget mer behov for en flerbruksplan enn en verneplan og spørsmålet om kraftutbygging bør avgjøres ved konsesjonsbehandling.

Asker og Bærum kraftselskap som er interessert i å overføre deler av vassdraget til Sønstevatn, uttaler at overføringsplanene kan gi betydelig kraftproduksjonsgevinst til en lav utbyggingskostnad og med beskjedne inngrep i eksisterende forhold. Videre peker kraftselskapet på at forhåndsmeldingen av overføringsprosjekter har utløst forslaget om vern uten at det har vært seriøse diskusjoner med Tinn kommune om konsekvensene av en utbygging og alternative løsninger og om tiltak som kan løse lokalsamfunnets problemer.

Hovedstyrets innstilling:

Kraftutbygging i denne del av Østlandet kom tidlig i gang og det meste av utbyggbar kraft er allerede bygget ut. Av denne grunn finner Hovedstyret det rimelig at de verneinteresser som er nevnt av kommunen tilgodeses ved at Tessungså og resten av Mårs nedbørfelt gis varig vern mot kraftutbygging.

Innstillingen er behandlet i Hovedstyrets møter 7. februar 1977, 7. mars, 28. mars, 27. juni, 17. oktober, 7. november, 12. og 13. desember. Befaring til objektene GARBERCELVA, STJØRDALSELVA/VERDALSELVA/FORRA OGNA OG SANDDØLA/LURU/GRANA - alle i Trøndelag, ble foretatt den 28. og 29. juni 1977.

Innstillingen er enstemmig.

Sigmund Larsen

VEDLEGG A

TIL HOVEDSTYRETS INNSTILLING OM VERNEPLAN FOR VASSDRAG.

OVERSIKT OVER INNKOMNE UTTALELSER VEDRØRENDE NOU 1976 NR. 15
UTDRAG:

NORSK FLØTNINGSFORBUND, brev av 18.8.76:

Saken er forelagt medlemmene. Det pekes på at fløtningsretten er av gammel opprinnelse og stadfestet gjennom vassdragsloven av 1940 og at en går ut fra at innskrenkninger i denne rett ikke kan gjøres uten lovendring. Fløtning kan på ny bli aktuelt. Mrk. til side, 7 målsettingens pkt. d. Skal fløtningen karakteriseres som "...inngrep i de sikrede områder...."

UNIVERSITETET I BERGEN, universitetsdirektøren, brev av 24.8.76.

Saken er forelagt aktuelle fakulteter.

Historisk museum bemerker til utvalgets brev til ID av 22.1.76 at klarlegging av de kulturhistoriske interesser vedr. 10-årsvassdragene på samme måte som for naturvitenskapelige interesser vil være arbeidskrevende. Skal institusjonene makte denne oppgave må midler stilles til rådighet. Miljøverndepartementet bør sørge for bevilgninger og at arbeidet kommer i gang.

Ingen merknader til de enkelte objekter bortsett fra at uttalelsen i brev til Kontaktutvalget av 30.5.75 om obj. nr. 91 Flåmsvassdraget gjentas.

STATSKRAFTVERKENE, brev av 3.9.76:

S nøyer seg med å kommentere faktiske opplysninger og etterlyser mangler som menes nødvendige å få med.

Vernet kraftpotensial bør fremstilles mer fullstendig da det i debatten har vært et poeng for mange. Tabellene II og III bør utvides og nyanseres i flere grupper av vernet kraftpotensial

1. Varig vern
2. 10 års vern
3. Fjernet under konsesjonsbehandling
4. Ikke medtatt av konsesjonssøkeren

Kraftpotensial for objektene 9 og 72 mangler eller er ufullstendige og dessuten ligger flere objekter oppstrøms fall som

allerede er utbygget. Kraftøkningen objektenes reguleringer vil gi i fallene nedenfor bør medtas. Det kan også være av interesse å fremstille vernet magasinenergi gruppert slik:

1. Vernet magasinivolum ganger samlet energiekvivalent i kraftverkene nedstrøms.
2. Magasinivolum tillatt utnyttet ganger energiekvivalenten i vernet fall nedstrøms.

Kraftpotensialet for den vedtatte del av verneplanen bør å jourføres (obj. nr. 59 Mandalselv og Otras sideelv Ljoså).

Kraftpotensial fjernet ved konsesjonsbehandling bør listes opp og deles i kategoriene hele prosjekter, prosjektdeler og reduksjon av en prosjektdel.

Om 10 års vern bemerkes at det bør være et generelt prinsipp at objekter som kan bygges ut sammen med andre objekter som er midlertidig vernet får samme vernestatus slik at det blir mulig å gjøre det totale prosjekt optimalt.

Forøvrig mener S at utvalget synes å undervurdere problemene med undersøkelsene av 10-årsvassdragene.

Av de enkelte objekter kommenteres nr. 14, 67, 69, 72, 73, 131 og II 15.

I tabell II bør vassdragene i planområdene Hardangervidda og Jotunheimen/Breheimen plasseres under respektive fylker.

NORGES LANDBRUKSHØGSKOLE, brev av 20.9.76:

NLH kommenterer ikke de enkelte vassdrag, men slutter seg til mange av de synspunkter som kommer fram i den generelle del og mener utvalget har gitt en allsidig belysning av problemene og gitt uttrykk for synspunkter som NLH håper etterhvert vil bli almene.

NLH mener imidlertid at det er en for stor forenkling ved avveiningen av forskjellige brukerinteresser å sette ideelle interesser bl.a. naturvern, opp mot næringsøkonomiske fordeler. Jordvernet er en faktor som kan kvantifiseres, og som det må tas hensyn til. Spørsmålet om neddemning av jord må vurderes meget nøye i relasjon til de lokale bygdelags næringsinteresser bl.a. utmarksforvaltningen.

NLH støtter utvalgets forslag om at det må skaffes lovhjemmel for å verne vassdrag også mot andre inngrep.

Institutt for naturforvaltning ved NLH har i samråd med institutt for landskapsarkitektur gitt supplerende uttalelse i brev av 20.10.76.

NORSKE ELEKTRISITETSVERKERS FORENING. Uttalelse fra årsmøte til ID av 16.9.76.

Utvalgets uttalelser om energi- og elektrisitetsspørsmål anses ikke tilstrekkelig fundert. Hele samfunnsutviklingen må sees i en større sammenheng hvor en har for øye energibehov, sysselsetting, opprettholdelse av bosetning og næringsliv - ikke minst i utkantstrøk. Våre vassdrag kan fortsatt bidra med betydelige energimengder uten at vesentlige naturvitenskapelige og naturvernmessige verdier går tapt om en utbygging gjennomføres.

Konsesjonsbehandlingen sikrer en betryggende vurdering av verneverdiene.

NEVF har i brev av 27.9.76 avgitt fyldigere uttalelse med dette sammendrag:

NEVF ber innledningsvis om at den helhetsvurdering som ifølge mandatet for utvalget skal skje i NVE, Hovedstyret og Vassdragsdirektoratet også må innbefatte de andre energiformer og deres innvirkning på miljø og natur.

NEVF påpeker at utvalget til tross for at mandatet ikke tilsier det, og til tross for at utnevnelsen åpenbart ikke har tatt sikte på det, har gitt seg inn på generelle energipolitiske vurderinger. NEVF er ikke enig i disse vurderinger.

I sin uttalelse advarer NEVF mot å treffe vidtrekkende beslutninger på grunnlag av forbruksutviklingen fra 1974 frem til i dag, slik som utvalget foreslår.

Det pekes i denne forbindelse på at elforsyningsens tidligere erfaring viser at en korttidstrend ikke er brukbart beslutningsgrunnlag for avgjørelser som har langtidsvirkning.

Dette aksentueres ved at de aktuelle år har vært preget av konjunkturavslapping og unormalt milde vintre.

NEVF uttrykker sin forbauselse over at utvalget under drøftelse av kostnadsriktige priser i elforsyningen tar sitt utgangspunkt i de langtidsgrensekostnader som er publisert i NOU 1975:49 "Om tiltak for energiøkonomisering".

Alle sakkyndige uttalelser om NOU 1975:49 imøtegår som kjent de langtidsgrensekostnader som der er angitt.

NEVF bestrider også riktigheten av utvalgets syn på produksjonsgrensekostnaden i et blandet produksjonssystem.

Videre påpeker NEVF visse misforståelser når det gjelder utvalgets syn på retningslinjene for norsk krafteksport og prisdannelsen for energi som eksporteres.

NEVF imøtegår utvalgets spesielle synspunkter når det gjelder bruk av elektrisitet sett i relasjon til andre energiformer.

Når det gjelder ivaretagelse av naturvitenskapelige interesser, etterlyser NEVF en interesseavveining mellom de vitenskapelige interesser og andre samfunnsinteresser. Det pekes også på at ikke alle naturvitenskapelige verdier behøver å gå tapt ved en utbygging, hva en vel kan få inntrykk av ved å lese innstillingen og vedlegg B til denne.

Utvalget behandler også allmenne naturvern- og friluftsinnteresser, og fremkommer med udokumenterte påstander som for NEVF fortøner seg meget sterke når det gjelder gjenværende områder for friluftsutfoldelse. Foreningen ber derfor om en nærmere kartlegging av de muligheter som er til stede for friluftsutfoldelse under hensyntagen til de gjenværende utbyggingsmuligheter.

Elforsyningen er, i likhet med utvalget, interessert i at verneplanen blir ferdigbehandlet så snart som mulig, men advarer samtidig mot en summarisk behandling av saken som har store samfunnsmessige konsekvenser.

NEVF ber om at en ytterligere utvidelse av vernetiden for vassdragene i 10-årsgruppen søkes unngått. Prinsipielt er NEVF av den oppfatning at alle nødvendige undersøkelser kan gjennomføres i forbindelse med konsesjonsbehandlingen for vassdragsreguleringer. Foreningen er i alle fall av den mening at det 10-års vern som løper og som eventuelt blir gjort gjeldende for nye vassdrag, bør kunne brukes til å klarlegge både verneinteressene og eventuelle utbyggingsinteresser.

REGULERINGSFORENINGENES LANDSSAMMENSLUTNING, brev av 23.9.76:
RL's kommentarer begrenser seg til de generelle spørsmål. Konesesjonsbehandling fremheves som den beste måte å avklare både verne- og utbyggingsinteresser. Spørsmålet om refusjon av utgifter til undersøkelser i 10-årsvassdrag som blir varig vernet tas opp. RL slutter seg til utvalgets kritikk av at arbeidet med 10-årsvassdragene ikke er tatt opp, men tilrår ikke at forslaget om forlengelse av 10-årsperioden blir fulgt generelt, men vurderes ut fra hvilken samlet kunnskap en allerede har om vassdraget.

Vassdrag som allerede er vernet varig har ikke liten betydning i energisammenheng. 10 TWh tilsvarer 5 års behovsstigning. RL slutter seg til tiltak for energiøkonomisering.

Grov forenkling å gi relativt lave priser på elkraft skylden på utvekster på dagens forbrukersamfunn.

SAMARBEIDSRÅDET FOR NATURVERNSAKER (SRN), brev av 30.9.76:
DNT, NJJF og NNF gir synspunkter på verneplanforslagets alminnelige del og gir bl.a. sin tilslutning til en rekke av utvalgets vurderinger. Behovet for en verneplan understrekes og det pekes på at de sterke begrunnelser for vern burde gitt grunnlag for en langt mer omfattende verneplan slik at man hadde skapt langt større ro omkring vasskraftutbyggingen. SRN beklager at de politiske myndigheter ved forhåndsvedtak i mandat, målsetting m.v. har avskåret utvalget fra å foreta en uavhengig vurdering av vernebehovene ut fra en langsiktig ressursdisponering.

SNR godtar verneforslagene som tilfredsstillende under forutsetning av at vassdrag som foreslås konsesjonsbehandlet blir gitt varig vern, at de fleste 10-årsvassdrag gis varig vern og at vassdrag som blir vernet mot kraftutbygging blir vernet mot andre inngrep.

Til slutt oppfordres til energisparende og effektiviserende tiltak.

NORGES NATURVERNFORBUND, brev til ID av 30.9.76:

Brevet inneholder kommentarer til den spesielle del, men en ønsker å utdype to forhold som er nevnt i uttalelsen fra SNR.

1. Omfanget av begrepet verneverdier må utvides til næringsinteresser, sosiale og kulturelle konsekvenser, resipient-

forhold, samenes livsgrunnlag. Sp-utvalget har lagt for liten vekt på disse "jordnære" hensyn og en har lagt vekt på å verne vassdrag ut fra luksusbehov. Kraftproduksjon utelukker eller reduserer vesentlig andre bruksformer av et vassdrag som er minst like viktig.

2. Beviser for verneverdi blir etterlyst av mange politikere selvom naturvernloven som bærende prinsipp sier at bestående naturforhold skal ha et sterkt vern slik at inngrep ikke blir foretatt uten allsidig og langsiktig vurdering.

Det motsatte prinsipp praktiseres. F.eks. ble Sp-utvalgets innstilling om at de fleste av 10-årsvassdragene skulle få varig vern imøtegått av ID og Industrikomiteén som hevder at verneverdiene må finnes meget tungtveiende før vassdrag blir vernet.

Sp-utvalgets rapport har vært behandlet av kretsforeningene og disses merknader er stort sett inntatt i sin helhet i NN's brev.

Oppland NV har størst bekymring for de vassdrag det er søkt konsesjon for.

Hedmark NV tilrår varig vern av Mistra.

Telemark NV peker på at Telemark er det relativt største kraftproduksjonsfylke, at man bør gå inn for å verne den kraft som er igjen.

Aust-Agder NV går inn for at Tovdalsvassdraget ved konsesjonsbehandlingen blir varig vernet.

Rogaland RNV har med glede registrert at obj.nr. 69 Vormo er foreslått varig vernet men er lite fornøyd med at dette er koblet sammen med obj. nr. 67.

Møre og Romsdal MRNV krever å få til vurdering en samlet plan for vassdragsutbygging i fylket med det siktemål at alle gjenværende vassdrag gis varig vern mot kraftutbygging.

Sør-Trøndelag STNV mener at to viktige vassdrag Rotla og Holvatnvasdraget, burde være tatt med i innstillingen. STNV sier at Sp-utvalget i rapporten gir feilaktig inntrykk av antall vernede og uberørte vassdrag og at det er et forsøk på å føre folk bak lyset når en foreslår vernet vassdrag med kraftpotensial = 0. Det gis uttrykk for stor misnøye med utvalgets tilråding og at det ikke foreligger forslag om varig vern for noe vassdrag i Trøndelag.

Nord-Trøndelag NTVN fremhever at det fortsatt er uvisst om det

i Nord-Trøndelag vil bli varig vernet vassdrag av en slik dimensjon at det står i rimelig forhold til verneplanen forøvrig. Foreslår varig vern av Stjørdalsvassdraget m/Forra, 10 års vern av Verdalsvassdraget, Sandøla/Luru/Grana, Oгна og Nesåa.

Troms. Troms naturvern går inn for at forslagene fra Sp-utvalget om vern i Troms blir fulgt.

Landsstyret i NNF mener at arbeidet med en landsomfattende verneplan må være overordnet lokale utbyggingsinteresser.

STATENS FORURENSINGSTILSYN, brev av 14.10.76.

SFT har ikke merknader til rapportens generelle del, men til objektene 14,17,19, II 4 og II 7. Reguleringer som bevirker endringer i Mjøsas sommervassføring bør utstå til alle saneringer av utslipp i nedbørfeltet er satt i verk.

Fossene i Numedalslågen har stor betydning for de fysiske og biologiske forhold i elva og det er ønskelig at fossene unntas kraftutbygging av hensyn til forurensingsforholdene.

SFT er enig i forslaget om varig vern av Glåma ovenfor Aursunden av hensyn til forurensingssituasjonen nedenfor Høyegga og i Storsjøen.

Forøvrig ingen merknader til utredningen.

NORSK SAMERÅD

Samerådet frarår naturinngrep i reindriftsområdene uten at dette skjer i forståelse med reindriftens utøvere ved dets organisasjoner. Vedr. det foreliggende verneplanforslag vil det være naturlig å få en separat vurdering av reindriftsinteressene der det er aktuelt for objekter som er foreslått konsesjonsbehandlet.

NORDISK SAMISK INSTITUTT, brev av 30.8.76.

I brevet pekes det på at samisk næringsstruktur er bygget på kombinasjonsutnytting av næringene som er en absolutt forutsetning for bosettingen og opprettholdelse av samiske kulturtradisjon. Systemet som er strengt tilpasset naturmiljøet er meget sårbart for større forandringer. Vassdragsreguleringer vil alltid være i konflikt med de samiske næringer. En uttalelse fra Miljøverndepartementet om samenes næringsgrunnlag i St.meld. nr. 33 for 73-74 siteres og viktigheten av å beskytte dette understrekes. Spesielt viktig er det å få klarlagt reguleringskonsekvenser for beiter, kalvingsplasser m.v.

"MISTRA OG KYNNA

Fylkesmannen antar at utbyggingsinteressene og verneinteressene ved utbygging av disse to objekter kan bli mest betryggende vurdert ved særskilt behandling for hvert enkelt vassdrag. Jeg råår derfor til at både Mistra og Kynna blir vurdert ved konsekjonsbehandling.

IMSA/TRYA, GRINSA OG VESLE-SØLNA

Fylkesmannen antar at muligheten for utbygging av disse tre vassdrag bør stå åpen. Jeg foreslår derfor at vassdragene vernes midlertidig sammen med 10-års gruppen fra 1973 slik at det kan gjøres nødvendige undersøkelser og utredninger."

sultat at ca. 23% av det totale kraftpotensial nå er varig freddet mot kraftutbygging.

Det bør derfor være et rimelig krav at ytterligere fredning i Hedmark blir gjort gjenstand for særskilt behandling for det enkelte vassdrag, helst i form av konsesjonsbehandling.

Med den vernegrad som nå eksisterer i vårt fylke er det ikke tilfredsstillende med bare en summarisk behandling av de vassdrag som ved regulering kan bety noe for produksjon i Glomma eller for selvstendig kraftutbygging.

For Øvre Glomma er konsesjonsbehandling igang, og det må være riktig at vernesaken utredes gjennom denne."

KRAFTLAGET OPPLANDSKRAFT. Brev av 23.8.76.

Protesterer mot at Øvre Glomma tas med i en verneplan før konsesjonsbehandlingen er sluttført og peker på at de aktuelle verneinteresser er lite berørt av framlagte utbyggingsplaner.

OPPLAND FYLKE. Brev av 25.8.76.

FYLKESMANNEN merker seg at Sperstad-utvalgets tilråding vedr. Oppland stort sett faller sammen med fylkesmannens tilråding til fylkesutvalget av 3.11.75. Peker på at fylkesutvalget sluttet seg til at spørsmålet om utbygging av obj. 14 Jora, øvre del av Lågen ble utredet ved konsesjonsbehandling. Fylkesutvalget gikk inn for varig vern av objekt nr. 17 Frya.

Det framgår ikke at NOU 1976:15 er forelagt fylkets organer.

A/S EIDEFOSS. Brev av 9.9.76.

Peker på at en eventuell utbygging av obj. 14 vil ha betydning for den lokale kraftforsyning.

Obj. 17 er noe misvisende kalt Frya og er egentlig en utbygging av Ula i Sel med regulering i Furusjøen. Utbyggingsmulighetene er ikke skikkelig undersøkt. Aktuell utbygging for distriktets kraftforsyning. Utbygging kan skje uten i vesentlig grad å berøre andre verneverdier enn turist og friluftssinteresser ved Furusjøen.

FRON KOMMUNE. Brev av 16.9.76.

Slutter seg til Sperstad-utvalgets tilråding vedr. obj. 14 inn-

til man kjenner virkningen av en utbygging i Jotunheimen og vedr. obj. 17 Frya går en inn for varig vern.

VÅGÅ KOMMUNE. Kommunestyrevedtak 30.8.76.

"Vågå kommune har ingen merknader til den framlagde verneplanen. Kommunen vil likevel sjå det som ønskjeleg at det på lengre sikt ikkje blir båndlagt større kraftressursar i området, enn at det i tillegg til dei store utbyggingane for dekkjing av kraftbehovet i landsmålestokk, også skal kunne disponerast høvelege utbyggingsprosjekt i meir lokal eller regional regi for dekkjing av eit evt. fortsatt aukande lokalt behov."

FORENINGEN TIL BEGNAVASSDRAGETS REGULERING. Brev av 19.8.76.

Ingen merknader til obj. 21 Vassdrag i Vang som er eneste obj. innen foreningens område.

BUSKERUD FYLKE

Fylkesmannen oversender kopi av brev av 30. november fra Buskerud kraftverker som ikke har merknader til utredningen. Fylkesmannen viser til dette og har heller ingen merknader.

DRAMMENS ELEKTRISITETSVERK. Brev av 21.9.76.

NOU 1976:15 kaster lys over interessekonflikten utbygging - vern, det legges altfor stor vekt på forskningens, undervisningens og friluftslivets behov og det er uheldig å instituere varig vern av vassdrag da samfunnet bør stå fritt i fremtiden.

En utbyggingsplan for Vassfaret omtales.

VESTFOLD FYLKE

FYLKESMANNEN. Brev av 27.8.76,

har ingen merknader til tilrådingen vedr. obj. II 5 Daleelva, men obj. II 4 bør gis 10-års vern i stedet for konsesjonsbehandling som vanligvis gir for knapp tid til utredning.

LARDAL KOMMUNE. Brev av 20.7.76.

Friluftsnemnda er enig i at Daleelva er foreslått vernet.

VESTFOLD KRAFTSELSKAP. Brev av 1.7.76.

Obj. II 5 Daleelvvassdraget. Utbyggingsretten er overtatt fra Treschow-Fritzøe. Forholdene ligger godt til rette for toppkraftverk, evt. pumpekraftverk ikke minst hva angår beliggenhet i belastningsområdet.

Naturinngrep kan sannsynlig begrenses til strekningen Svartangen-Numedalslågen. Et "Mykle pumpekraftverk" 319 MW er planlagt av Studieselskapet for Norges vannkraft i 1966.

Utbyggingsalt. A Fallet Svartangen-Lågen 46.2 GWh inkl. nedenforliggende produksjon. Alt. B Overføring til Siljanvassdraget 35 GWh inkl. produksjon nedenfor Farris.

TELEMARK FYLKE

Fylkesmannen finner i brev av 9.12.76 protest fra Tinn kommune mot at Austbygdåi og Mårs nedslagsfelter overføres til andre vassdrag. Fylkesmannen ber om at det blir vurdert å innarbeide disse vassdrag i verneplanen.

TINN KOMMUNE

I behandlingen av Austbygdåi og Mårs nedslagsfelter pekes det på at dette er de siste uregulerte vassdrag av noen størrelse i kommunen hvor det fra før foregår en meget betydelig kraftproduksjon. En finner det rimelig å beholde et vassdrag i opprinnelig form.

Det er satset meget på turistnæringen i området med et øket behov for vatn til vassforsyning og renovasjon. Det er også sterkt behov for utbygging av vatningsanlegg. Vatn i vassdragene har estetisk verdi.

Se også Naturvernforbundet.

AUST-AGDER FYLKE

Ingen uttalelse (se Naturvernforbundet).

VEST-AGDER FYLKE

Fylkesmannen konstaterer i brev av 10.12.76 at obj. II6 Taumevassdraget er tatt med i forslaget og har forøvrig ingen merknader.

ROGALAND FYLKE

Fylkesmannen vedlegger fylkesrådmannens forelegg til fylkesutvalget med dette forslag til vedtak:

1. Imsvassdraget anbefales varig vernet mot kraftutbygging.

2. Fylkesutvalget vil anmode om at det fra sentralt hold stilles midler til disposisjon til å foreta en vurdering i hvor stor grad Fundingslandsområdet er verneverdig i miljømessig sammenheng. Før en slik vurdering foreligger, finner fylkesutvalget ikke å kunne ta spørsmålet om vern eller utbygging av Vormo opp til ny behandling.

3. Dirdalsvassdraget undergis vanlig konsesjonsbehandling.

Fylkesutvalgets vedtak av 1.11.76 lyder:

- Pkt. 1. Fylkesrådmannens forslag tiltres enstemmig.
- " 2. Fylkesrådmannens forslag tiltres med 11 mot 4 stemmer.
De 4 stemte for at "Vormo anbefales varig vernet mot kraftutbygging".
- " 3. Fylkesrådmannens forslag tiltres med 11 mot 4 stemmer.
De 4 stemte for at "Dirdalsvassdraget anbefales vernet 10 år".

I fylkesmannens kommentarer er nevnt at Industrikomiteens flertalls ønske om en mer grundig vurdering av i hvor stor drag Fundingslandsområdet (Vormo) er verneverdig i miljømessig sammenheng, ikke er fulgt opp. Fylkesmannen finner det rimelig at en slik vurdering blir gjort før en tar endelig standpunkt til vern av Vormo.

Fylkesmannen finner det lite heldig at Vormo og Dirdalsvassdraget stilles opp mot hverandre da verneinteressene i de to områder er forskjellige. Fylkesmannen har tidligere gått inn for at Dirdalsvassdraget konsesjonsbehandles og finner ikke at nye momenter er kommet til.

SANDNES KOMMUNE. Brev av 31.8.76.

Friluft- og naturvernemnda slutter seg til tilrådingen om varig vern av Imsvassdraget mot kraftutbygging. Vasstanden må ikke underskride kote 2640. Formannskapet har behandlet saken og henviser til at bystyret har gått inn for sekning av Imsvassdraget til fordel for jordbruket dog ikke under kote 2640.

Formannskapet peker videre på at Taume- og Dirdalsvassdraget begge har interesse for befolkningen i Sandnes som friluftsområde.

ROGALAND NATURVERN. Brev til MD av 24.8.76.

Er glad over at obj. 69 Vormo er behandlet på nytt og foreslått varig vernet. Hevder at utvalget har uttrykt seg uheldig når det sier at obj. 67 kan konsesjonsbehandles hvis obj. 69 gis vern. Dette kan oppfattes som at objektet frigis for utbygging. Konsesjonsbehandling bør også kunne resultere i vern.

HJELMELAND KOMMUNE. Kommunestyrevedtak 2.9.76.

om obj. 69 Vormo.

Grunneierne i området, som også representerer den næringsmessige utnyttelse av laksefisket har sterkt gått mot vern på foreliggende grunnlag. Kommunen håper at utvalgets uttalelser om å legge sterk vekt på de lokale interesser blir fulgt opp. Etter en samlet vurdering fraråder kommunestyret sterkt at Vormo blir vernet. Utnyttelsen av området næringsmessig vil ha liten innvirkning i økologisk sammenheng.

STAVANGER TURISTFORENING. Brev av 4.11.76.

obj. 11 Taumevassdraget.

Helt nødvendig at dette området vernes da foreningens turist-ruter er flyttet hit etter reg. av Sira/Kvina.

obj. 69 Vormo Ulla/Førre og Sira/Kvina utbyggingene vil så sterkt beskjære foreningens ruter og områder at det er helt nødvendig at dette obj. får varig vern.

HORDALAND FYLKE

FYLKESMANNEN, brev av 23.11.76.

Støtter Lindås kommune (kommunestyrevedtak av 30.9.76) som tilrår obj. 82 Eikefetvassdraget midlertidig vernet i 10 år. Dette vil være den beste måte å avklare hvilke verdier som knytter seg til vassdraget også utnyttelsen av vasskraftressursen og den forsyningsmessige situasjon i området. Obj. 81 Øvstedalvassdraget tilrådes på samme bakgrunn overført til gruppen for 10-års vern. Som bilag følger bl.a. VIAK's Plan for friluft- og naturvernområde i indre del av Nordhordland og tilstøtende områder i Sogn og Fjordane av september 1974.

BERGENSHALVØENS KOMMUNALE KRAFTSELSKAP, brev av 26.8.76 og 9.11.76.

Ber om at obj. nr. 81 Øvstedalvassdraget og obj. 82 Eikefetvassdraget settes i gruppen for midlertidig vern i 10 år.

Obj. 81 eies av BKK og ligger sentralt i produksjonssystemet og passerer av overføringsledningen Evanger-Dale.

Obj. 82 foreslås midlertidig vernet fordi verneinteressene synes svært lite dokumentert.

VOSS KOMMUNE. Brev av 1.10.76.

Voss kommune er imot overføring av vassdrag i Voss for utbygging utenom kommunen.

NORDHORDLAND KRAFTLAG. Brev av 28.9.76.

Obj. 82 Eikefetelvi. Den vesentligste del av fallrettene eies av kraftlaget. Det materiale som foreligger synes ikke å være tilstrekkelig som grunnlag for vern. Obj. foreslås overført til gruppen for 10-års vern.

ETNE KOMMUNE. Formannskapsvedtak 24.8.76.

Formannskapet sier seg enig i Sperstad-utvalgets vurdering av obj. 72 Etneelvi og obj. 73 Langfoss.

HAUGESUND ELEKTRISITETSVERK. Brev av 31.8.76.

Er enig i utvalgets vurdering av obj. 72 Etneelvi og hevder det vil være mulig å ivareta interessene nedenfor Stordalsvatn ved en utbygging ovenfor. HEV tiltrer utvalgets oppfatning av for-

holdene vedr. obj. 73 Langfoss, men hevder at man kombinert med utbygging av obj. 72 kan ta vare på store mengder vinterenergi uten at dette vil gå utover verneinteressene. Avhengig av hvor lang periode som overføres vil vinterenergien være mellom ca. 44 og 64 GWh. Obj. 73 foreslås derfor konsesjonsbehandlet.

SOGN OG FJORDANE FYLKE

Fylkesmannen i brev av 3.12.76, er enig i Sperstadutvalgets innstilling.

SOGN OG FJORDANE FYLKESKOMMUNE

Brev av 15.6.77. Et enstemmig fylkesutvalg går inn for varig vern av Flåmsvassdraget. I vedtaket er pekt på vassdragets og Flåmsdalens store betydning for turisttrafikken og reiselivsnæringen som en av Norges største turistattraksjoner i nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Det er også pekt på vassdragets betydning i naturvern sammenheng og som objekt for undervisning og forskning.

AURLAND KOMMUNE.

Brev av 9.8.77. Enstemmig vedtak i kommunestyret går inn for varig vern av Flåmsvassdraget. Av kommunens behandling av saken framgår at det er kommet til lite nytt siden Sp-utvalget behandlet saken. Det pekes på at naturinngrep, reguleringer, kraftlinjer m.v. etter hvert er blitt av et slikt omfang at kommunen bør bli spart for flere inngrep av dette slag.

OSLO LYSVERKER. Brev av 1. september 1976.

Har ikke noe å bemerke til at Flåmsvassdraget vernes for 10 år. OL forutsetter at verneperioden blir nyttet til nærmere studium for mer konkret å kunne dokumentere verneverdier tilsvarende grundig som utbyggingsinteressene er vurdert.

MØRE OG ROMSDAL FYLKE.

FYLKESMANNEN, Brev av 10.9.76.

Saken er forelagt Møre og Romsdal Kraftselskap A/S og Fylkesfriluftsnemnda. Kraftselskapet anbefaler Sperstad-utvalgets forslag vedrørende obj. 109 Stordalsvassdraget.

Fylkesfriluftsnemnda anbefaler at Stordalsvassdraget blir vernet i 10 år med nærmere vurdering av verneinteressene.

Fylkesmannen uttrykker et klart behov for utredning av verneinteressene m.v. vedrørende vassdraget og mener dette best kan gjøres ved konsesjonsbehandling.

ØRSKOG KOMMUNE. Brev av 15.9.76.

Stordalselva er en av de beste lakseelver i Møre og Romsdal og det er gjort mye kultiveringsarbeid i elva. Sterk reduksjon av vassføringen vil virke skjemmende i bygdemiljøet og en event. oppdemming av Dyrkornvatnet vil sterkt forringe et særmerket og vakkert sætermiljø. Mye dyrket og dyrkbar jord vil bli satt under vatn. Friluftsnemnda fraråder utbygging av Stordalsvassdraget.

SØR-TRØNDELAG FYLKE

FYLKESMANNEN uttalelse er bebudet.

Fylkestinget har behandlet saken i møte 20.1.77 og vedtatt: (se side 18 b)

SØR-TRØNDELAG KRAFTSELSKAP

Obj. II 7 Øvre Glomma. I alt innvinner ca. 400 mill. kWh årlig, betydelige kraftmengder sammenholdt med inngrepenes omfang.

Naturvernmessige skader ved regulering av Rien og Feragen synes ikke påvist og Hyllingen blir ikke berørt av reguleringsinngrep. Utvalgets konklusjon om at utbyggingen i vesentlig grad vil skade almene naturvern-, turist- og friluftsinnteresser, synes lite begrunnet.

En eventuell utbygging bør vurderes grundig ved vanlig konsesjonsbehandling.

Obj. 10 Garbergelva. STK støtter kommunens syn om at utbyggings- og verneinteressene kan kombineres og at objektet bør vurderes ved konsesjonsbehandling.

Obj. II 12 Hofstadelva. STK tilrår at dette objekt stilles åpent for konsesjonsbehandling fordi området ligger langt fra større kraftkilder slik at utbygging kan bli aktuelt av hensyn til lokalforsyningen. Noe som bl.a. vil spare overføringsledninger.

Orkla/Gaula. Orkla er sterkt forurenset av bergverk både i øvre og nedre deler og totalt sett trolig mer forurenset enn Gaula. Flomfaren er meget stor i begge vassdrag.

Utvalgets forslag om båndlegging av meget omfattende kraftinteresser i Trøndelagsfylkene kan ikke godtas av kraftforsyningen hvis det ikke blir gitt garantier for disponering av vasskraft på økonomisk sett ikke dårligere vilkår.

MELDAL KOMMUNE formannskapsvedtak av 10. juni 1976.

Under konsesjonsbehandlingen av Orkla forsto kommunestyret at spørsmålet om utbygging av Svorka-Trevja vassdraget skulle vurderes. Selvom det her er betydelige friluftsjnteresser finner en det likevel ikke riktig å ta dette vassdrag med på verneplanen før saken er nærmere utredet. Vedtak "Meldal kommune har ingen innvendinger mot at Svorka-Trevja-vassdraget undergis konsesjons-

"Fylkesutvalget gir sin tilslutning til hovedtrekkene i Sperstadutvalgets innstilling hva angår vassdrag i Sør-Trøndelag med unntak av Øvre Glåma som anbefales konsesjonsbehandlet.

En forutsetning for at fylkesutvalget kan gå inn for midlertidig vern av Garbergelva er at fylkets behov for elektrisk kraft blir dekket ved utbygging av Orkla-vassdraget noenlunde i samsvar med foreliggende konsesjonssøknad."

behandling. Det vises til foranstående..... Kommunen tar imidlertid forbehold om senere på helt fritt grunnlag å vurdere spørsmålet om utbygging, etter at fordeler og ulemper er nærmere utredet". Enstemmig.

SØR-TRØNDELAG NATURVERN uttalelse av 12.8.76.

Kritiserer utvalget for at Grytelva, Sagelva, Oldenvassdraget, Hofstadelva og Steinselva som har kraftpotensial lik 0 er tatt med og at ikke vassdragene Rotla og Holvatnvassdraget er nevnt i innstillingen. Trondheim Elektrisitetsverk arbeider med utbyggingsplaner her. STN foreslår at Rotla gis varig vern sammen med Garbergelva. Videre foreslås Hådalsvassdraget med Feragen varig vern, Holvatnvassdraget varig vern, og Svorka med Trevja varig vern.

Det gis uttrykk for misnøye med at det i Sør-Trøndelag ikke er foreslått varig vern av ett større vassdrag.

TRONDHEIM ELEKTRISITETSVERK brev av 17.8.76.

Uttalelse vedr. obj. II 10 Garbergelva.

Forhåndsmelding om tilleggsregulering i Nea-vassdraget inkl. Garbergelva og Rotla, ble annonsert i mars 1974. Etter forhåndsmeldinger er det foretatt en del undersøkelser og TEV hevder at man her står overfor et tilfelle hvor kraftutbygging, andre økonomiske interesser og vern kan kombineres på en hensiktsmessig måte. Stråsjøområdet f.eks. kan en unnlate å demme ned og de hydrologiske forhold kan tilpasses verneinteressene f.eks. ved bygging av terskel. På grunn av det undersøkelsesprogram som er satt igang som vil avklare verneinteressene raskt bør vassdraget kunne bli undergitt vanlig konsesjonsbehandling.

SELBU KOMMUNE brev av 13.9.76.

Kommunestyret vedtok i møte 2.9.76 følgende uttalelse:

"Selbu kommunestyre er uenig i innstillingen "verneplan for vassdrag" når det gjelder forslaget om å frede Garbergelva fram til 1983. De verneinteresser som knyttet til dette vassdraget er av en slik karakter at utbyggingsbehov og naturvern kan koordineres og kombineres på en tilfredsstillende måte.

Ved utforming av reguleringsanleggene kan man spare de spesielle verneverdige områdene. Dette vil man best kunne ivareta under konsesjonsbehandling etter vassdragsreguleringsloven, og kommunestyret ser ikke noen spesiell grunn for en tidsbegrenset fredning.

Kommunestyret er enig i at verneinteressene i særlig grad er knyttet til områdene ved Stråsjøen og Prestøyene. Stråsjøområdet bør ikke demmes ned, men ved bygging av terskel i elveløpet vil man kunne beholde vannstanden i Stråsjøen uendret selv om elva tas inn i tunnel."

RØROS KOMMUNE Kommunestyrevedtak 1.12.76.

Med 17 mot 10 stemmer ble følgende innstilling fra formaanskapet vedtatt:

"Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Vassdragsdirektoratet, har med brev av 19.5. d.å. forelagt kommunen til uttalelse rapport nr. 2 fra Kontaktutvalget for verneplan (NOU 1976:15).

Kommunen vil i den anledning få uttale:

Ut fra en helhetsbetraktning vil kommunen tilrå at det skjer en vassdragsutbygging, dog med visse forbehold når det gjelder detaljene i betingelsene.

Kommunen har vurdert nærings- og naturvernsinteressene i området, men kan ikke se at disse interesser kan stå i veien for de reguleringer og utbygginger det er søkt om. Ved fyllingen kan det ikke sees å bli registrerbare virkninger. Men hva angår Rien stiller det seg anderledes, i og med at denne skal nedtappes 11.7 meter. Dette vil få store innvirkninger for fisket, som nu er bra i denne sjø.

I nedbørsfattige år med sen fylling, vil lange sandstriender med sandflukt virke skjemmende og ubehagelig på tilgrensende områder, spesielt for de som har hytter i nærheten.

I verneplanen påberopes naturvitenskapelige interesser. Kommunen stiller seg uforstående til de momenter som i den anledning påberopes, da den utbygging det nå gjelder, må være uten enhver innvirkning for såvidt.

Når kommunen går i mot vern av de nevnte områder er det ut

fra de store fordeler distriktet blir tilført ved en regulering og utnyttelse av det oppmagasinerte vann både ved utbygging av Rien og nedover Glomma. Videre vil det gi økt tilførsel og god utnyttelse av bestående kapasitet i hele Glommavassdraget.

Skulle søknaden ikke føre frem vil kommunen måtte revurdere sitt standpunkt med hensyn til regulering av Feragen hvor utbyggingen sett fra kommunens side bare by på ulemper. En verning av Øvre Glomma som foreslått av utvalget tar ikke hensyn til de betydelige interesser som knytter seg til utbyggingen både lokalt og i Glommavassdraget forøvrig.

Kommunen vil under henvisning til det foranstående bestemt motsette seg at den foreslåtte verning gjennomføres."

RØROS ELEKTRISITETSVERK i brev av 30.8.76 henstiller sterkt til Hovedstyret å gå imot utvalgets forslag vedrørende Øvre Glomma. Vern vil få meget alvorlige virkninger for distriktet og for Røros Elverk både hva krafttilgang og økonomi angår.

Sperstad-utvalgets uttalelse bør kun inngå som dokument i konsesjonssaken.

Distriktets positive holdning til prosjektet bør tillegges avgjørende vekt.

SAMARBEIDSRÅDET FOR LANDBRUK I RØROS i brev av 8.10.76 peker på at landskapsvernområdet som utvalget omtaler kan komme i konflikt med den utvikling landbruket i området bør få. I områdene vest og nord-vest for Rien er det anslagsvis 2000 da. dyrkningsjord, langs Glåna 500 da. og ved Hyllingen 1500 da. Områdene eies av bønder i Aursundområdet der det er relativt små bruk. En fredning av områdene som hindrer dyrking vil sette stopper for en helt nødvendig utvikling av jordbruket. Vegbygging og dyrkingsprosjekter i den aktuelle størrelsesorden kan ikke ses å være forenlig med opprettelsen av landskapsvernområder.

Samarbeidsrådet henstiller om at spørsmålet om kraftutbygging blir vurdert på grunnlag av den foreliggende konsesjonssøknad.

GAULDAL ELVERK i brev av 23.9.76 sier at en eventuell forlengelse av perioden for 10 års vern fram til 1985 vil berøre elverket

fordi de antar at Bellinga som hører til Gaulavassdraget ville blitt tatt ut av verneplanen dersom kraftutbyggingsplanen her hadde vært kjent for utvalget. Dersom Stortinget forlenger verneperioden ber en om at det i spesielle tilfelle blir åpnet adgang for konsesjonsbehandling.

ROAN KOMMUNE i møte 1.9.76 sier formannskapet seg enig i varig vern mot kraftutbygging av Hofstadelva.

NORD-TRØNDELAG FYLKE

NORD-TRØNDELAG FYLKE i brev av 8.12.76 uttaler:

"Nord-Trøndelag fylke har på kraftutbyggingsens område hatt som målsetting å bidra til egen og samlet dekning av behovet for elektrisk energi ved utbygging av egnede vassdrag i fylket.

I de senere år er det gjennom den vanlige konsesjonsbehandling av de enkelte utbyggingsprosjekter og ved gjennomføringen av utbyggingstiltakene lagt vekt på i minst mulig grad å gripe inn i de naturgitte forhold. Det er likeledes i større grad enn tidligere søkt å gjenopprette skader i naturen som har vært foranlediget av utbyggingsarbeidene.

Dersom de målsettinger som er trukket opp i fylkesplanen for Nord-Trøndelag skal kunne realiseres - moderat befolkningstilvekst med sikring og økning av antallet arbeidsplasser for de som ellers måtte flytte fra fylket - er det sterkt påkrevet å legge forholdene til rette for økt produksjon av energi ved utbygging av de dertil egnede vassdrag.

Denne økning i behovet for elektrisk energi gjør at det øves et stadig sterkere press på alle vassdrag. Fylkestinget er derfor enig i at det utarbeides og vedtas en plan som, etter en avveining av de kryssende interesser, gjør det mulig å se de forskjellige vassdrag i sammenheng, og som tilgodeser de samfunnsmessig sterkeste interesser som knytter seg til vassdrag som bør vernes mot kraftutbygging eller andre inngrep - til fordel for friluftvern, naturvern, vitenskapelige undersøkelser og studier m.v.

En verneplan må imidlertid ikke legge beslag på vannkraftressursene i så stor utstrekning at det medfører stagnasjon i utbyg-

gen av fylkets næringsliv som følge av mangel på elektrisk energi, som ellers kunne ha vært skaffet ved vassdragsutbygging.

Fylkestinget er under henvisning til det som foran er anført og de innkomne uttalelser, stort sett enig i de vurderinger som er lagt til grunn i de foreliggende utkast til verneplan for vassdrag.

Fylkestinget har vedkommende to av de objekter i Nord-Trøndelag som omhandles av verneplanen, et noe annet syn enn Kontaktutvalget for kraftutbygging/naturvern. Dette gjelder:

Objekt nr. 131: Stjørdalselv/Verdalselv/Forra.

Fylkestinget viser til sitt vedtak under sak nr. 4/74 - som er gjengitt foran i premissene - og anbefaler at objektet frigis for konsesjonsbehandling med tanke på en moderat kraftverksutbygging.

Objekt nr. 138: Sanddøla/Luru/Grana.

Fylkestinget slutter seg til Kontaktutvalgets forslag om at Luru og Sanddøla konsesjonsbehandles, men at Grana undergis 10 års vern for å vurderes sammen med Snåsavassdraget som den er en naturlig del av.

For de øvrige objekters vedkommende tiltrer fylkestinget Kontaktutvalgets forslag.

Fylkestinget vil for øvrig be om at det snarest stilles tilstrekkelige statlige midler til rådighet slik at nødvendige naturvitenskapelige undersøkelser samt undersøkelser av vassdragenes verdi i nærings- og friluftssammenheng kan foretas."

Fylkestingets uttalelse bygger på en bred behandling i ulike organer som fylkesfriluftsnemnd, fylkeslandbruksselskap, fylkes-skogråd, lappfogden, samarbeidsordningen for jakt, fiske og bygdeturistnæringen, Nord-Trøndelag Naturvern, fellesuttalelse fra fylkesavdelingene av DNT, NJ&FF og NNF i Sør- og Nord-Trøndelag samt kommunene Meråker, Stjørdal, Levanger, Verdal, Steinkjer, Snåsa, Grong, Lierne, Verran, Høylandet samt Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. Uttalelsene kan kort sammenfattes slik:

Uttalelsene vedr. Ognå, Ormsetfossen, Meltingen, Høylandsvassdraget, Holden/Jævsjø/Grønningen, Nesåa og Lindseth går stort sett inn for Sperstad-utvalgets forslag. Lokale nærings- og friluftssinteresser går for noen obj. vedkommende inn for skjerpning i forhold til Sp-utvalget.

Uttalelsen vedr. Stjørdalselv/Verdalselv/Forra og Sandøla/Luru/Grana går i forskjellige retninger.

Ad Forra går flere inn for 10 års vern eller varig vern, men utbyggingsinteressene, fylkeslandbruksstyret samt Verdal og Levanger kommuner går inn for konsesjonsbehandling. Stjørdal kommune har vedtatt ikke å uttale seg om saken. Ideelle interesser står mot samfunns- og næringsøkonomiske interesser. Rene distriktpolitiske interesser er viktige da kraftutbyggingen i fylket har skjedd i nord mens kraftbehovet er størst i syd. Fylkeslandbruksstyret er tillagt særlig vekt og der er landbrukets behov for vern av dyrket eller dyrkbar jord satt opp mot landbrukets behov for elektrisk kraft som er betydelig også sikkerhetsmessig.

For obj. 131 Stjørdalselv/Forra/Verdalselv går fylkesfriluftsnemnda inn for Sperstad-utvalgets tilråding, fylkeslandbruksstyret går inn for moderat utbygging uten neddemming av Forra-myrene.

Lappefogden uttaler at de negative konsekvenser for reindriften er størst ved en eventuell utbygging av Forra, Øvre Tverråa, Skjækra og Grana.

NTN anbefaler varig vern av Stjørdalsvassdraget med Forra og 10 års vern av Verdalsvassdraget. Det siste begrunnes med de store friluftssinteresser som knytter seg til området ved Skjækra og Skjækervatn. NTE anbefaler at Hovedstyret blir bedt om at obj. 131 Stjørdalselv/Verdalselv/forra blir ført opp til konsesjonsbehandling. For obj. 138 Sanddøla/Luru/Grana går fylkesfriluftsnemnda inn for konsesjonsbehandling, men peker på friluftss- og naturverninteressene. Fylkeslandbruksstyret peker på at Grana bør vernes i 10 år sammen med Snåsa vatnet og at det er store jordbruksverdier i det eventuelle Storåsmagasinet. De negative konsekvenser for reindriften er størst ved regulering

av Grana. NTN peker på at avgjørelser ikke må tas før verneverdiene er nærmere utredet. Grana bør vernes sammen med Snåsavatnet og inndelingen her er uheldig.

NTE prioriterer obj. 138 etter obj. 131 Forra, men uttaler at det bør utarbeides et tilsvarende materiale som for Forra.

Snåsa kommune anbefaler varig vern av Grana og at Luru konsesjonsbehandles. Begrunnelsen er neddemming av store dyrkbare arealer, skade for reindriften, fiske, jakt, friluftsliv, naturvern m.v. og spesielt pekes på Granas betydning som resipient. Lierne kommune tilrår 10 års vern av Sanddølavassdraget.

En rekke uttalelser som er kommet med i fylkets behandling er sendt til NVE.

NORDLAND FYLKE

FYLKESMANNEN oversender 25. juni 76 brev fra Nordland fylkes elektrisitetskontor og har intet vesentlig å tilføye.

NORDLAND FYLKES ELEKTRISITETSKONTOR fastholder at Lomsdalsvassdraget bør bygges ut p.g.a. de betydelige kraftmengder. Forøvrig ikke vesentlig nytt om de andre objekter.

HELGELAND KRAFTLAG brev av 29.9.76. Styret reiser tvil om et "helhetssystem" kan være lagt til grunn ved Sperstadutvalgets behandling. Videre at valg av energipolitikk vil være avgjørende og at dette mangler. Utvalgets framstilling kan lede til den feiltolkning at alle naturvitenskapelige og naturvernmessige verdier kan gå tapt om utbygging gjennomføres.

Om Lomsdalsvassdraget sier kraftlaget at bare en meget liten del av nedbørsfeltet blir berørt av byggearbeider. Lettere adkomst vil virke positivt for almene naturvern- og friluftsinnteresser. Områdene er vanskelig tilgjengelig og utnyttelse til friluftsmål er minimal. Vern vil ikke gi sammenhengende urørt område til Børgefjell fordi veg, jernbane og Vefsndalføret ligger mellom.

Lomsdalsvassdraget ligger ikke nær store befolkningskonsentrasjoner og selv etter en utbygging vil Helgeland være rik på uberørte områder.

Det er ingen fastboende i området slik at skadevirkningene på resipientinteresser er lik null.

Området er fraflyttet, har ikke vært benyttet til reinbeite på 8-10 år og kulturhistoriske verdier er neppe store. Utbyggingsinteressene 420 GWh er store, industriutbyggingsbehovet er stort i Sør-Helgeland og kraften har derfor stor næringspolitisk betydning. En nærmere vurdering av verneinteressene bør derfor skje ved konsesjonsbehandling.

Når det gjelder obj. 150 Herring-Fustavassdraget mener kraftlaget at verneinteressene er større enn utbyggingsinteressene.

BRØNNØY KOMMUNE kommunestyrevedtak av 23.11.76.:

"Kontaktutvalgets tilråding vedr. Lomsdalsvassdraget innebærer at vassdraget blir underlagt varig vern uten at det først er foretatt en grundig vurdering av naturverninteresser og de tradisjonelle næringsinteresser i forhold til de næringsinteresser som er knyttet til en eventuell utbygging av vassdraget.

Det må også klarlegges hvorledes Sør-Helgeland står i kraftutbyggingssammenheng.

Kommunestyret finner at saken også har en distriktsutbyggingsmessig side som bør avveies mot verneinteresser dersom utbygging blir aktuell.

Det forhold som her er pktet på kan best avklares ved en konsesjonsbehandling".

NARVIK KOMMUNE brev av 30.11.1976.

Kommunestyret har fattet følgende vedtak den 22.11.76.

- "1. Narvik kommunestyre finner - ut fra en helhetsvurdering av interessene - at Rombaksvassdraget kan konsesjonsbehandles.
2. Kommunestyret vil ved behandling av konsesjonsøknaden av Sildvikutbyggingen vurdere om deler av/hele vassdraget skal vernes mot inngrep."

Det vises til behandling i Innlandsfiskenemnda, friluftsnemnda, Narvik og omegn turistforening, Narvik og omegn Jeger og Fiskeforening, Narvik lektorlag, Nordland naturvernforening og Narvik generalplanutvalg.

TROMS FYLKE

TROMS FYLKESKOMMUNE.

Brev av 16. des. 1977. Både næringsutvalg og fylkesutvalg går enstemmig inn for konsesjonsbehandling av objekt nr. 179, 183, II 17, II 17, II 19, II 20, II 21 og 171, varig vern av objekt nr. 165, 166, 177 og 178 og 10 års vern av objekt nr. 167.

TROMS KRAFTFORSYNING, brev av 26.8.76

sier at fylket er fattig på vasskraft og at det er få store kraftkilder som ikke er bygget ut. Det er derfor ønskelig også å kunne bygge ut de vassdrag i fylket som er foreslått varig vernet selv om de er små. Tilsammen er det en vesentlig kraftmengde som ligger laglig til i forsyningsområdet. Disse bør derfor konsesjonsbehandles.

SØR-TROMS ELFORSYNING A/S, brev av 30.8.76 mener at verneverdier og typer av vassdragsområder som er representert i de vassdrag som allerede er gitt varig vern, må gis fullstendig dokumentasjon for forslag om varig vern av andre vassdrag kan gis en forsvarlig helhetsvurdering og realitetsbehandling.

Obj. 166 Størvatn/Svartvatn og obj. 171 Skoddebergsvassdraget foreslås tatt ut av verneplanen.

I brev av 3.8.77 opplyses at kraftpotensialet for disse vassdrag er beregnet til henholdsvis 25,6 GWh og 69,5 GWh.

SKJERVØY KOMMUNE uttaler i formannskapsmøte den 3.9.76 at kommunen ikke har vassdrag som berøres av verneplanen og følgelig ingen bemerkninger til rapporten.

ARBEIDSUTVALGET FOR KRAFTFORSYNINGEN NORDLAND OG SØR TROMS i brev av 8.10.76 gir sin tilslutning til Sør-Troms Elforsyning og beklager "å måtte uttale at det ikke finner behandlingen av materialet i utredningens spesielle del å være i tråd med hovedforutsetningene for utvelgelsen av de enkelte vassdrag. Utvalget rår derfor ikke over tilstrekkelige ressurser til å gå utover den geografiske ramme som er lagt til grunn i nevnte uttalelse."

FINNMARK FYLKE

FINNMARK FYLKES, brev av 1.10.76.

Fylkestinget har sluttet seg til følgende tilråding fra fylkesrådmannen: "Fylkestinget tiltrer forslaget fra kontaktutvalget for verneplan for vassdrag med den endring at obj. II 22 Vassbotnelva og obj. II 35 Gednevassdraget gis 10 års vern."

Vassbotnelva berøres av utbyggingsinteresser i Storelva i Talvik og Gednevassdraget foreslås 10 års vernet av hensyn til friluftstinteressene i Kongsfjorddalen. De forskjellige interesser må i denne tiden vurderes nærmere, samtidig som elforsyningen antas å bli mer klarlagt.

FYLKESMANNEN i brev av 4.10.76 slutter seg til fylkestingsvedtaket.

RESSURSUTVALGET FOR FINNMARKSVIDDA har gitt følgende uttalelse:

"Utvalget ser det som viktig at Verneplan II kan tas opp til behandling i Stortinget snarest.

Det er av stor betydning for de som utnytter vassdragenes nedslagsfelt på annen måte, f.eks. i forbindelse med reindrift, friluftsliv og rekreasjon m.m., å få vite at et vassdrag er vernet

og at det kan planlegge bruken av området ut fra det.

Utvalget er enig i at samtlige vassdrag innenfor mandatområdet som i Verneplan II er foreslått vernet, blir vernet.

For de vassdrag der det er foreslått konsesjonsbehandling, Mattiselva og Ytre Billefjordelva, viser utvalget til det som er uttalt i forbindelse med behandlingen av konsesjonssøknaden for Altavassdraget. Det er viktig at det ikke blir tatt noen avgjørelser om kraftutbygging i Skaidivassdraget med tilstøtende vassdrag samt de aktuelle vassdrag i Kvænangen med tilstøtende vassdrag i Alta, før det foreligger en samlet vurdering for hele mandatområdet. Det samme gjelder også Storelva i Talvik i Alta som hverken er tatt med i Verneplan I eller II."

BERLEVÅG FORMANNSKAP har avgitt følgende uttalelse:

"Kongsfjorddalen er eneste friluftsområde i kommunen og for kommunens innbyggere. En videre utbygging utover den som allerede er foretatt, vil i vesentlig grad redusere verdien av dette område.

Kongsfjordelva er dessuten den eneste lakseelv i kommunen. En ny utbygging vil resultere i at elva vil være ødelagt for all fremtid.

Ut fra dette syn vil formannskapet gå imot videre utbygging av vassdraget."

FINNMARK KRAFTFORSYNING sier i vedlegg til fylkesrådmannens innstilling.

Vedr. obj. II 22 Bognelv og Vassbotnelv, Storelva i Talvik, 30-36 GWh ved utbygging av 335 mfall ned til Storvatn i Vassbotnelv kan ikke utbygges dersom Vassbotnelv blir varig vernet. Denne utbygging bør holdes åpen til kraftforsyningen er nærmere utredet. Forøvrig ingen vesentlige merknader til utvalgets innstilling.

FYLKESLANDBRUKSSTYRET uttalelse av 10.9.76

Fylkeslandbruksstyret er enig med utvalget at de vassdrag i Finnmark som er foreslått gitt varig vern, ikke bør utbygges eller utnyttes på annen måte, men gis varig vern.

Fylkeslandbruksstyret er enig med utvalget at Skillefjordelva, Kvalsundelva, Ytre Billefjordelva og Gødnevassdraget og Mattis-elva avgjøres ved konsesjonsbehandling.

Fylkeslandbruksstyret oppnevner en fylkesagronom, som pålegges hovedansvaret for å legge fram arealregistreringer og arealvurderinger for de foreslåtte verneobjekter i fylket.

MÅSØY KOMMUNE, formannskapsvedtak av 31.8.76 anbefaler at obj. II 28 gis varig vern.

PORSANGER KOMMUNE i brev av 19.8.76 anfører kommunestyret at obj. II 30 bør søkes varig vernet av hensyn til laksens reproduksjon og at området er et naturlig friluftsområde for befolkningen i Billefjord.

Obj. II 29 Smørfjordelva og obj. II 31 Brennelva bør også søkes varig vernet.